

Pensioenfonds
Detailhandel

Jaarverslag 2021

Sneller naar
klimaatneutraal,
dekkingsgraad
toegenomen

CHRISTINE le DUC
LOVE TOYS

CHRISTINE le DUC

UUC.NL 24/7

Pensioenfonds
Detailhandel

Jaarverslag 2021

Inhoud

BESTUURSVERSLAG

Missie, visie en strategie.....	07
Voorwoord.....	08
Kerncijfers.....	10

1. 2021 in vogelvlucht..... 12

Interview Henk Groot - Beleggingen.....	16
Ontwikkelingen dekkingsgraad.....	21

2. Pensioenregeling in het kort..... 24

3. Communicatie..... 28

4. Financieel beleid..... 32

Premiebeleid.....	35
Toeslag.....	37
Beleggingen.....	41
Verantwoord beleggen.....	45
Uitvoeringskosten.....	55

5. Risicomanagement..... 62

6. Goed pensioenfondsbestuur..... 72

7. Verslag van het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht..... 78

JAARREKENING

8. Jaarrekening..... 92

Balans per 31 december 2021 na resultaatbestemming.....	94
Staat van baten en lasten.....	95
Kasstroomoverzicht.....	96
Toelichting op de jaarrekening.....	97

9. Overige gegevens..... 138

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten.....	140
Actuariële verklaring.....	140
Controle verklaring van de onafhankelijk accountant.....	141

10. Bijlagen..... 156

Over het pensioenfonds.....	161
Organisatie.....	161

Missie, visie en strategie

Missie

Doel van het pensioenfonds is om haar verplichtingen naar actieve deelnemers, vroegere deelnemers (slapers) en pensioengerechtigden na te komen. Deze vloeien voort uit de pensioenovereenkomsten en -reglementen en dienen overeenkomstig de statuten en relevante wetgeving te worden uitgevoerd en tevens in lijn te zijn met de voorwaarden uit de verplichtstelling.

Visie

Het pensioenfonds is van mening dat zij op weg is naar:

- I. Een consolidatie van pensioenfondsen, met name binnen de marktsectoren van bedrijfstakpensioenfondsen. In de sectoren waar handel wordt gedreven wil Pensioenfonds Detailhandel een leidende rol spelen.
- II. Een premieregeling met een combinatie van collectieve en individuele elementen.
- III. Het continu [foutloos] online en real-time bereikbaar zijn voor de (toekomstige) deelnemer aan het pensioenfonds.
- IV. Afnemende marktwerking in de commerciële pensioenuitvoering.
- V. Een omgeving waarin technologie en data een cruciale rol spelen.
- VI. Een omgeving waarin maatschappelijk verantwoord beleggen de norm is.
- VII. Een omgeving waarin kosten, zorg- en informatieplicht bepalen of de deelnemer zijn pensioen goed geregeld heeft.

Strategie

De wijze waarop Pensioenfonds Detailhandel met bovenstaande ontwikkelingen wil omgaan, is te kiezen voor partijen die passen bij deze visie. De snel veranderende wereld, gedreven door technologie en informatie (en de mogelijkheden die daardoor ontstaan), zorgen voor hogere verwachtingen van deelnemers en werkgevers. Dit betekent dat onze organisatie zo wendbaar mogelijk moet zijn en dat technologie en gebruik van data om de dienstverlening te verbeteren als een drijvende kracht wordt gezien en verantwoord ondernemen niet alleen met de mond wordt beleden maar ook zichtbaar is. Om die reden is in 2017 een strategie & executiemodel ontwikkeld, waarbij het mogelijk is om kort cyclisch te sturen.

Een aantal van de projecten die uit die strategie-executie voortkomen, is terug te vinden in dit jaarverslag. Voor het jaar 2021 betreffen deze met name de overgang voor de pensioenuitvoering naar een zogenoemde business process outsourcing (bpo) dienstverlening als een dragend onderdeel van een technologiebedrijf en de voorbereidingen voor het nieuwe pensioencontract.

Voorwoord

Dekkingsgraad toegenomen, sneller naar klimaatneutraal

Opnieuw was 2021 een uitdagend jaar. Met aan de ene kant grote zorgen over de ontwikkeling van de coronapandemie en aan de andere kant spectaculair stijgende beurskoersen. Daarbij is de lange rente voor het eerst in jaren gestegen en zette vanaf het najaar de langgevreemde inflatie door. In sommige landen, waaronder Nederland, oplopend in percentages van vijf tot maar liefst zeven procent.

In datzelfde jaar zijn wij overgestapt naar het nieuwe online-pensioenadministratiesysteem van Capgemini. Hiermee willen we werknemers en werkgevers veel meer inzicht en comfort bieden bij het organiseren van hun pensioenzaken. Ook liften we mee op de jongste technologische ontwikkelingen. Zo kunnen we ons klaarstomen voor de invoering van een regeling uit het nieuwe pensioenstelsel.

Helaas is de overgang naar het nieuwe systeem minder soepel verlopen dan we hadden verwacht. Door corona konden net geformeerde teams niet goed met elkaar samenwerken; waardoor ook onze bereikbaarheid tijdelijk terugliep. In de loop van het jaar hebben we dat weten te stabiliseren

en zijn de basisprocessen op orde gebracht. En hoewel het systeem nog verder dient te worden geoptimaliseerd, levert het platform al wel de eerste kostenbesparing op. Waren we in 2020 nog € 96,4 per deelnemer kwijt aan pensioenuitvoeringskosten, in 2021 is dit gezakt naar € 88,3. De komende jaren willen we deze kosten nog meer drukken.

Door de positieve ontwikkelingen op de financiële markten en de gestegen rente, is ook de dekkingsgraad flink toegenomen. De dekkingsgraad is gestegen naar 118,5% eind december 2021. De beleidsdekkingsgraad is eind december 2021 op 114,5% uitgekomen. Ons bestuur heeft daarom besloten de pensioenen vanaf begin 2022 te verhogen, met 0,5%.

Opvallend dit jaar was verder de toename van circa 24.000 actieve pensioenopbouwers bij ons pensioenfonds. Ondanks de coronacrisis, kwamen er meer werknemers bij, dan er weggingen. Hierdoor komt het totaal aantal actieve deelnemers van Pensioenfonds Detailhandel uit op bijna 335.000. Het aantal werkgevers is ongeveer gelijk gebleven: 31.000. Bij elkaar brachten werkgevers en werknemers bijna € 860 miljoen

pensioenpremie in het laatje, terwijl minder dan € 400 miljoen aan pensioenen werd uitgekeerd. Pensioenfonds Detailhandel telt ruim 132.000 gepensioneerden.

Ook zijn we dit jaar tot een akkoord gekomen met Pensioenfonds Wonen. Per 1 januari 2022 zijn de bij dit (gesloten) Pensioenfonds Wonen ondergebrachte pensioenen samengevoegd met die van Pensioenfonds Detailhandel. De actieve deelnemers waren in een eerder stadium overgekomen.

Tegelijkertijd hebben we de nodige stappen gezet op het gebied van verantwoord beleggen. Hoewel we er nog lang niet zijn, zijn we trots op een aantal mooie

ontwikkelingen. Zo is onder meer de derde duurzaamheidsindex gelanceerd en zijn we lid geworden van de Net-Zero Asset Owner Alliance (NZAOA) van de Verenigde Naties. Hiermee maken we onze beleggingsportefeuille versneld klimaat neutraal.

20 juli 2022

Selma Skalli

Werknemersvoorzitter

André Snellen

Werkgeversvoorzitter

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Detailhandel

Kerncijfers

Cijfers 2021 in een oogopslag

Van de reserves tot de uitkeringen. Van het belegd vermogen tot de beleggingsovereenkomsten. Dit zijn kerncijfers van Pensioenfonds Detailhandel in 2021.

Kerncijfers (bedragen x € 1.000)

Aantallen deelnemers	2021	2020	2019	2018	2017
Actieve deelnemers (inclusief AO)	335.233	310.044	308.000	300.479	266.372
Gepensioneerden	132.355	120.090	114.945	103.321	99.249
Gewezen deelnemers	842.448	810.087	802.939	812.652	784.083
	1.310.036	1.240.221	1.225.884	1.216.452	1.149.704
Aantal werkgevers	30.923	31.752	32.779	32.803	28.984
Aanwezige dekkingsgraad	118,5%	110,9%	112,1%	106,3%	111,1%
Beleidsdekkingsgraad	114,5%	105,5%	109,6%	110,6%	109,6%
Vereiste dekkingsgraad	117,8%	118,0%	117,3%	118,3%	119,0%
Voorziening pensioenverplichting	27.868.428	29.038.101	24.948.013	19.542.009	18.307.453
Pensioenvermogen	33.027.838	31.972.398	27.957.708	20.779.118	20.335.545
Beleggingsopbrengsten	351.552	3.938.484	5.798.528	88.639	621.378
Resultaat	1.998.154	151.561	1.772.586	-790.983	819.040
Reserves	5.159.410	3.161.256	3.009.695	1.237.109	2.028.092
Bruto rendement op totale beleggingen	1,2%	14,2%	26,8%	0,6%	3,2%
Benchmark	1,2%	13,8%	26,6%	-0,3%	4,1%
Bruto rendement op beleggingen exclusief valuta en rente hedge	10,3%	4,4%	17,3%	-0,3%	4,3%
Z-score	-0,02%	0,34%	0,17%	0,04%	0,12%

Kostenratio's

Pensioenuitvoeringskosten	41.286	41.484	34.120	26.153	27.666
Per norm deelnemer in EUR	88,3	96,4	80,7	64,8	75,7
Vermogensbeheerkosten (inclusief transactiekosten)	42.064	48.290	37.861	34.208	33.914
Vermogensbeheerkosten in %	0,10%	0,11%	0,11%	0,13%	0,13%
Transactiekosten in %	0,03%	0,05%	0,04%	0,03%	0,04%
Totale kosten in procenten over beheerd vermogen	0,13%	0,16%	0,15%	0,17%	0,17%

Premie en uitkeringen

	2021	2020	2019	2018	2017
Feitelijke premie	857.286	781.821	763.608	678.508	552.454
Zuiver kostendekkende premie	1.320.331	1.231.120	970.685	874.762	782.589
Gedempte kostendekkende premie	826.496	616.784	581.408	545.276	468.114
Uitkeringen (inclusief afkopen)	396.377	390.229	370.846	335.256	321.238

2021 in vogelvlucht

Het jaar in het kort

Na het coronajaar 2020, is 2021 opnieuw een jaar van uitersten. Met aan de ene kant grote onzekerheid over de ontwikkeling van de pandemie en aan de andere kant spectaculair stijgende beurskoersen en een gestegen rente.

2

Rente stijgt, maar is nog steeds laag

Om pensioen te laten meegroeien met de prijsstijgingen moeten pensioenfondsen minstens een beleidsdekkingsgraad van 110% hebben. Vanaf dat moment mag een gedeeltelijke indexatie worden doorgevoerd. Omdat het leven ieder jaar een stukje duurder wordt, willen wij het liefst ieder jaar de pensioenen met het prijspeil laten meestijgen. Door de gestegen rente (van 0,3 naar 0,6%) en gestegen beurskoersen, hebben we dat gedeeltelijk kunnen realiseren. Eind december 2021 behaalden wij een beleidsdekkingsgraad van 114,5% en noteerden we een dekkingsgraad van 118,5%.

1

1,2 procent beleggingsrendement

Aandelen hebben het goed gedaan. Zonder de afdekking van het rente- en valutarisico is een rendement behaald van 10,2%. Er zijn echter negatieve rendementen gehaald op de obligatieportefeuille en renteafdekking door de gestegen rente. Hierdoor wisten we uiteindelijk een beleggingsrendement te realiseren van 1,2%.

3

Stabiel aantal werkgevers en groei deelnemers

Ondanks de coronacrisis steeg het aantal actieve deelnemers met circa 24.000 werknemers uit de retail die hun pensioen verplicht bij ons opbouwen. Het totaal aantal actieve deelnemers komt daarmee uit op bijna 335.000. Het aantal werkgevers is ongeveer gelijk gebleven: 31.000.

4

Investing in nieuw technologisch platform

Het bestuur heeft in 2019 besloten een nieuw technologisch platform voor de pensioenadministratie te laten bouwen om gebruik te kunnen maken van de nieuwste technologische ontwikkelingen. In 2021 heeft de overgang plaats gevonden naar het nieuwe platform bij Capgemini. In 2022 zal verder geïnvesteerd worden in de doorontwikkeling en de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel.

5

Daling kosten per deelnemer

Door de investering in het nieuwe technologisch platform zijn de kosten per deelnemer een aantal jaar opgelopen, van € 65 in 2018 naar € 96,4 in 2020. Afgelopen jaar zijn deze kosten weer gedaald naar € 88,3.

6

Daling kosten vermogensbeheer

De kosten voor het vermogensbeheer zijn gedaald van 0,16% naar 0,13% van het belegde vermogen. Dit betekent dus nog steeds dat we met deze 0,13% over een van de laagste vermogensbeheerskosten in de Nederlandse pensioenwereld beschikken.

7

Lancering van de derde duurzaamheidsindex

Pensioenfonds Detailhandel volgt een passief beleggingsbeleid waarbij de indexen zo goed mogelijk worden gevolgd. Indexbeleggen heeft als nadeel, dat je alle bedrijven die in de index voorkomen in portefeuille hebt, ook de minder duurzame bedrijven. Dat probleem wilden we verhelpen. Daarom hebben we op basis van de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (VN) met FTSE Russell de FTSE Custom SDG Aligned Index ontwikkeld. In deze index worden de duurzame prestaties van de bedrijven meegenomen in de samenstelling van de index. Hiermee kunnen we bedrijven die slecht presteren op de duurzaamheidsdoelen van de VN 'onderwegen', en ondernemingen die goed presteren 'overwegen'. Eind 2021 is voor de Euro Credit obligatieportefeuille de index vervangen door de FTSE Euro Credit SDG Aligned Index, deze portefeuille vertegenwoordigt een waarde van € 3,1 miljard. Daarnaast is in 2021 begonnen met beleggingen in green bonds. In totaal is er nu voor € 14 miljard belegd volgens onze duurzaamheidscriteria.

8

Daling dekkingsgraad per 1 januari 2022 - Advies Commissie Parameters

In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft de Commissie Parameters in juni 2019 een advies uitgebracht over de methode van vaststellen van de rekenrente. Pensioenfondsen gebruiken deze rente voor de waardering van de verplichtingen. Voor verplichtingen op de lange termijn maken pensioenfondsen gebruik van de Ultimate Forward Rate (UFR). De Commissie Parameters heeft een nieuwe methodiek voor het bepalen van de UFR voorgesteld. Met ingang van 1 januari 2021 wordt de nieuwe methodiek in vier jaar tijd stapsgewijs ingevoerd. De nieuwe UFR heeft een negatief effect op onze dekkingsgraad. De dekkingsgraad per eind 2021 van 118,5% zou op basis van deze nieuwe methodiek op 112,8% zijn uitgekomen, een daling van 5,7%. Aangezien de methodiek stapsgewijs wordt ingevoerd, is de impact nog beperkt gebleven tot een daling naar 116,6% per 1 januari 2022.

9

Wetsontwerp toekomst pensioenen

In 2020 is overeenstemming bereikt tussen het kabinet en sociale partners over de hoofdlijnen van een nieuw pensioenstelsel. Deze is op 22 juni 2020 met de Tweede Kamer gedeeld. Op 16 december 2020 is het wetsvoorstel Wet Toekomst Pensioenen in openbare internetconsultatie gegaan. Die liep tot 12 februari 2021. Op 30 maart 2022 is het Wetsvoorstel Toekomst Pensioenen aan de Tweede Kamer aangeboden. De lagere regelgeving is op 2 april 2022 in openbare internetconsultatie gegaan. Die liep tot en met 30 april 2022. Voorzien wordt dat de Wet Toekomst Pensioen per 2024 kan ingaan. Sociale partners en pensioenuitvoerders hebben daarna tot uiterlijk 1 januari 2027 om over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel.

In het nieuwe pensioenstelsel blijven belangrijke elementen uit het huidige pensioenstelsel behouden, zoals de verplichtstelling, collectieve risicodeling en fiscale facilitering door de overheid. Er is een keuze uit twee nieuwe pensioencontracten: een meer collectieve variant (de 'solidaire premieregeling') en een meer individuele variant (de 'flexibele premieregeling') die onder een verplichtgestelde regeling zoals wij die hebben, moet worden uitgebreid met solidaire elementen. In beide regelingen is de hoogte van de premie het uitgangspunt, en niet meer de hoogte van de pensioenuitkering.

De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel raakt alle onderdelen van onze activiteiten, zoals onze pensioenuitvoering en systemen, het vermogensbeheer en de communicatie met onze deelnemers en werkgevers. Het pensioenfonds is in 2021 gestart met de voorbereidingen op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Hiertoe is een programmaplan opgesteld. Het pensioenfonds overlegt periodiek met het Pensioen Platform Detailhandel (de sociale partners) over de te maken keuzes, waaronder de keuze voor de solidaire premieregeling of de flexibele premieregeling en de invulling daarvan.

Het pensioenfonds betreft en informeert het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht periodiek over de voortgang en de inhoudelijke onderdelen van het nieuwe pensioenstelsel. Het pensioenfonds bereidt de overgang ook voor met de partijen waaraan activiteiten zijn uitbesteed, waaronder de pensioenuitvoeringsorganisatie Capgemini, de custodian Northern Trust en de vermogensbeheerder BlackRock.

Het doel van het fonds en sociale partners is om kort na de zomer van 2022 hier meer duidelijkheid over te hebben. Vervolgens wordt dan naar verwachting in het vierde kwartaal van 2022 gewerkt aan het opstellen van een transitieplan en een implementatie- en communicatieplan om een zorgvuldige transitie naar het nieuwe pensioenstelsel te waarborgen. Deelnemers zullen vanaf enig moment periodiek worden geïnformeerd.

10

Akkoord met Pensioenfonds Wonen

Vanaf 1 januari 2022 zijn de pensioenen van arbeidsongeschikten, vroegere deelnemers (slapers) en gepensioneerden van Pensioenfonds Wonen samengevoegd met die van Pensioenfonds Detailhandel. Hierover is in de laatste maanden van 2021 een akkoord bereikt tussen beide pensioenfondsen. Pensioenfonds Wonen was sinds 2018 een gesloten fonds nadat de actieve deelnemers in 2018 werden aangesloten bij Pensioenfonds Detailhandel. Nu alle pensioenen zijn samengevoegd, biedt dat schaalvoordelen voor beide fondsen.

11

Oorlog in Oekraïne

Aan het eind van 2021 was er door ons voor 271 miljoen euro belegd in Russische en aan Rusland gerelateerde obligaties en aandelen, zoals opgenomen in de verschillende benchmarks. Rusland is, of zal, worden verwijderd uit de verschillende benchmarks. Dit betekent dat we geen nieuwe beleggingen in Rusland meer doen én dat we onze bestaande beleggingen in Rusland naar nul terugbrengen. Dat kan echter niet van de ene dag op de andere. Er is momenteel geen, of zeer beperkt, handel mogelijk in Russische aandelen en obligaties. Het is onzeker hoe de situatie zich verder ontwikkelt, waaronder de steeds verder gaande sancties en de impact daarvan op de beleggingen.

**“Het was voor
ons een goed
beleggingsjaar”**

Interview Henk Groot – Hoofd Beleggingen

Aandelenmarkten scoorden records en obligaties rendeerden opnieuw matig. Met daarbovenop, in het najaar, de langgevreemde inflatie en een stijgende rente. Voor beleggers was 2021 een jaar van uitersten. Maar hoe hebben de investeringen van Pensioenfonds Detailhandel zich gehouden? Henk Groot, Hoofd Beleggingen, over het balanceren met renteswaps en het belang van verantwoord beleggen.

Hoe kijk jij terug op beleggingsjaar 2021?

Henk: “Zagen we in 2020 een enorme terugval door corona, in 2021 herstelde de wereldeconomie eigenlijk verrassend snel; ondanks de opkomst van coronavarianten die zorgden voor nieuwe lockdowns en stagnatie in de levering van grondstoffen en andere materialen. Dat economisch herstel werd versterkt doordat centrale banken en overheden veel geld in de economie pompten. Daardoor boekten veel bedrijven mooie winsten en zagen we grote stijgingen op de meeste aandelenmarkten. De rendementen op staatsobligaties, zowel van ontwikkelde landen als opkomende markten, deden het minder goed. Door de oplopende rente bleven de rendementen op staatsobligaties ook in 2021 ver achter op die van aandelen, vastgoed en andere beleggingen. Richting het einde van 2021 liepen de geopolitieke spanningen verder op en kreeg ook de inflatie de wind in de zeilen.”

In hoeverre hadden deze ontwikkelingen invloed op het beleggingsbeleid?

“Het was per saldo een goed beleggingsjaar voor aandelen maar door de stijging van de rente niet voor obligaties. Het totaalrendement van de portefeuille, exclusief het rendement op de afdekking van het renterisico en USD en GBP is uitgekomen op 10,3%.”

Wat is jullie beleggingstijl?

“We beleggen passief, dat betekent dat we ervan uitgaan dat we de index niet kunnen verslaan. Door passief te beleggen in gangbare indices, kunnen we de beleggingsrisico's goed spreiden, zijn onze kosten per deelnemer laag en de opbrengsten op de lange

termijn goed. Van onze totale portefeuille hebben we circa 32% belegd in aandelen, 58% in obligaties, 5% in vastgoed, 4% in Nederlandse woninghypotheken en 1% in andere categorieën. Onze beleggingen zitten grofweg in twee ‘potjes’. Aan de ene kant een ‘Matching portefeuille’, die voor een constante kasstroom zorgt, denk aan staatsobligaties en hypotheken. En aan de andere kant een ‘Return portefeuille’, waarmee we rendement willen genereren door te beleggen in bijvoorbeeld aandelen, vastgoed en ook hoogrentende (bedrijfs-)obligaties.”

Je noemde renteswaps. Daarmee dek je het risico van een dalende rente af. Maar vanaf eind 2021 stijgt die rente. Verkoop je die swaps dan?

“De hoogte van de rente heeft een enorme impact op de waarde van de verplichtingen die we hebben. Hoe lager de rente, hoe hoger de waarde van de verplichtingen en vice versa. En hoe lager onze dekkingsgraad. Dat we jaren geleden zijn begonnen dat renterisico zoveel mogelijk af te dekken met renteswaps die ons beschermen tegen rentedalingen, heeft ons geen windeieren gelegd. In het najaar van 2021 begon wereldwijd de inflatie te stijgen, en liep de rente op. We overleggen nu, begin 2022, of we daarom onze hoge mate van renteafdekking bij moeten stellen. De ontwikkeling van de rente is echter moeilijk te voorspellen. Dat hebben we de laatste tien jaar wel gezien. Wij pretenderen ook de ontwikkeling van de rente niet te kunnen voorspellen dus dat wordt een interessante discussie.”

Pensioenfonds Detailhandel wil meer nadruk leggen op verantwoord beleggen. Wat hebben jullie daar in 2021 concreet aan gedaan?

“Onze overtuiging is dat verantwoord beleggen niet alleen goed is voor mens en milieu, maar op de lange termijn ook betere rendementen oplevert. Daarom hebben we onze duurzaamheidsdoelen verder aangescherpt. In 2019 en 2020 hadden we al, samen met indexprovider FTSE Russell en vermogensbeheerder BlackRock, een eigen duurzaamheidsindex ontwikkeld voor de aandelen in ontwikkelde- en opkomende markten, portefeuilles die eind december 2021 samen een waarde hadden van circa €11 miljard. In 2021 hebben we

Door passief te beleggen, kunnen we de beleggingsrisico's goed spreiden, zijn onze kosten per deelnemer laag en de opbrengsten op de lange termijn goed

op soortgelijke manier een groot deel van onze portefeuille met bedrijfsobligaties verduurzaamd. Dat ging om een index voor deze portefeuille met eind december 2021 een waarde van circa €3 miljard. Deze FTSE Euro Credit SDG-Aligned Index is ontworpen door ook hier een brede publieke benchmark voor obligaties in te richten met een focus op de vier Sustainable Development Goals (SDG's) van de VN waar we de focus op leggen."

Er zijn heel wat van die SDG's. Welke hebben jullie gekozen?

"De vier doelstellingen waar wij op focussen zijn: 'Eerlijk werk en economische groei', 'verantwoorde consumptie en productie', 'klimaatactie' en 'vrede, justitie en sterke publieke diensten'. 44% van ons belegd vermogen is nu in lijn met de SDG's."

Betekent jullie focus op verantwoord beleggen dat jullie bepaalde bedrijven of sectoren, zoals fossiele brandstoffen, op de uitsluitingslijst voor een investering hebben geplaatst?

"We beleggen niet in controversiële wapens of in landen of bedrijven die op de sanctielijst van de VN staan. Door het werken met die duurzaamheidsindices beleggen we relatief meer in bedrijven die het goed doen met betrekking tot de SDG's waar wij op focussen, die 'best in class' zijn. In ondernemingen of sectoren die achterblijven op gebied van die SDG's, beleggen we steeds minder. Wordt hun aandeel in de index te klein, dan gaan we er helemaal uit. Dan is het niet efficiënt meer daarin te beleggen."

Als grote belegger kunnen jullie je stem verheffen, bijvoorbeeld op aandeelhoudersvergaderingen, of je belang verkopen. Wat heeft jullie voorkeur?

"Het eerste. Als je stemt met je voeten, door aandelen te verkopen, ben je direct alle mogelijke invloed op zo'n bedrijf kwijt. We gaan het liefst in dialoog, om te kijken of en hoe ze hun gedrag verder kunnen verduurzamen. En we stemmen mee op aandeelhoudersvergaderingen. In 2021 hebben we met 482 ondernemingen, in 39 landen, gesproken over hun duurzaamheidsbeleid; dat leidde in 242 gevallen tot aantoonbaar resultaat. Die gesprekken voeren we overigens niet allemaal zelf, dat doet de Bank of Montreal Global Asset Management voor ons; zij vertegenwoordigen een paar honderd institutionele beleggers en hebben daardoor veel meer slagkracht dan dat wij als pensioenfonds in ons eentje bedrijven bezoeken."

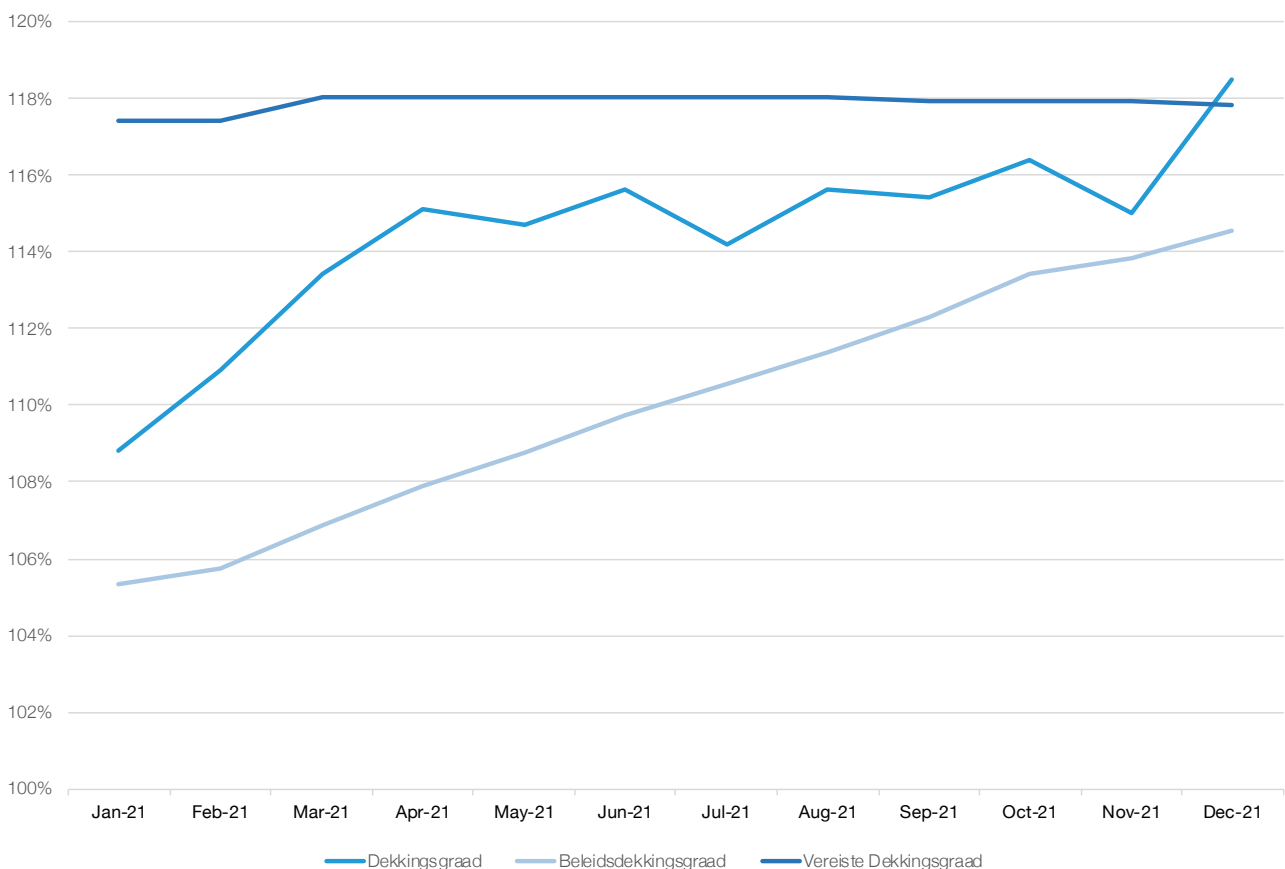
Wat zijn jouw verwachtingen voor 2022?

"Enorm veel zal afhangen van de ontwikkeling van de inflatie en de rente. Gaan ze verder omhoog, stagneren ze? Daarnaast hebben de financiële markten uiteraard te maken met de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en de leveringsproblemen in allerlei product- en voedselketens. Het wordt voor beleggers een spannend jaar."

Ontwikkelingen dekkingsgraad

Met de dekkingsgraad wordt getoond of een pensioenfonds genoeg geld heeft om alle pensioenen nu en in de toekomst te betalen. De dekkingsgraad wordt berekend door alle bezittingen van het pensioenfonds te delen door de pensioenverplichtingen (de pensioenaanspraken en -rechten van alle actieve deelnemers, vroegere deelnemers en gepensioneerden). De dekkingsgraad wordt uitgedrukt in een percentage.

De dekkingsgraad is in 2021 gestegen van 110,9% ultimo 2020 naar 118,5% ultimo 2021

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad wordt maandelijks bepaald. Hoe hoger de dekkingsgraad, hoe beter de financiële situatie. De dekkingsgraad kan behoorlijk schommelen. Deze schommelingen komen onder andere door ontwikkelingen op de financiële markten en de rente. Bij een lagere rente moet het pensioenfonds meer geld in kas hebben om in de toekomst alle pensioenen te kunnen uitbetalen. Dit heeft een negatief effect op de dekkingsgraad. Stijgen de opbrengsten uit beleggingen, dan neemt de hoeveelheid geld in kas toe en heeft dit een positief effect op de dekkingsgraad.

De dekkingsgraad is in 2021 gestegen van 110,9% ultimo 2020 naar 118,5% ultimo 2021.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen 12 maanden en wordt gebruikt bij beleidskeuzes zoals het besluiten tot verhogen of verlagen van pensioenen. In 2021 is de beleidsdekkingsgraad gestegen ten opzichte van ultimo 2020, van 105,5 naar 114,5% per 31 december 2021.

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij pensioenen volledig meestijgen met de prijzen, de zogeheten indexatiedekkingsgraad. Pensioenfonds Detailhandel heeft een indexatiedekkingsgraad van

124,2% (niveau per 31 december 2021).

Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad is in 2021 gestegen van 86,1% naar 92,2%. Voor de volledigheid: de sterke stijging van de inflatie in 2022 is hier niet in meegenomen.

Dekkingsgraad, herstelplan en feitelijk herstel

De minimaal vereiste dekkingsgraad geeft de minimaal benodigde buffer weer. Als de beleidsdekkingsgraad hieronder komt, is er sprake van een dekkingstekort. Het fonds heeft dan te weinig vermogen om de pensioenen in de toekomst uit te kunnen betalen. Indien de beleidsdekkingsgraad gedurende vijf jaar onder de minimaal vereiste dekkingsgraad blijft, moet het pensioenfonds de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten verminderen (korten). Na het korten moet de beleidsdekkingsgraad gelijk zijn aan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Pensioenfonds Detailhandel zou moeten korten bij een beleidsdekkingsgraad die lager is dan 104,5%, wat het minimaal vereiste vermogen is. Hier zit het pensioenfonds boven. Vooruitlopend op de mogelijke overgang naar een nieuw pensioenstelsel heeft de overheid de grens waaronder pensioenfondsen moeten korten voor 2021 verlaagd naar 90%. Dit is ook voor het jaar 2022 van toepassing.

De vereiste dekkingsgraad geeft de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen weer. Als de

beleidsdekkingsgraad hieronder komt, is er sprake van een reservetekort. De vereiste dekkingsgraad bedroeg 117,8% op 31 december 2021.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds bedroeg 114,5% en is daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad. Zodoende bevindt het pensioenfonds zich in een situatie van reservetekort (beleidsdekkingsgraad is lager dan het vereist vermogen).

De dekkingsgraad van het pensioenfonds bedroeg 118,5% en is daarmee hoger dan de vereiste dekkingsgraad. Daarmee is de vermogenspositie van het pensioenfonds voldoende.

Herstelplan

Het pensioenfonds had eind 2020 dus een reservetekort en heeft hiervoor een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB). Dit is gebeurd op 29 maart 2021. DNB heeft dit herstelplan beoordeeld en op 19 mei 2021 goedgekeurd. Het bestuur verwachtte vanuit dit herstelplan dat de beleidsdekkingsgraad zich binnen de wettelijke termijn van 10 jaar, na 4 jaar tot de vereiste dekkingsgraad zou herstellen. Als het feitelijke herstel achter blijft lopen op het herstelplan, kan het bestuur aanvullende maatregelen treffen.

In 2021 werd volgens dit herstelplan een dekkingsgraad verwacht van 113,5% op 31 december 2021. Met de dekkingsgraad van 118,5% op 31 december 2021 is het herstel dus groter geweest dan verwacht.

Het pensioenfonds had eind 2021 ook een reservetekort waarvoor in principe een herstelplan ingediend moet worden bij DNB. Echter de dekkingsgraad op 31 december 2021 van 118,5% is hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 117,8%. De beleidsdekkingsgraad zal daardoor in een herstelplan binnen één jaar stijgen tot boven de vereiste dekkingsgraad, waarmee het pensioenfonds binnen één jaar volgens het herstelplan zou zijn hersteld. Een herstelplan indienen heeft dan ook geen toegevoegde waarde. DNB heeft aangegeven dat er geen herstelplan hoeft te worden ingediend.

Impact aanpassing UFR-methodiek

De nieuwe UFR-parameters, die gebruikt worden om de verplichtingen te waarderen, worden vanaf 1 januari 2021 in vier gelijke stappen ingevoerd. Het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zal dan ook geleidelijk zichtbaar worden. De rentecurve zal door deze aanpassing dalen, waardoor ook de dekkingsgraad lager zal komen te liggen.

De dekkingsgraad per eind 2021 van 118,5% zou op basis van deze nieuwe methodiek op 112,8% zijn uitgekomen. Door de stapsgewijze invoering, daalt de dekkingsgraad na de tweede stap op 1 januari 2022 van 118,5% naar 116,6%. De volgende stappen zijn op 1 januari 2023 en 1 januari 2024.

2

Pensioen- regeling in het kort

Pensioengevend loon:

Het jaarsalaris waarover je pensioen opbouwt.

In 2021 was dit maximaal € 58.311.

In 2022 is dit maximaal € 59.706.

Franchise:

Het deel van je pensioengevend jaarsalaris waarover je geen pensioen opbouwt.

Dit bedrag was in 2021 € 14.447.

Dit bedrag is in 2022 € 14.720.

Pensioengrondslag:

Het deel van je pensioengevend loon waarover je pensioen opbouwt, dus het pensioengevend loon na aftrek van de franchise.

Opbouwpercentage:

Het percentage aan pensioen dat je over je jaarsalaris opbouwt. Dit was in 2021 1,41. Dit is in 2022 ook 1,41.

Pensioenpremie:

Het bedrag dat je maandelijks van je brutosalaris betaalt voor jouw pensioen.

De belangrijkste kenmerken van onze pensioenregelingen op een rij. Zo bouwen deelnemers pensioen bij ons op:

De verplichte pensioenregeling

Wanneer een werkgever verplicht is aangesloten bij Pensioenfonds Detailhandel en een werknemer tussen de 20 en 67 jaar is, dan bouwt deze medewerker automatisch pensioen bij ons op. Bij onze pensioenregeling wordt elke maand een percentage op het brutoloon ingehouden om pensioen op te bouwen. De werkgever telt daar maandelijks een bedrag bovenop. Zo wordt samen gebouwd aan het inkomen voor later.

Premie

De premie voor de verplichte pensioenregeling is voor de periode 2021 – 2025 vastgesteld op 24,75% van de pensioengrondslag. Op het salaris mag maximaal 6,075% worden ingehouden. Voor de sectoren: Schoenmakerij, Dranken, Groothandel in Textielgoederen en Schoen-, leder- en lederwarenindustrie gelden andere afspraken ten

aanzien van de inhouding op het salaris. Zie hiervoor: www.pensioenfondsdetailhandel.nl/werkgevers-premie

Aanvullende pensioenregeling

Verdielt een werknemer meer dan het maximum pensioengevend loon, dan kan een werkgever een aanvullende pensioenregeling afsluiten bij Pensioenfonds Detailhandel. Dit houdt in dat er ook ouderdoms- en partnerpensioen wordt opgebouwd over het salaris boven het maximum pensioengevend loon (tot maximaal € 112.189 in 2021, in 2022 is dat tot maximaal € 114.866). Het opbouwpercentage van de aanvullende pensioenregeling is gelijk aan dat van de verplichte pensioenregeling.

Premie

De premie voor de aanvullende pensioenregeling is voor de periode 2021 - 2025 vastgesteld op 26,4% van de pensioengrondslag. Nemen er meer dan honderd werknemersdeel aan de aanvullende pensioenregeling én is de premie hoger dan 26,4%? Dan wordt er een afzonderlijke premie voor de werkgever vastgesteld.

Feiten en cijfers: de verschillende regelingen

Weet dat:

- Voor het ouderdomspensioen rekenen wij 1,41% van de pensioengrondslag en voor het partnerpensioen 0,987% van de pensioengrondslag.
- Het ouderdomspensioen wordt uitgekeerd vanaf 67 jaar.
- Het wezenpensioen bedraagt 20% van het te behalen partnerpensioen. Dit pensioen wordt uitgekeerd aan kinderen tot 18 jaar of tot maximaal 27 jaar indien ze studeren.
- Als een deelnemer (gedeeltelijke) WIA- of WAO-uitkering ontvangt, en deze is ingegaan tijdens het dienstverband, hoeft er geen pensioenpremie te worden betaald en loopt de pensioenopbouw door. Dit wordt premievrijstelling genoemd.
- De pensioenregelingen van Pensioenfonds Detailhandel worden gefinancierd met een premie volgens de collectieve vaste bijdrageregeling. De premie is in principe voor een periode van vijf jaar bepaald tussen werknemers en werkgevers (sociale partners). In 2021 is een nieuwe periode van vijf jaar ingegaan. Alleen in zeer ingrijpende en onvoorziene gevallen kan de premie tussentijds wijzigen.

In eigen hand

Wanneer een deelnemer met pensioen gaat, zijn er verschillende keuzemogelijkheden. Zo is het mogelijk om het partnerpensioen geheel of gedeeltelijk om te ruilen voor een hoger ouderdomspensioen. Ook andersom is mogelijk. Daarnaast kun je ervoor kiezen om eerder of later met pensioen te gaan, of met deeltijdpensioen. Deelnemers mogen eveneens variëren in de hoogte van de pensioenuitkering: bijvoorbeeld in de eerste jaren kiezen voor een hoger bedrag en de jaren daarna voor een lagere uitkering.

Aanvullende regelingen (VPL)

Voor de sector Schoenmakerij heeft Pensioenfonds Detailhandel aanvullende pensioenregelingen. Deze VPL-regeling van Schoenmakerij loopt tot en met 2022.

Schoenmakerij

Op 1 januari 2017 heeft het Bedrijfstakpensioenfonds Schoenmakerij zich aangesloten bij Pensioenfonds Detailhandel. De voorwaardelijke pensioenaanvullingsregeling van BPF Schoenmakerij zetten wij voort. De voorwaarden zijn in de verplichte pensioenregeling opgenomen. De premie voor de VPL-regeling is 1,6% in 2021.

Voor het ouderdomspensioen rekenen wij 1,41% van de pensioengrondslag, voor het partnerpensioen 0,987%

3.

Communicatie

Mooie stappen voor communicatie

Abracadabra. Dat is het woord wat opkomt bij pensioen. Althans, voor de meeste bij Pensioenfonds Detailhandel aangesloten werknemers en werkgevers. Reden waarom wij de communicatie over pensioen zo toegankelijk mogelijk willen brengen, voor al onze doelgroepen. In 2021 zijn mooie stappen gezet.

Zo is er bij het begin van het jaar een geheel vernieuwde website gelanceerd, die bezoekers zo snel mogelijk moet brengen waar ze willen zijn en antwoord geeft op praktische vragen, maar ook onze visie en werkwijze verduidelijkt. Daarbij biedt www.pensioenfondsdetailhandel.nl informatie over de nieuwe Europese wet- en regelgeving: Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). In 2021 is de SFDR van kracht geworden. De SFDR bevat regelgeving over het verschaffen van informatie over het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering hiervan door het pensioenfonds. Op de website van Pensioenfonds Detailhandel is in kaart gebracht wat dat betekent. De invoering van de SFDR bestaat uit twee levels. Level I bevat regels over de wijze waarop het pensioenfonds duurzaamheidsfactoren heeft verankerd in het beleid en de wijze van rapportage over ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op die duurzaamheidsfactoren.

Wat dit voor Pensioenfonds Detailhandel betekent staat beschreven op de website. Omdat veel onderliggende beleggingsportefeuilles onder 'artikel 8 classificatie' zijn te scharen, is hiervoor gekozen. Daarbij werkt Pensioenfonds Detailhandel aan de verduurzaming van alle beursgenoteerde portefeuilles. Er is gekozen voor de opt-out mogelijkheid onder artikel 4. Samen met de uitvoerders werkt het pensioenfonds aan de vereisten voor Level II.

In 2021 is verder veel energie gestoken om de verschillende doelgroepen vertrouwd te maken met het gedeelte op de website waar je moet inloggen met DigiD of eHerkenning. Op dit portaal, dat is ingericht door onze nieuwe pensioenuitvoerder Capgemini, worden werkgevers, werknemers en gepensioneerden in staat gesteld om administratieve en praktische zaken zelf te regelen. Met name onze eigen communicatiemiddelen zijn ingezet om de verschillende doelgroepen hier eigen mee te maken. Denk aan: Jij&Wij Magazine, de Pensioenkrant, de Werkgever, sociale media en de website www.pensioenfondsdetailhandel.nl

Paard van Troje

Nieuw in 2021 was ook het informatieveideo over Pensioenfonds Detailhandel. Hierin leggen we uit wat we doen en waar we voor staan. De video is onder

meer gedeeld via de socials van Jij&Wij Magazine. Zo is een belangrijk deel van de werknemers bereikt. In ons communicatiebeleid noemen we dat de Paard van Troje-strategie: waarmee we op een verrassende manier het onderwerp pensioen over het voetlicht willen brengen.

Door de Commissie Communicatie is eind 2021 het communicatiebeleid voor de komende drie jaar bepaald. Het bestuur heeft dat in december 2021 vastgesteld en goedgekeurd. Op 22 februari 2022 is het van een positief advies voorzien, door het Verantwoordingsorgaan (VO) en op 16 maart 2022 als hamerstuk afgehandeld door het bestuur. In het communicatiebeleid worden de uitgangspunten en doelstellingen van de communicatie van Pensioenfonds Detailhandel uitgewerkt. Kortgezegd; willen wij laagdrempelig, concreet en herkenbaar communiceren. Pensioen persoonlijk maken.

Datzelfde principe geldt voor de communicatie over de beleggingen van het pensioenfonds. Vanuit diverse doelgroepen is hier steeds meer aandacht voor. Om die reden is de communicatiestrategie rond beleggen herijkt en opnieuw vormgegeven. Bepalend is nu, dat informatie over verantwoord beleggen

integraal onderdeel uitmaakt van de communicatie over beleggingen. Omdat wij het belangrijk vinden open en transparant te informeren over de manier waarop wij beleggen, is eind 2021 een begin gemaakt met een nieuw online platform: [Jij&Wij Beleggen](#). Hierop brengen we vanaf het voorjaar 2022 het hele verhaal over onze beleggingen.

Wie doet wat?

De wettelijke pensioencommunicatie besteedt Pensioenfonds Detailhandel uit aan Capgemini. De aanvullende communicatie is in handen van communicatiebureau The Publisher's Wife. Met beide organisaties wordt constant gewerkt aan een hoge kwaliteit en optimale dienstverlening. Het bestuursbureau van Pensioenfonds Detailhandel fungeert als regisseur en kwaliteitsbewaker. In 2021 ontvingen deelnemers drie keer Jij&Wij Magazine, de werkgevers drie keer De Werkgever en gepensioneerden ontvingen de jaarlijkse Pensioenkrant.

Startende deelnemers bij het pensioenfonds ontvangen bij hun startbrief altijd de welkomsteditie van Jij&Wij Magazine met een selectie van de mooiste verhalen uit de afgelopen zeven jaar.

4 •

Financieel Beleid

Voor de verwezenlijking van de doelen van Pensioenfonds Detailhandel beschikken we over de volgende middelen: premie, toeslagen, beleggingen en de pensioenregeling.

Premiebeleid

Kostendeekkende premie en premiedekkingsgraad

De wet- en regelgeving vereist een kostendeekkende premie waarvoor de wijze van berekening is vastgelegd in de pensioenwet. In 2021 was de feitelijke premie 24,75% van de pensioengrondslag in de verplichte pensioenregeling en 26,4% van de pensioengrondslag in de aanvullende pensioenregeling (€ 857.286). Het pensioenfonds

hanteert de gedempte premiemethode om te bepalen of de feitelijke premie kostendeekkend is. De premie moet volgens de gedempte premiemethode minimaal € 826.496 zijn. De feitelijke premie is daarmee kostendeekkend.

De samenstelling van de zuivere en gedempte premies is als volgt:

PREMIE (bedragen x € 1.000)

	Zuiver	Gedempt
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw en risicopremies	1.106.496	449.478
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	192.530	78.209
Opslag voor uitvoeringskosten en vrijval	21.304	21.304
Bijdrage voorwaardelijke onderdelen (indexatie)	-	277.504
Totale premie	1.320.331	826.496

De premiedekkingsgraad is de verhouding tussen de feitelijk ontvangen premie gedurende het jaar, met aftrek van kosten, en de waarde van de pensioenopbouw in datzelfde jaar. De premiedekkingsgraad komt zodoende overeen met de dekkingsgraad, met dat verschil dat de dekkingsgraad betrekking heeft op alle verplichtingen van een fonds, en de premiedekkingsgraad

op de premie en opbouw in een jaar. Een premiedekkingsgraad van 100% betekent dat de premie voor de opbouw exact gelijk is aan de toevoeging van de technische voorziening.

De premiedekkingsgraad bedroeg over 2021 75,6%, op basis van de door DNB gepubliceerde Rente Termijn Structuur ultimo 2020.

Toeslag

Algemeen

De ambitie is om op de pensioenrechten en -aanspraken jaarlijks toeslag te verlenen van maximaal de prijsindex. Het bestuur beslist echter op jaarbasis in hoeverre deze wordt verleend. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. Het bestuur hanteert de volgende dekkingsgraadstaffel, die als leidraad bij dit besluit fungeert:

- Bij een beleidsdekkingsgraad, die lager is dan 110%: geen toeslagverlening.
- Bij een beleidsdekkingsgraad, die hoger is dan de indexatiedekkingsgraad: volledige toeslagverlening.
- Bij tussenliggende dekkingsgraden: berekening van de toeslag conform de in het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen vastgelegde rekenregels voor toekomstbestendige toeslagverlening.

Het toeslagbeleid kent geen mogelijkheid van inhaaltoeslagverlening.

Toeslag 2021

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds bedroeg 114,5% op 31 december 2021 en was daarmee hoger dan de ondergrens van 110 %. De indexatiedekkingsgraad bedroeg per 31 december 2021 124,2%. De toeslagverlening op 1 januari 2022 is gebaseerd op de ontwikkeling van het CBS Consumentenprijsindexcijfer (CPI) - periode juli 2020 - juli 2021, en deze bedraagt 1,3%. Omdat de beleidsdekkingsgraad op 31 december 2021 met 114,5% hoger was dan 110% maar lager was dan de indexatiedekkingsgraad van 124,2%, heeft het bestuur van het pensioenfonds besloten om de pensioenen met ingang van 1 januari 2021 te verhogen met 0,5%, dus met een gedeelte van de CPI van 1,3%.

Jaar	2022	2021	2020	2019	2018
Inflatie	1,3%	1,6%	1,5%	1,7%	1,4%
Toeslag	0,5%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%

PENSIOENVERMOGEN EN VOORZIENINGEN (bedragen x € 1.000)	Pensioenvermogen	Technische voorziening	Resultaat
Stand per 31 december 2020	32.199.357	29.038.101	
Beleggingsresultaten	351.552	-156.419	507.971
Premiebijdragen	855.469	1.084.234	-228.765
Uitkeringen	-396.377	-398.338	1.961
Indexering en overige toeslagen	-	136.259	-136.259
Wijziging marktrente	-	-1.921.923	1.921.923
Wijziging actuariële grondslagen	-	19.510	-19.510
Waardeoverdrachten	57.577	55.620	1.957
Pensioenuitvoeringskosten	-41.286	13.499	-54.782
Overige	1.546	-2.115	3.658
Stand per 31 december 2021	33.027.838	27.868.428	1.998.154

De dekkingsgraad wordt bepaald door een deling van het pensioenvermogen met de technische

voorzieningen. De dekkingsgraad heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2021	2020	2019	2018	2017
Dekkingsgraad ultimo	118,5%	110,9%	112,1%	106,3%	111,1%
Gemiddelde interest van de verplichtingen	0,6%	0,3%	0,9%	1,5%	1,6%

ACTUARIËLE ANALYSE

(bedragen x € 1.000)

2021
€**2020**
€**Premieresultaat**

Premiebijdragen	855.859	789.911
Pensioenopbouw	-1.084.234	-1.012.265
Mutatie technische voorziening voor excassokosten	-13.690	-12.464
Pensioenuitvoeringskosten	-41.286	-41.484
	-283.351	-276.302

Interestresultaat

Beleggingsresultaten	351.552	3.938.484
Rentetoevoeging technische voorziening	156.419	82.894
Wijziging marktrente	1.922.116	-4.303.915
	2.430.087	-282.537

Overig resultaat

Resultaat op waardeoverdrachten (saldo overdacht van rechten)	1.957	-13.572
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	-13.181	-24.822
Resultaat op uitkeringen	-6.742	1.109
Indexering en overige toeslagen	-136.259	0
Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-7.836	750.194
Overige baten	13.345	797
Wijziging herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-	-
Overige lasten	134	-3.306
	-140.746	710.400

Totaal saldo van baten en lasten**1.998.154****151.561**

Beleggingen

In 2021 heeft het pensioenfonds voor aftrek van kosten een totaal bruto rendement behaald van 1,2%. Dit is inclusief de behaalde rendementen op de afdekking van valuta- en renterisico. Het rendement exclusief afdekking van valuta- en renterisico betreft 10,3%. Om tot het nettorendement na kosten te

komen, dienen de kosten meegenomen te worden. De gemaakte transactiekosten en indirecte kosten, van samen 0,05%, zijn reeds meegenomen in het bruto rendement van 1,2%. De directe kosten vermogensbeheer van 0,08% zijn dat nog niet, dus zal het nettorendement uitkomen op 1,1%.

	2021		2020	
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
Aandelen	28,4%	28,4%	6,8%	6,3%
Developed Markets SDG	31,7%	31,8%	5,3%	5,3%
Emerging Markets SDG	10,0%	9,9%	13,4%	13,5%
Vastrentende waarden	-2,0%	-1,9%	3,0%	2,9%
Euro Government Bonds	-3,6%	-3,7%	3,9%	4,0%
Euro Government Long Bonds	-8,2%	-8,3%	11,3%	11,6%
Euro Non Sovereign*	-1,6%	-1,6%	2,9%	2,8%
Global High Yield	10,4%	10,5%	-0,7%	-0,6%
Emerging Markets Debt hard currency	5,4%	5,4%	-2,8%	-3,0%
Emerging Markets Debt local currency	-2,1%	-1,8%	-5,8%	-5,8%
Illiquide beleggingen	14,8%	14,5%	-1,7%	-1,6%
Bruto rendement exclusief valuta en renteaftrekking	10,3%	10,4%	4,4%	4,0%
Bruto rendement inclusief valuta en renteaftrekking	1,2%	1,2%	14,2%	13,8%
Netto rendement inclusief valuta en renteaftrekking	1,1%	1,2%	14,1%	13,8%

*rendementscijfer over de periode januari – november 2021.

In de afgelopen drie tot vijf jaar zijn de volgende resultaten behaald, zowel over de gehele periode als geannualiseerd.

Totaal rendement over periode	3 jaar		5 jaar	
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
Bruto rendement exclusief valuta en renteaftdekking	35,1%	34,7%	40,5%	39,8%
Bruto rendement inclusief valuta en renteaftdekking	46,5%	45,8%	52,1%	51,1%

Geannualiseerd	3 jaar		5 jaar	
	Portefeuille	Benchmark	Portefeuille	Benchmark
Bruto rendement exclusief valuta en renteaftdekking	10,5%	10,5%	7,0%	6,9%
Bruto rendement inclusief valuta en renteaftdekking	13,6%	13,4%	8,8%	8,6%

Beleggingscyclus

Onze beleggingscyclus is gebaseerd op drie pijlers:

- **Beleid:** strategische afweging tussen rendement en risico, richtinggevend voor de keuze van de vermogenscategorieën, de omvang van die categorieën en het beperken van financiële risico's.
- **Uitvoering:** beheer van het vermogen binnen iedere vermogenscategorie.
- **Controle.**

De stappen om te komen tot strategisch beleggingsbeleid zijn als volgt:

1. Risicoanalyse (ALM):

- Bepalen risicobudget (is onderdeel van Strategisch Beleggingsplan).
- Bepalen van verwachte meerrendement van de beleggingsportefeuille (gemeten ten opzichte van de marktwaarde pensioenverplichtingen).
- Bepalen volatiliteit van de dekkingsgraad (tracking error).

2. Strategische Asset Allocatie (SAA)

Rekening houdend met onder andere: risicobudget, beleggingsbeginselen, wet- en regelgeving (Financieel Toetsingskader etc.);

3. Invulling portefeuille

Portefeuilleconstructie

Het pensioenfonds heeft ervoor gekozen om de totale beleggingsportefeuille te splitsen in een aantal onderdelen:

- **Liquide portefeuille** (beursgenoteerde beleggingen zoals aandelen, vastrentende waarden en liquide middelen).
- **Illiquide portefeuille** (niet-beursgenoteerde beleggingen. Direct lending, private equity, infrastructuur, vastgoed, onderhandse leningen).
- **Overlay portefeuille** (afdekking van rente- en valutarisico).

Uitgangspunt bij deze verdeling is, dat het sturen op een normgewicht voor de illiquide categorieën praktisch niet mogelijk is, gegeven de beperkte liquiditeit van deze beleggingen. Voor de illiquide categorieën worden daarom de feitelijke gewichten gehanteerd en geen normgewichten gebruikt. De overlay portefeuille betreft derivaten en onderpandbeleggingen die nodig zijn voor de valuta- en renteaftdekking.

Z-score en performance toets

Werkgevers in de detailhandel bouwen samen met hun werknemers verplicht pensioen op bij Pensioenfonds Detailhandel. Een mogelijkheid om vrijstelling van die verplichting te krijgen

(Vrijstellingsregeling Wet Bedrijfspensioenfondsen), is een slechte Z-score van het pensioenfonds. De Z-score drukt de beleggingsprestatie van een pensioenfonds uit.

De Z-score is een berekening waarbij het behaalde rendement van de portefeuille wordt vergeleken met het rendement van de vooraf vastgestelde normportefeuille. Die berekening wordt gedaan voordat de kosten en risico gecorrigeerde maatstaf zijn verdisconteerd. Voor illiquide beleggingen zoals

direct onroerend goed en hypotheeklen waarvoor geen representatieve benchmark beschikbaar is, wordt het portefeuillerendement gehanteerd in de normportefeuille.

Over 2021 is een Z-score behaald van - 0,02. De performancetoets over de periode 2017 tot en met 2021 bedraagt 0,29. Daarmee blijft de performancetoets boven het vereiste minimum van -1,28.

Verantwoord Beleggen

Hoewel we er nog niet zijn, heeft Pensioenfonds Detailhandel flinke stappen gezet in het verantwoord beleggingsbeleid. Wat is er in 2021 gerealiseerd?

1. Introductie derde duurzaamheidsindex

In 2021 hebben we een groot deel van onze portefeuille met bedrijfsobligaties verduurzaamd door over te stappen op de FTSE Euro Credit SDG-Aligned Index. Deze index is ontworpen om een brede publieke benchmark voor obligaties in te richten volgens de vier door ons gekozen Sustainable Development Goals.

2. Lid geworden van NZAOA

Pensioenfonds Detailhandel is in 2021 lid geworden van de Net-Zero Asset Owner Alliance (NZAOA), bijeengeroepen door de Verenigde Naties. Dit is een samenwerking van institutionele eindbeleggers die er gezamenlijk aan willen bijdragen de wereldeconomie CO2-neutraal te maken. De NZAOA wordt onder andere ondersteund door het Wereld Natuur Fonds. De leden richten hun beleggingsportefeuilles zó in dat ze in 2050 CO2-neutraal zijn, in lijn met de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs. Daarnaast streven ze ernaar de gemiddelde wereldwijde temperatuurstijging te beperken tot maximaal 1,5 graden Celsius in 2100.

3. Beleggen met directe impact

In 2021 hebben we de voorbereidingen getroffen om vanaf begin 2022 1% van onze totale beleggingsportefeuille te gaan beleggen in 'positieve impactinvesteringen'. Met deze 300 miljoen euro beleggen we direct in de reële economie - middels leningen aan bedrijven, scale-ups en duurzame ondernemingen, met meetbare en positieve impact. Begin 2022 hebben we bekend gemaakt in welke

initiatieven we daadwerkelijk direct gaan beleggen. Dat gaat om drie gespecialiseerde impactfondsen die ieder € 100 miljoen voor ons beleggen: Polestar Capital geeft bijvoorbeeld leningen aan producenten die bakstenen en andere bouwmaterialen maken van gerecycled materiaal; Tikehau Capital aan het verduurzamen van Europese bedrijven; en Symbiotics verstrekt leningen aan ondernemingen in ontwikkelingslanden. Dat doen ze bijvoorbeeld aan een bank in Mongolië die geld uitleent voor het gebruik van duurzame energie en energiezuinige producten, en voor de aankoop van elektrische voertuigen.

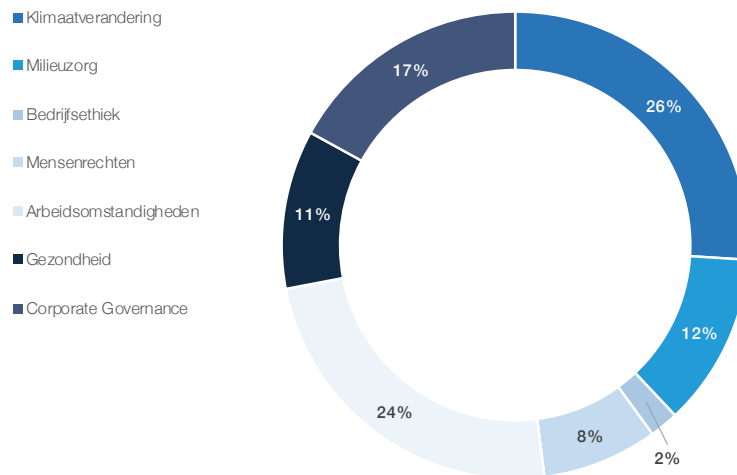
4. Engagement stemmen

Ons engagementprogramma speelt een belangrijke rol in de uitwerking van ons streven naar lange termijn waarde creatie. Het is bovendien een belangrijk instrument waarmee we duurzaamheidsrisico's van de portefeuille op maatschappij en milieu kunnen identificeren en beoordelen; alsook de duurzaamheidsrisico's die mogelijk een materiële impact hebben op de beleggingsportefeuille. Het merendeel van het engagement wordt gedaan door BMO GAM, dat nu Colombia Threadneedle heet. Zij gaan het gesprek aan namens Pensioenfonds Detailhandel. Naast de dialoog die we voeren via Columbia Threadneedle, voert Pensioenfonds Detailhandel ook zelf direct gesprekken met ondernemingen. Dat doen we via de samenwerking van het IMVB-convenant (het convenant tussen pensioenfondsen, vakbonden, overheid en NGO's voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen IMVB). Ook via de samenwerking van het Dutch Engagement Network (DEN), waarin wij samenwerken met Pensioenfonds Horeca & Catering en nu ook Ahold Delhaize Pensioen.

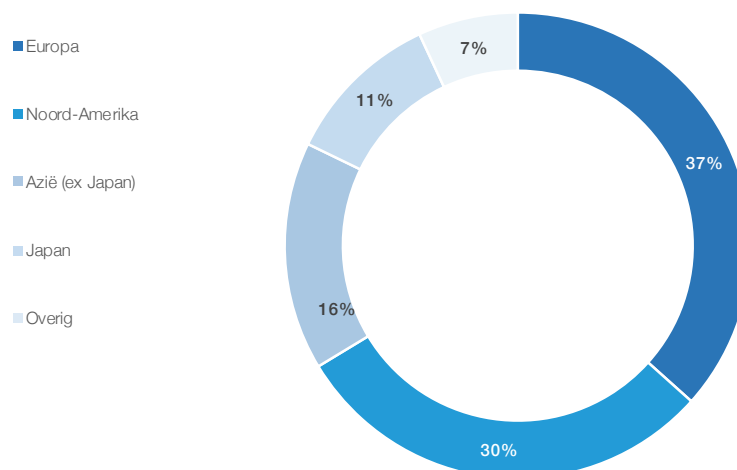
Engagement is belangrijk in ons MVB-beleid. Het pensioenfonds heeft de voorkeur om het gesprek aan te gaan om veranderingen te bewerkstelligen. We gaan liever in dialoog met bedrijven, om te kijken of en hoe ze hun gedrag verder kunnen verduurzamen, dan dat we ze uitsluiten. Een belangrijk onderdeel van actief aandeelhouderschap is stemmen op aandeelhoudersvergaderingen; dit kan onze dialoog

met de bedrijven versterken. In 2021 hebben we met 428 ondernemingen, in 39 landen, gesproken over hun duurzaamheidsbeleid; dat leidde in 242 gevallen tot aantoonbaar resultaat. Die gesprekken zijn gevoerd door Columbia Threadneedle dat een groot aantal institutionele beleggers vertegenwoordigt; en daardoor veel slagkracht heeft.

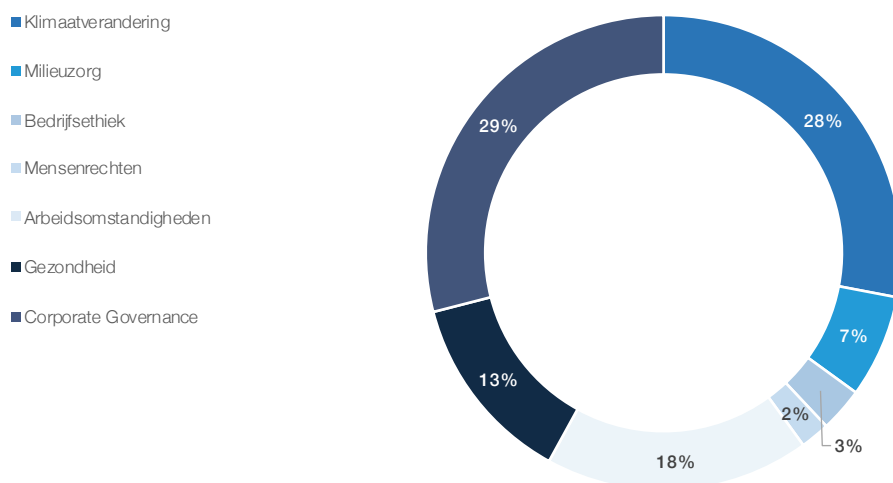
Bij de 428 ondernemingen die we hebben aangesproken, ging het om de volgende onderwerpen:

Bij de 428 ondernemingen die we hebben aangesproken, in percentages verdeeld over de continenten:

Engagement heeft in 2021 242 keer aantoonbaar resultaat opgeleverd op de volgende onderwerpen:

5. GREEN, netwerk voor verduurzaming van vastgoed

Samen met een aantal vastgoedacademici en -adviseurs hebben institutionele beleggers en fondsbeheerders in het najaar 2021 de krachten gebundeld in het Global Real Estate Engagement Network (GREEN). Met als doel om verduurzaming van vastgoed te versnellen en zo de financiële en niet-financiële klimaatrisico's te verminderen. Dat is cruciaal, want de vastgoedsector is wereldwijd goed voor naar schatting 30 tot 40% van de energieconsumptie en uitstoot van CO₂. De startende leden van GREEN waren Nederlandse pensioenfondsen, inmiddels hebben ook financiële instellingen uit het buitenland zich aangesloten.

6. Bovengemiddelde duurzaamheidsscores vastgoedportefeuilles

In 2021 zijn we verdergegaan met de implementatie van ons duurzaamheidsbeleid binnen de vastgoedportefeuilles. Daarbij moedigen we vastgoedfondsen waarin we beleggen, aan om aansluiting te zoeken bij de duurzaamheidsbenchmark GRESB. Deze Global

Real Estate Sustainability Benchmark is een onafhankelijke, wetenschappelijke benchmark die de duurzaamheidsprestaties van vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt. In 2021 scoorden zowel onze niet-beursgenoteerde als beursgenoteerde vastgoedportefeuilles met resp. 90 en 78 punten beter dan het GRESB-gemiddelde van alle deelnemers: dit lag op 73 punten.

7. Klimaatrisico's in kaart

We hebben Mercer in 2020 opdracht gegeven om de impact van verschillende klimaatscenario's op onze portefeuille in kaart te brengen. De resultaten van dit onderzoek waren de aanleiding om nog een stap verder te gaan en de klimaatrisico's van de portefeuille op beleggingsniveau in kaart te brengen. Dit onderzoek helpt om onze portefeuille stap voor stap in lijn te brengen met het Parijs klimaatakkoord. Om in 2050 te komen tot nul uitstoot van CO₂, zullen we de komende jaren een transitiepad volgen met tussentijdse doelen. Daarvoor zullen we in 2022 de doelstellingen publiceren in ons klimaatactieplan, zowel voor CO₂-reductie, beleggingen die positief bijdragen aan klimaat, en engagement.

Klimaatverandering en stijgende temperaturen vormen een groot risico voor de leefbaarheid van de wereld. Pensioenfonds Detailhandel erkent dat klimaatgerelateerde risico's ook een risico vormen voor de portefeuille en in de toekomst waarschijnlijk voor een hoge mate van marktvolatiliteit zullen zorgen. Het pensioenfonds heeft de volgende risico's geïdentificeerd:

Transitierisico's – korte tot middellange termijn

Definitie: Risico's door beleidswijzigingen, reputatie-effecten en verschuivingen in marktvoorkeuren, normen en technologie.

- Uitgaven: investeringsuitgaven om de overgang naar een koolstofarme economie te katalyseren
- Transitie, technologie en beleid: ontwikkeling van technologie en koolstofarme oplossingen en op klimaatverandering gerichte beleidsdoelen, wet- en regelgeving om het risico op verdere door de mens veroorzaakte klimaatverandering te verminderen.

Fysieke risico's – langere termijn

Definitie: Gevaren en risico's met betrekking tot de fysieke of natuurlijke omgeving die een bedreiging vormen voor fysieke activa, bijvoorbeeld gebouwen, apparatuur en mensen.

- Impact van natuurrampen: fysieke schade door acute weersomstandigheden/-ernst; bijvoorbeeld extreme of catastrofale gebeurtenissen.
- Beschikbaarheid van hulpbronnen: veranderingen in het weerpatroon op de lange termijn — bijvoorbeeld in temperatuur of neerslag — die van invloed zijn op de beschikbaarheid van natuurlijke hulpbronnen zoals water.

8. Voorbereidingen voor Klimaatactieplan

In 2021 hebben we het klimaatrisico-onderzoek gebruikt om besluiten te nemen over ons Klimaatactieplan. De voorstellen zijn begin 2022 door het bestuur goedgekeurd; in de loop van 2022 publiceren we specifieke klimaatdoelstellingen en -acties. Met dit Klimaatactieplan zoeken we aansluiting bij het raamwerk van de NZAOA en iken we onze doelstellingen op het European Policy Pathway. Belangrijke beweegredenen zijn verder het concreet bijdragen aan het Klimaatakkoord van Parijs en het beperken van de risico's die de beleggingsportefeuille loopt door de energietransitie en klimaatverandering.

Om te komen tot 100% reductie van de CO₂-uitstoot van onze beleggingen in 2050 hebben we als tussendoelen -39% in 2025 en -60% in 2030 vastgesteld. Zo maken we verantwoord beleggen concreet voor de korte termijn. Het Klimaatactieplan is voor Pensioenfonds Detailhandel de komende jaren het 'spoorboekje' om deze doelen te bereiken. Een belangrijk actiepunt is om meer verantwoorde beleggingskeuzes te maken, met concrete doelen als 20% duurzame beleggingen in beursgenoteerde aandelen en obligaties in 2030. Daarnaast: in gesprek gaan met bedrijven om ze duurzamer te laten werken en duurzame doelen per portefeuille opstellen. En we willen transparant communiceren over onze inspanningen en resultaten. Ook staat in het Klimaatactieplan welke stappen we in de toekomst willen zetten, omdat we streven naar constante verbetering van onze klimaatacties, bijvoorbeeld op grond van nieuwe inzichten of data.

Om te komen tot 100% reductie van de CO₂-uitstoot van onze beleggingen in 2050 hebben we als tussendoelen -39% in 2025 en -60% in 2030 vastgesteld

Uitgangspunten en doelen van ons verantwoord beleggingsbeleid

Pensioenfonds Detailhandel wil de CO₂-uitstoot waar we via de portefeuille aan gelinkt zijn, drastisch terugbrengen - in lijn met het Parijs Klimaatakkoord. Dat doen we niet door plotsklaps beleggingen in bedrijven uit uitstoot-intensieve sectoren te verkopen, zonder reëel effect op de daadwerkelijke uitstoot in de economie; maar wel door geleidelijk afscheid te nemen van bedrijven die niet meer passen in ons transitiepad naar een uitstootneutrale beleggingsportefeuille richting 2050.

Geïntegreerde inzet instrumenten om klimaatdoelen te halen

Zoals hierboven beschreven, hebben we in 2021 voorbereidingen getroffen voor een Klimaatactieplan, waar we in 2022 mee aan de slag gaan. Dit markeert de volgende fase in de klimaatstrategie van Pensioenfonds Detailhandel. Want waar we eerder op portefeuilleniveau stuurden (door aanpassing van de benchmarks in aandelen en corporate credit) op klimaatresultaten, gaan we vanuit het Klimaatactieplan voortaan uit van een portefeuille brede doelstelling.

Waar we tot nu toe portefeuilleconstructie (integratie van SDG's in de benchmark) als voornaamste instrument hanteerden om onze klimaatdoelen te behalen, is het bestuur van het pensioenfonds nu van plan om hiertoe ook andere instrumenten in te zetten, zoals actief aandeelhouderschap en het mogelijk (in beperkte vorm) uitsluiten van bedrijven waar actief aandeelhouderschap geen zin heeft. Deze uitbreiding moet leiden tot de meest efficiënte inzet van instrumenten.

Gerealiseerde kpi's

We hadden ons in 2020 ten doel gesteld 5% van onze obligatieportefeuille in 'green bonds' te hebben belegd; dit zijn duurzame obligatieleningen voor projecten die direct bijdragen aan het milieu. Om dit doel te behalen hebben we onze credit portefeuille in lijn gebracht met de vier door ons gekozen SDG's. In die SDG-custom credit benchmark zitten al veel meer green bonds dan in onze vorige benchmark. Maar dat was nog niet genoeg. Daarom hebben we

gelijktijdig met het lanceren van de SDG-custom credit benchmark ook een green bond portefeuille ter waarde van 300 miljoen euro toegevoegd aan de bestaande portefeuille.

Een ander doel dat we in 2021 hebben bereikt, is het realiseren van een 10% hogere exposure naar 'green revenues'. Dit is de groene omzet die bedrijven - waarin we beleggen - behalen uit producten of diensten.

Een van de uitgangspunten van ons MVB-beleid is het verbeteren van risico en rendement. De daaronder gestelde doelen zijn ook behaald: een 50% lagere exposure naar fossiele brandstofreserves in de aandelenportefeuilles en 30% lager in de corporate credit portefeuille; plus een 50% lagere CO₂-voetafdruk in de aandelenportefeuille en 30% lager in de corporate credit portefeuille.

Planning 2022

- We finaliseren het Klimaatactieplan en starten met de uitvoering. Om het eerste tussendoel te halen (39% reductie in 2025), ondernemen we een aantal acties. Zo brengen we onze benchmarks meer in lijn met de SDG-agenda en specifiek SDG 13: klimaatactie. Dit betekent in praktijk dat we minder beleggen in bedrijven die onvoldoende rekening houden met het klimaat, en meer beleggen in ondernemingen die binnen hun sector goed presteren op klimaatfactoren.
- We communiceren helder en transparant over onze inspanningen op gebied van verantwoord beleggen en de resultaten daarvan. Nieuw: we hebben in mei van dit jaar een online platform (Jij&Wij Beleggen) gelanceerd waarop we onze voortgang laten zien. Voor de zomer staat de eerste TCFD-rapportage (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) gepland; deze is inclusief jaarlijkse CO₂-meting en rapportage over onze voortgang.
- We starten met direct impactbeleggen, aan de hand van de geselecteerde impactfondsen Polestar Capital, Tikehau Capital en Symbiotics.

- We wenden onze invloed aan door sterker in te zetten op engagement: we onderzoeken de beste manier om de dialoog aan te gaan. We willen met een klein aantal bedrijven veel intensiever engagen. Samenwerking blijft daarin

belangrijk. Daarbij werken we meer samen met onder andere Net Zero Asset Owner Alliance, PRI, GREEN, Climate action 100+ (via uitvoerder) en andere samenwerkingen.

Doelstellingen en KPI's	Specificatie	Bijzonderheden voor de toekomst (2022)	Op schema?
1. Deelnemersvoorkeuren			
SDG tilt in portefeuilles waar mogelijk in 2022.	In 2021 is de Euro Credit SDG-benchmark gerealiseerd. Door die transitie is ca. 50% van de beursgenoteerde portefeuille nu in lijn met de SDG's.	In 2022 onderzoeken we de mogelijkheden voor de LDI-portefeuille (verduurzaming van de staatsobligaties); de REITS portefeuille (beursgenoteerd vastgoed); de high yield portefeuille (voornamelijk bedrijfsleningen), en de EMD-portefeuille (staatsobligaties opkomende markten). Tevens evalueren we de aandelenbenchmarks en voeren we verbeteringen door, bijvoorbeeld gerelateerd aan de klimaattransitie-mogelijkheden van ondernemingen.	Op planning
Uitsluitingen conform uitsluitingsbeleid		Er zijn in 2021 uitgebreide discussies gevoerd over de plaats van uitsluiting in het beleggingsbeleid van Pensioenfonds Detailhandel. De uitkomsten daarvan zullen we meenemen in het te hernieuwen MVB-beleid van 2022.	Behaald
GRESB-score private vastgoedbeleggingen	Met alle vastgoedfondsen afspraken gemaakt over verdere (GRESB) verbeteringen en inspanningen die te linken zijn aan de door het pensioenfonds geprioriteerde SDG's. Over de jaren heen heeft de GRESB score van de niet-beurgenoteerde portefeuille van het pensioenfonds zich sterker ontwikkeld dan het GRESB gemiddelde.	Kwam het GRESB-gemiddelde van alle deelnemers uit op 73, onze niet-genoteerde vastgoedportefeuille kwam uit op 90 punten.	Behaald
2. Indirecte impact op reële economie			
Aansluitingen bij samenwerkingsverbanden In 2020 onderzoek uitvoeren naar mogelijke aansluitingen	NZAOA lid geworden; GREEN lid geworden. Intensief samengewerkt met andere pensioenfondsen, vakbonden, NGO's en overheid in het IMVB-convenant. Onderdeel van een adviescommissie van de PRI Principle of Responsible Investment over mensenrechten.		Behaald
Exposure naar green revenues 10% hogere exposure in liquide portefeuille Exposure naar Green Bonds 5% allocatie van de obligatieportefeuille in 2021	Green revenues: Behaald Green bonds: Behaald. Er is in 2021 een aparte green bond portefeuille opgestart om deze doelstelling te behalen.	Mogelijk verhogen we deze doelstelling in 2022, na het behalen van de doelstelling.	Behaald

Doelstellingen en KPI's	Specificatie	Bijzonderheden voor de toekomst (2022)	Op schema?
3. Directe impact op reële economie			
Allocatie naar impact beleggingen: 1% allocatie in 2021	Er zijn drie impactfondsen geselecteerd en elk 100 miljoen euro in geïnvesteerd. De eerste leningen worden verwacht in Q2 2022 te worden uitgegeven.	In het nieuwe MVB-beleid van het fonds, dat in 2022 zou moeten worden gepubliceerd, worden nieuwe impactdoelstellingen geformuleerd. Omdat directe impactinvesteringen een nieuwe beleggingscategorie is voor het pensioenfonds, zal ook de kennis, ervaring en de evaluatie van de fondsen waar het pensioenfonds nu in heeft belegd, moeten worden afgewacht tot er grotere allocaties worden toegezegd naar de impactcategorie. Wel worden er nieuwe doelstellingen opgenomen over zogenaamde <i>indirecte impact</i>: bijdragen aan CO2-reductie, en groene beleggingen.	Deels behaald
4. Verbetering van risico en rendement			
Exposure naar fossiel fuel reserves: • 50% lagere exposure in liquide aandelenportefeuilles • 30% in liquide corporate credit portefeuille	Behaald	Er worden nieuwe klimaatdoelstellingen opgesteld voor 2025, 2030 en 2050 omdat de klimaat KPI's zijn behaald	Behaald
CO2 voetafdruk van portefeuille: • 50% lagere voetafdruk in liquide aandelenportefeuille • 30% in liquide corporate credit portefeuille	Idem	Idem	Behaald
GRESB-score niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen: GRESB-score hoger dan peers in 2020 GRESB-score beursgenoteerde vastgoedbeleggingen 1) Stimuleren lidmaatschap GRESB 2) Onderzoek naar verdere invulling aan vastgoed engagement in 2020/2021	1) Doelstelling behaald reeds in 2020 (zie jaarverslag 2020); GRESB-score van de fondsen laten nog steeds een stijgende lijn zien gemiddeld genomen. 2) Aansluiting GREEN.	Onze beursgenoteerde vastgoedportefeuille kwam in 2021 uit op een GRESB-score van 78 punten; hoger dan het GRESB-gemiddelde van alle deelnemers, te weten 73 punten.	Behaald

Resultaten verduurzaming van onze portefeuilles

(Onderstaande scores betreffen de periode 23/9/2019 t/m 31/12/2021)

Onze aandelenportefeuille in opkomende markten (kolom rechts) scoort beter dan de benchmark (kolom links) op de volgende onderdelen:

Aandelenportefeuille in opkomende markten

SDG Score	2,51	3,01
Anti-Corruption	0,52	0,59
Biodiversity	0,06	0,07
Climate Change	0,33	0,40
Environmental Supply Chain	0,20	0,27
Human Rights & Community	0,45	0,51
Labour Standards	0,46	0,55
Pollution & Resources	0,19	0,20
Social Supply Chain	0,30	0,43

Voor de aandelenportefeuille in ontwikkelde markten geldt hetzelfde:

Aandelenportefeuille in ontwikkelde markten

SDG Score	3,40	3,88
Anti-Corruption	0,64	0,71
Biodiversity	0,06	0,06
Climate Change	0,52	0,60
Environmental Supply Chain	0,38	0,46
Human Rights & Community	0,53	0,58
Labour Standards	0,50	0,56
Pollution & Resources	0,23	0,25
Social Supply Chain	0,54	0,66

De beleggingskeuzes zijn gebaseerd op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties

SDG's basis voor onze beleggingskeuzes

Het beleggingsbeleid van Pensioenfonds Detailhandel wordt bepaald door de beleggingsbeginselen van het bestuur. Voor de omgang met thema's die in de samenleving spelen, is het maatschappelijk verantwoord beleggen (mvb)-beleid onze leidraad. Daarin is vastgelegd hoe we ons MVB-beleid hebben ingericht, welke doelstellingen we hebben en welke partijen voor ons het beleid uitvoeren.

In een beperkt aantal sectoren belegt Pensioenfonds Detailhandel niet: die sluiten we uit. In alle andere sectoren maakt Pensioenfonds Detailhandel beleggingskeuzes. Deze beleggingskeuzes zijn gebaseerd op de Sustainable Development Goals (SDG) waar Pensioenfonds Detailhandel op focust. Dit zijn:

- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie
- SDG 13: Klimaatactie
- SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Deze SDG's houden nauw verband met de toeleveringsketen binnen de (detail-)handel. We sluiten hierbij aan op internationale richtlijnen. Onze deelnemers bepalen de waarden (wat vinden we belangrijk), en de richtlijnen bepalen onze normen (waar willen we ons aan houden).

We hebben voor die vier SDG's criteria vastgesteld. We scoren elke onderneming op die criteria. Deze score bepaalt of we veel, weinig, of helemaal niet in die onderneming beleggen. Bedrijven die goed op deze criteria scoren krijgen relatief meer gewicht in de portefeuilles (daar gaan we meer in beleggen), en bedrijven die slecht scoren krijgen minder gewicht (daar beleggen we minder of niet in).

De beleggingskeuzes die we maken in aandelen, leningen en andere beleggingscategorieën staan niet op zichzelf. We onderzoeken welke onderwerpen belangrijk zijn om aan te pakken binnen onze beleggingen. Als we eenmaal in de ondernemingen beleggen, gebruiken we onze invloed om verandering door te voeren bij die ondernemingen. We zijn als aandeelhouder op een groot aantal thema's actief. Dat betekent dat we met ondernemingen waarin we beleggen, in gesprek gaan over verduurzaming en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

- De meest actuele en de meest uitgebreide informatie over verantwoord beleggen is te vinden op de website van Pensioenfonds Detailhandel.

Uitvoeringskosten

De kosten die gemaakt worden door het pensioenfonds bestaan uit twee onderdelen: kosten pensioenbeheer en kosten vermogensbeheer.

Het pensioenfonds maakt ook algemene kosten, dit zijn kosten die gemaakt worden voor zowel pensioen- als vermogensbeheer. Algemene kosten worden verdeeld naar pensioen- en vermogensbeheer volgens onderstaand overzicht.

Categorie Aanbeveling

Bestuurskosten	Totale bestuurskosten, inclusief Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht, wordt voor 50% aan pensioenbeheer en voor 50% aan vermogensbeheer toegerekend.
Kosten bestuursbureau	Toerekening per functie.
Controle en advieskosten van accountant, actuaris en interne audit	Accountant en interne audit: 50% aan pensioenbeheer en 50% aan vermogensbeheer.
Toezichtkosten en lidmaatschap Pensioenfederatie	50% aan pensioenbeheer en 50% aan vermogensbeheer

Van de algemene kosten in 2021 wordt € 2,9 miljoen aan pensioenbeheer en € 2,5 miljoen aan vermogensbeheer weggeschreven. Over 2020 betrof dit € 2,8 miljoen aan pensioenbeheer en € 2,6 miljoen aan vermogensbeheer.

**€ 2,9 miljoen pensioenbeheerkosten en
€ 2,5 miljoen vermogensbeheerkosten**

Kosten pensioenbeheer

De kosten pensioenbeheer zijn in 2021 vrijwel gelijk gebleven met € 41,3 miljoen. De kosten voor de pensioenuitvoering zijn licht gedaald, met name door projectkosten die hoger zijn dan in 2020. Het jaar 2021 heeft in het teken gestaan van de verdere bouw van een nieuw pensioenadministratieplatform en de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder.

	2021	2020
(bedragen x € 1.000)	€	€
Kosten pensioenuitvoering	21.616	23.792
Kosten projecten	15.002	13.656
Bestuurskosten	509	596
Kosten bestuursbureau	1.024	856
Controle en advieskosten	2.317	1.753
Accountantskosten	166	162
Contributies en bijdragen	652	669
Totaal algemene kosten (organisatie)	4.668	4.035
Totaal	41.286	41.484

De kosten per deelnemer zijn in 2021 licht gedaald ten opzichte van 2020. Namelijk van € 96,4 naar € 88,3.

	2021	2020
(bedragen x € 1.000)		
Actieven	335.461	310.044
Gepensioneerden	132.127	120.090
Totaal normdeelnemer	467.588	430.134
Kosten Pensioenuitvoering	€41.286	€41.484
Kosten uitvoering per norm deelnemer	€88,3	€96,4

In 2022 zullen naar verwachting de kosten per deelnemer verder dalen, als gevolg van stijging van het aantal actieven en gepensioneerden en lagere kosten voor pensioenuitvoering en projecten, hoewel dit laatste afhangt van de snelheid waarop het nieuwe pensioenstelsel vorm gaat krijgen en de investeringen die daarmee gepaard gaan.

Kostenbenchmarking

De gemiddelde uitvoeringskosten van pensioenfondsen met 100 duizend tot 1 miljoen normdeelnemers zijn over 2020, op basis van gegevens van de DNB, € 93,7 (€ 92,4 in 2019). De kosten van Pensioenfonds Detailhandel wijken niet veel af van deze gemiddelden.

Pensioenfonds Detailhandel heeft deelgenomen aan het kostenbenchmark onderzoek van Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI) 2021 over verslagjaar 2020. De opgenomen cijfers hebben betrekking op het voorgaande boekjaar 2020, aangezien de gegevens van alle deelnemende fondsen pas

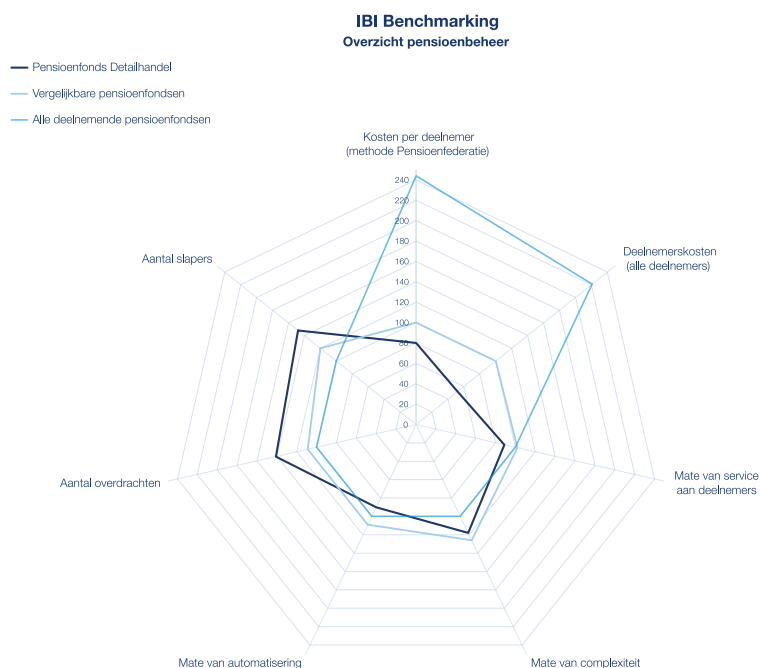
beschikbaar zijn na de vaststelling van het jaarverslag door Pensioenfonds Detailhandel. De resultaten uit dit onderzoek worden gebruikt voor de beoordeling van het niveau van de kosten ten opzichte van andere pensioenfondsen.

Aan IBI Benchmarking deden op het moment van rapporteren 16 pensioenfondsen mee, 9 bedrijfstak- en 7 ondernemingspensioenfondsen. De peergroep voor pensioenbeheer bestaat uit 7 fondsen van vergelijkbare samenstelling in de categorie "Bedrijfstakpensioenfondsen met meer dan 50 duizend deelnemers". In onderstaand overzicht zijn de uitkomsten samengevat opgenomen.

Bedragen in Euro per deelnemer**2020**

Pensioenfonds Detailhandel	96
Fondsen met tussen 100.000 en 1 mln norm deelnemers	94
IBI Peergroup	120
IBI Universum	293

De kosten van de uitvoering zijn van een aantal zaken afhankelijk, zoals: mate van automatisering, serviceniveau en complexiteit van de pensioenregeling. Deze beleidskeuzes zijn afgezet tegen de uitkomsten en eigenschappen van het pensioenfonds in de volgende grafiek.

Oordeel bestuur

De pensioenregeling is eenvoudig, zonder veel uitzonderingen en overgangsregelingen. Het pensioenfonds heeft een groot aantal actieve en gepensioneerde deelnemers en heeft geen winstoogmerk. Dit houdt de kosten per deelnemer laag.

Daartegenover staat dat het pensioenfonds een zeer grote groep vroegere deelnemers heeft, veel werkgevers waarvan premies dienen te worden geïnd, hoge aantallen deelnemers- en werkgeversmutaties en een btw-verplichting. Deze kenmerken werken kostenverhogend.

Het bestuur acht de pensioenuitvoeringskosten in lijn met de omvang, complexiteit en de investeringen die nodig zijn voor de uitvoering van de strategie.

Kosten vermogensbeheer: lage beheervergoedingen en transactiekosten

De kosten vermogensbeheer bestaan uit: directe, indirecte- en transactiekosten. Directe kosten betreffen: de vermogensbeheeractiviteiten waarvoor facturen worden ontvangen. Indirecte kosten betreffen de kosten die ten laste worden gebracht van het vermogen bij beleggingsfondsen. Net als bij transactiekosten zijn deze kosten een schatting. De indirecte kosten en transactiekosten worden niet afzonderlijk weergegeven in de jaarrekening, deze kosten maken deel uit van de indirecte beleggingsopbrengsten.

Directe kosten

De directe kosten vermogensbeheer zijn gestegen van € 24,29 miljoen in 2020 naar € 24,85 miljoen in 2021. Uitgedrukt in percentage zijn de directe

kosten gelijk gebleven op 0,08 procent. De stijging in euro's is met name het gevolg van de stijging van het gemiddeld belegd vermogen, aangezien er een vergoeding wordt betaald over het belegde vermogen. Onder overige beleggingen zijn de directe kosten voor private equity en infrastructuur verantwoord. Het pensioenfonds kent geen performance gerelateerde vergoedingen.

Indirecte kosten

De indirecte kosten zijn zowel in absolute en relatieve zin gedaald van € 7,3 miljoen en 0,03% in 2020 naar

€ 6,1 miljoen en 0,02% in 2021. Onder deze kosten vallen het niet beursgenoteerd vastgoed, beleggingen in Nederlandse hypotheek en alternatieve beleggingen.

Transactiekosten

De transactiekosten zijn zowel in absolute en relatieve zin gedaald van € 15,9 miljoen en 0,05% in 2020 naar € 11,1 miljoen en 0,03% in 2021. In 2021 zijn er minder transactiekosten gemaakt vanuit portefeuille transitie dan in 2020.

2021			
(bedragen x € 1.000)	€		
Gemiddeld belegd vermogen	31.594.494		
	Direct	Indirect	Transactiekosten
	€	€	€
Aandelen	2.703	-	2.619
Vastrentende waarden	4.737	5.124	6.758
Vastgoedbeleggingen	687	2.259	73
Overige beleggingen	190	709	-
Afdekkings rente- en valutarisico	7.752		1.659
Custody, rapportages en MVB Beleid	4.300		
Doorbelasting algemene kosten	2.495		
Performance gerelateerde vergoedingen	-		
Totaal directe kosten vermogensbeheer	22.864		
Totaal directe kosten vermogensbeheer in procenten	0,07%		
Indirecte kosten		8.092	
Totale indirecte kosten in procenten		0,03%	
Transactiekosten			11.109
Totale transactiekosten in procenten			0,03%
Totale vermogensbeheerkosten			42.066
Totale vermogensbeheerkosten in procenten			0,13%

2020				
(bedragen x € 1.000)				
€				
Gemiddeld belegd vermogen	29.664.565			
	Direct	Indirect	Transactiekosten	
	€	€		€
Aandelen	2.341	-		6.333
Vastrentende waarden	6.111	4.108	€	5.854
Vastgoedbeleggingen	515	2.537	€	201
Overige beleggingen	274	699	€	-
Afdekkings rente- en valutarisico	8.438	-	€	3.465
Custody, rapportages en MVB Beleid	4.030			
Doorbelasting algemene kosten	2.580			
Performance gerelateerde vergoedingen	-			
Totaal directe kosten vermogensbeheer	24.289			
Totaal directe kosten vermogensbeheer in procenten	0,08%			
Indirecte kosten		7.344		
Totale indirecte kosten in procenten		0,03%		
Transactiekosten				15.853
Totale transactiekosten in procenten				0,05%
Totale vermogensbeheerkosten				47.486
Totale vermogensbeheerkosten in procenten				0,16%

Kostenbenchmarking

Wij volgen grotendeels een passief beleggingsbeleid waarbij één keer per jaar een herbalancering van de portefeuille plaatsvindt. Dit zorgt voor (relatief) lage beheervergoedingen en transactiekosten. Het rendement van de portefeuille zal als gevolg van het passieve beleid dicht bij het rendement en risico van de benchmark liggen. In de duurdere illiquide beleggingscategorieën zoals infrastructuur en private equity wordt zeer beperkt belegd. Deze beleggingen begeven zich in de afbouwfase en zullen de aankomende jaren uit de portefeuille verdwijnen.

Aan IBI Benchmarking over het jaar 2020 deden op moment van rapporteren 16 pensioenfondsen mee, 9 bedrijfstak- en 7 ondernemingspensioenfondsen. De peergroep voor vermogensbeheer bestaat uit 9 fondsen van vergelijkbare omvang in de categorie 'Fondsen met een beheerd vermogen groter dan € 5 miljard'. In deze peergroep zitten pensioenfondsen die er voor kiezen te beleggen in duurdere beleggingscategorieën, omdat zij daar op termijn een hoger rendement verwachten. Een kostenvergelijking kan daarom een vertekend beeld geven. IBI berekent om deze reden ook

een vermogensbeheer kostenbenchmark. De IBI kostenbenchmark is een door het Institutioneel Benchmarking Instituut berekende kostennorm die aangeeft wat de kosten voor het pensioenfonds zouden zijn geweest als de portefeuille zou zijn gemanaged tegen de gemiddelde kosten van de

peergroep. Deze kosten zijn voor 2020 0,22%. De door Pensioenfonds Detailhandel gerapporteerde vermogensbeheerkosten exclusief transactiekosten bedragen 11 bps. Deze vermogensbeheerkosten zijn derhalve 11 bps lager dan de IBI Benchmark.

Kosten als percentage vermogen

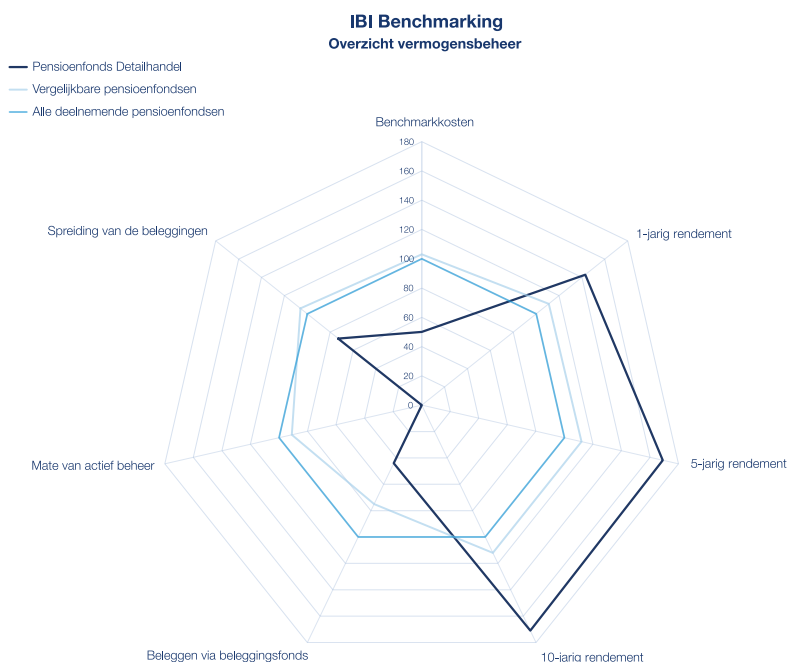
Exclusief transactiekosten

2020

Pensioenfonds Detailhandel	0,11%
IBI kostenbenchmark	0,22%

Inclusief transactiekosten

Pensioenfonds Detailhandel	0,16%
IBI Peergroup	0,43%
IBI Universum	0,45%

Oordeel bestuur

Het bestuur acht de kosten voor vermogensbeheer in lijn met de beleggingsstrategie en omvang van het pensioenfonds.

5.

Risico- management

Voor de beheersing van risico's heeft het pensioenfonds een **Risico Management Raamwerk (RMR)** ingericht. Daarmee worden op integrale wijze risico's en maatregelen in kaart gebracht, maar ook de inrichting van de bijbehorende beheeromgeving.

In de aanpak van het RMR volgt het pensioenfonds de stappen en principes die zijn beschreven in COSO Enterprise Risk Management Framework, een wereldwijd gebruikt en geaccepteerd riskmanagement raamwerk.

Eerste en fundamentele onderdeel van het RMR is de interne omgeving. Die zorgt ervoor dat de randvoorwaarden worden bepaald om effectieve beheersing ('In control zijn') van de organisatie mogelijk te maken.

De scheiding tussen beleid, uitvoering en controle dragen bij aan de efficiency van het RMR. Een goed uitgewerkte en geïmplementeerde interne

omgeving schept de mogelijkheden om met minder beheersmaatregelen te kunnen volstaan.

Er gelden drie 'verdedigingslijnen' in het integrale risicomanagement. De bestuurscommissies zijn als eerste lijn verantwoordelijk voor opzet, bestaan en werking van de (uitbestede) processen en voor de beheersing. De sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie vormt de tweede lijn en kijkt naar opzet, bestaan en werking van het risicomanagement raamwerk. De derde lijn betreft de sleutelfunctiehouder interne audit. Deze functie voert periodieke controles uit (audits) op de belangrijkste risicogebieden, en rapporteert de bevindingen aan het bestuur. Naast deze twee sleutelfunctiehouders is er tevens een sleutelfunctiehouder actuariael.

Wat is risico?

Risico is de kans op een schade die kan optreden als gevolg van externe dan wel interne omstandigheden en die een negatief effect heeft op het resultaat (de doelstellingen) van de organisatie.

2021 heeft met name in het teken gestaan van de uitvoering van de eigenrisicobeoordeling

Wat is risicomanagement?

- Het identificeren, kwantificeren en het beheersen van risico's door middel van een continu proces.
- Het uitsluiten, afwentelen, delen, terugdringen of accepteren van de effecten die het gevolg zijn van het optreden van een bepaalde gebeurtenis.
- Het terugdringen van de kans op een event en/of het gevolg daarvan verkleinen.
- Proces dat wordt toegepast bij het formuleren van de strategie en ontworpen om potentiële gebeurtenissen, die invloed kunnen hebben op de organisatie, te identificeren en om risico's te beheren, zodat deze binnen de risico-acceptatiegraad vallen en een redelijke zekerheid bieden op het behalen van de doelstellingen.

Waarom risicomanagement?

Risicomanagement is belangrijk, want:

- Het verlagen van ongewenste variaties in de prestatie van de organisatie door een systematische en methodische aanpak van risico's.
- Het voor de organisatie als geheel op een gestandaardiseerde wijze ontsluiten en beschikbaar stellen van benaderingen voor het managen van risico's, waardoor risicomanagement een integraal en multidisciplinair karakter krijgt.
- De organisatie leren anticiperen op toekomstige gebeurtenissen die van invloed zijn op het al dan niet behalen van succes.

- Het creëren van transparantie.

Het jaar 2021 heeft met name in het teken gestaan van de uitvoering van de eigenrisicobeoordeling. Concreet betekent dat het up to date houden van het risicomanagement raamwerk en het testen en bijwerken van beheersmaatregelen. De risicomanagementfunctie is in 2020 uitgebreid met de Sleutelfunctiehouder Risicobeheerfunctie. Daarnaast beschikken we over de externe riskmanager beleggingen en de riskauditor. De verschillende commissies zijn verantwoordelijk voor de aan hen toegedeelde risico's. De commissie Finance & Risk heeft daarnaast het RMR als aandachtsgebied, vanuit waar de behandeling in het bestuur plaatsvindt.

Om beter de risico's en beheersmaatregelen vast te leggen en over te rapporteren wordt gebruik gemaakt van een risicodashboard.

De eigenrisicobeoordeling

De eigenrisicobeoordeling (ERB) betreft de periodieke strategische risicoanalyse van het pensioenfonds. Doel: vaststellen of de strategie en het risicoprofiel in brede zin met elkaar in lijn zijn. Tevens wordt de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer (inclusief feitelijke beheersmaatregelen) beoordeeld. Met de introductie van de IORP II wetgeving is ook de ERB geïntroduceerd. Het is verplicht om voor eind 2021 een ERB te hebben uitgevoerd, of eerder als er een triggermoment is geweest. In verband met de overgang van pensioenuitvoerder met ingang van 1 januari 2021, een triggermoment, is in 2020 een ERB uitgevoerd. De onderdelen uit de ERB zijn niet nieuw, het voordeel is dat deze onderdelen in één integraal document worden vastgelegd. Er zijn dan ook geen nieuwe risico's of benodigde maatregelen naar voren gekomen.

Overgang naar het nieuwe pensioenstelsel

Het Nederlandse pensioenstelsel staat aan de vooravond van grote veranderingen. Uiterlijk op 1 januari 2027 zullen de bestaande pensioenregelingen overgaan naar een pensioenregeling met individuele vermogensopbouw. Om ons voor te bereiden op de wijziging is in 2021 een project begonnen om klaar te zijn voor de overgang naar een nieuwe pensioenregeling, afhankelijk van het beschikbaar zijn van het wettelijke kader. Dit betreft een omvangrijk project onderverdeeld naar verschillende projectgroepen op basis van de verschillende onderdelen van het nieuwe pensioencontract, zoals bijvoorbeeld risicohouding deelnemers en beleggingen. Binnen het project valt ook het (project) risicomanagement en de risico's met betrekking tot IT en datakwaliteit. De keuze van de regeling ligt bij de sociale partners. Er is een kritisch pad uitgestippeld met daarin de beslismomenten en vervolgacties die volgen uit de keuzes van de sociale partners.

Risicohouding

De risicohouding van het pensioenfonds wordt gedefinieerd als de mate waarin het pensioenfonds, na overleg met sociale partners en het Verantwoordingsorgaan, bereid is risico's te lopen én de mate waarin het pensioenfonds risico's loopt gegeven de kenmerken van het pensioenfonds. De risicohouding is onderdeel van de door sociale partners aan het pensioenfonds gegeven opdracht om de pensioenregeling uit te voeren. Het bestuur van het pensioenfonds gebruikt de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het pensioenfonds, bij de opdrachtaanvaarding en de vaststelling van beleid. Het toeslagstreven van het pensioenfonds is voor het bestuur belangrijk. Het beleggingsbeleid (inclusief toeslagen- en kortingsbeleid) is erop gericht om deze doelstelling te realiseren. Naar het oordeel van het bestuur rechtvaardigt het toeslagstreven een wat ruimere risicohouding. Het bestuur accepteert hierbij dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten op enig moment gekort moeten worden.

Korte termijn risicohouding

De risicohouding is vertaald in een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. Het korte termijn risico, gemeten door middel van het Vereist Eigen Vermogen (VEV) bij de strategische

beleggingsportefeuille, heeft een ondergrens van 15,0% en een bovengrens van 20,0%. De bandbreedte rondom het VEV is bedoeld om uitvoering te geven aan het feitelijke beleggingsbeleid binnen de toegestane bandbreedtes rondom het strategische beleid. Het VEV bij de feitelijke beleggingen op 31 december 2021 bedraagt 18,3%.

Lange termijn risicohouding

In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt in een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse). De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud.

De risicohouding van het pensioenfonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets:

- De ondergrens voor het verwachte pensioenresultaat is gelijk aan 75%.
- Bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets berekenen we vanuit de feitelijke dekkingsgraad zowel het verwachte pensioenresultaat, als het pensioenresultaat in een slechtweerscenario. Wat wij acceptabel vinden, is een maximale relatieve afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het pensioenresultaat in het slechtweer scenario van 45%.

De in 2021 uitgevoerde en vastgestelde jaarlijkse haalbaarheidstoets heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat is gelijk aan 82,9%.
- De relatieve afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario is gelijk aan 30,4%.

Hiermee is voldaan aan de normering van de pensioenresultaten zoals deze zijn vastgesteld.

De in 2022 uitgevoerde en vastgestelde jaarlijkse haalbaarheidstoets heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- Het verwachte (mediane) pensioenresultaat is gelijk aan 83,2%.
- De relatieve afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario is gelijk aan 29,3%.

Hiermee is voldaan aan de normering van de pensioenresultaten zoals deze zijn vastgesteld.

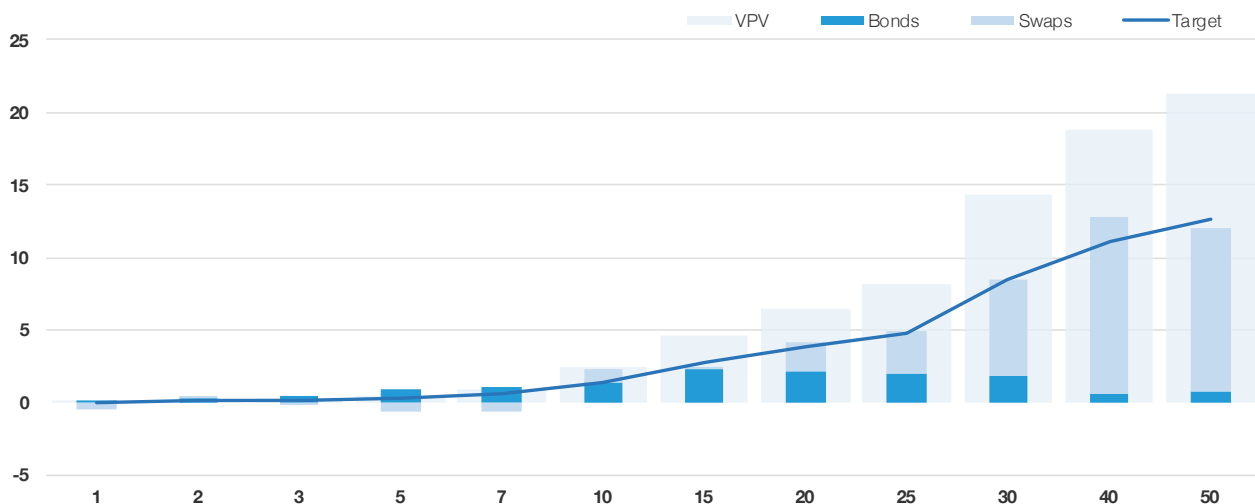
De belangrijkste financiële risico's betreffen: het rente-, aandelen-, valuta- en kredietrisico, die hierna als eerste worden behandeld.

Renterisico

Het strategisch beleggingsbeleid staat in dienst van het beheren van de gehele balans van het pensioenfonds. Een breed gespreide

beleggingsportefeuille verlaagt het mismatchrisico van de balans en leidt tot een optimale verhouding tussen risico en rendement. Het beleggingsbeleid en het rente- en valutarisicobeleid dragen bij aan de doelstellingen van het balansbeheer.

Gelet op de lange looptijd van de verplichtingen van het pensioenfonds is het renterisico onder het huidige financiële toetsingskader, het meest dominante risico. Vanaf 2021 wordt 59% van het renterisico van de verplichtingen op marktwaarde afgedekt.

De afdekking vindt hoofdzakelijk (voor 70%) plaats door het gebruik van rentederivaten, aangevuld met (lang lopende) euro staatsobligaties, Euro Non Sovereign en Nederlandse hypotheeklen. In de wijze van afdekking wordt tevens rekening gehouden met niet-parallelle veranderingen van de rentecurve. Bovenstaande grafiek geeft inzicht in de rentegevoeligheid van de verplichtingen (VPV, grijze balk) in miljoenen euro per basispunt, en de afdekking door middel van obligaties en swaps over de verschillende looptijden buckets.

Het lopen van renterisico heeft over 2021 per saldo positief uitgepakt vanwege een gestegen rente,

van 0,3% naar 0,6% (gemiddelde DNB UFR-verplichtingen). De verplichtingen zijn sterker in waarde gedaald dan de beleggingen, als gevolg van de gestegen rente. Per saldo heeft dat gezorgd voor een stijging van de dekkingsgraad.

De waardering van rentederivaten is in 2021 aangepast. Als gevolg van nieuwe wet- en regelgeving zijn de Euribor en EONIA-rentetarieven vervangen door een waardering op basis van de Euro Short-Term Rate, oftewel €-STER. Voor een gedeelte van de portefeuille gold reeds de €-STER waardering, maar sinds 2021 geldt deze voor de gehele portefeuille met rentederivaten.

Aandelen- en onroerend-goed-risico

Dit zijn voornamelijk de risico's die betrekking hebben op beleggingen in de verschillende onroerend goed- en aandelenmarkten. Door dit risico te lopen, wordt op de lange termijn naar verwachting een extra rendement behaald, wat het pensioenfonds gebruikt om zijn doelstellingen te bereiken. Dit risico wordt beheersbaar gemaakt door in de uitvoering te zorgen voor een goede spreiding over de regio's en sectoren. Met het overgebleven risico wordt rekening gehouden in de ALM-studie. Het aandelenrisico is

een van de voornaamste financiële risico's voor het pensioenfonds, naast het renterisico dat voor een groot deel wordt gehedged.

De gevoeligheden van de portefeuille voor ontwikkelingen op de aandelen- en rentemarkten worden weergegeven in onderstaande scenarioanalyse, waarbij op de aandelen een schok wordt toegepast van +/- 10% en +/- 20%, en bij rente een parallelle verschuiving van de rentecurve van +/-0,5% en +/- 1,0%.

		delta non-matching				
		-20%	-10%	0%	+10%	+20%
delta rentecurve	-1,0%	101%	107%	112%	117%	123%
	-0,5%	103%	109%	115%	121%	127%
	0,0%	106%	113%	119%	126%	132%
	+0,5%	109%	116%	123%	131%	138%
	+1,0%	112%	120%	129%	137%	145%

Het lopen van dit risico heeft over 2021 positief bijgedragen aan het rendement. De aandelenportefeuille laat een rendement van 21,9% in lokale valuta zien, omgerekend naar euro is dit 28,4 procent. Het vastgoed heeft een rendement behaald van 22,7% in lokale valuta, omgerekend naar euro is het rendement 26,4%.

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat door wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloedt. Het pensioenfonds loopt bij de uitvoering van het beleid valutarisico, circa € 15,9 miljard van de portefeuille bestaat uit niet-euro beleggingen.

Om het valutarisico te verminderen, wordt een gedeelte van de valuta exposures afgedekt. Het valutarisico wordt hoofdzakelijk gelopen op de

US-dollar (voor € 9,7 miljard), gevolgd door de veel kleinere exposures op de Hong Kong Dollar, Japanse Yen en Britse Pond. Op passieve manier dekken wij momenteel 75% af van de Britse Pond en US Dollar. De exposures in deze valuta worden op basis van de strategische allocaties en de benchmarks van de volgende portefeuilles bepaald:

- High Yield Bonds
- Emerging Markets Bonds
- US en UK Equity
- US en GB listed real estate

Na de valuta afdekking blijft er nog € 8,3 miljard aan beleggingen in vreemde valuta over. Het lopen van valutarisico heeft een positieve impact gehad. Het afdekken van het valutarisico heeft dan ook een negatieve bijdrage aan het rendement van de portefeuille opgeleverd, van 1,9%, over 2021.

Kredietrisico

Kredietrisico is een vorm van tegenpartijrisico, echter in tegenstelling tot tegenpartijrisico wordt kredietrisico expliciet genomen om rendement te behalen. In de portefeuille van het pensioenfonds zijn vijf mandaten opgenomen die betrekking hebben op kredietrisico namelijk: Euro Non-Sovereign SDG, Global High Yield, Emerging Markets Local Currency, Emerging Markets Hard Currency en Nederlandse hypotheek. Eind 2021 is daar de Green bond portefeuille aan toegevoegd. De allocatie naar beleggingsportefeuilles waarin kredietrisico wordt gelopen bedraagt 30,4% van de totale portefeuille. Het kredietrisico laat een wisselend beeld zien over 2021. De verschillende categorieën per saldo zijn licht positief.

De impact van de bovenstaande vier risico's, rente-, aandelen-, valuta- en kredietrisico, op de ontwikkeling van de dekkingsgraad bedraagt 1,9% versus de verplichtingen (overrendement), en het effect van de gedaalde rente op de verplichtingen 8,4%. Per saldo een daling van 10,3%.

Liquiditeitsrisico

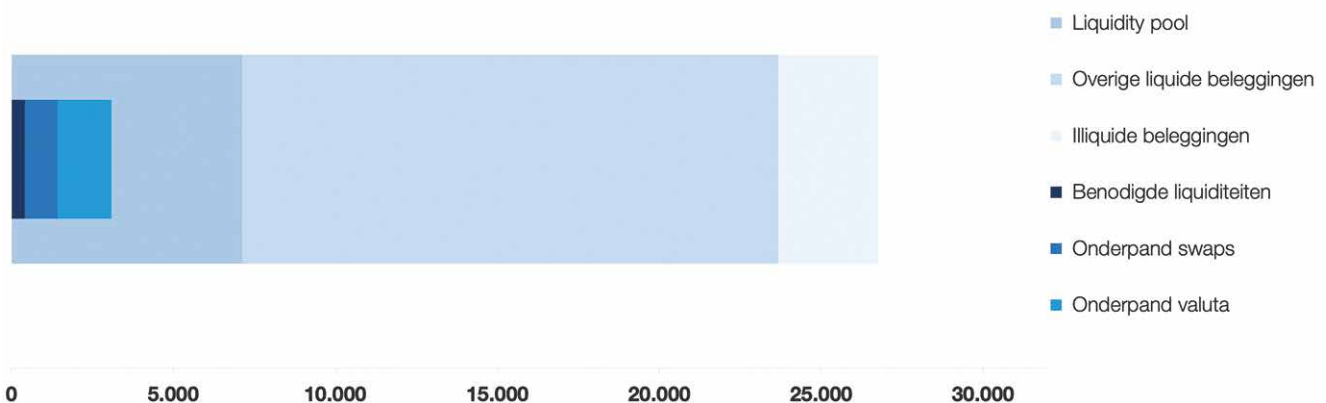
Liquiditeitsrisico is onder andere het risico dat een belegging niet tijdig tegen een redelijke prijs kan worden geliquideerd (asset liquidity). Dit risico wordt beheerst doordat we de beleggingsportefeuille op zodanige wijze opzetten dat deze naar verwachting aan de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds kan

voldoen. Een groot deel van de portefeuille is belegd in effecten die worden verhandeld op openbare, gereguleerde markten.

Naast deze liquiditeit hebben we middelen nodig om te voldoen aan de eisen voor onderpand en afwikkeling van valutacontracten (funding liquidity). Het pensioenfonds heeft beleid opgesteld hoe om te gaan met dit risico.

Maandelijks wordt gerapporteerd over de liquiditeitsbehoefte onder een stressscenario waarbij de rente 1 procentpunt stijgt en valuta's 20% dalen. Onderstaande grafiek brengt dit in beeld. Het beschikbare onderpand en liquiditeiten zijn ruim voldoende om, ook onder stressscenario's, te voldoen aan de verplichtingen. Met de verdere invoering van de verplichting tot central clearing naar aanleiding van EMIR-regelgeving zal het liquiditeitsrisico afkomstig van de margin requirements uit de swap portefeuille omhooggaan. Ultimo 2021 is 32% van de interest rate swap portefeuille centrally cleared gemeten naar rentegevoeligheid (PV01).

Het pensioenfonds ontvangt ruim meer premie dan dat er aan pensioenuitkeringen wordt uitgekeerd. Door middel van een liquiditeitsplanning wordt gezorgd voor ruim voldoende beschikbare middelen om de pensioenen te kunnen uitkeren.

Inflatierisico is het risico dat inflatie de waarde van de verplichtingen aantast in termen van koopkracht

Tegenpartijrisico

Daaronder wordt verstaan: het risico dat de tegenpartij niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen, bijvoorbeeld door liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen. Om dit risico te beheersen worden de tegenpartijen geselecteerd op basis van reputatie en kredietwaardigheid. Daarnaast worden transacties over meerdere tegenpartijen gespreid en wordt er onderpand geëist om tegenpartijrisico te mitigeren. Dit risico speelt met name bij de derivatenportefeuille van het pensioenfonds. De EMIR-regelgeving, waarbij er op termijn één centrale tegenpartij zal zijn in plaats van de huidige verschillende bancaire tegenpartijen, speelt hier een grote rol. Van een aantal bancaire tegenpartijen zijn de posities reeds overgegaan naar de centrale tegenpartij.

Inflatierisico

Inflatierisico is het risico dat inflatie de waarde van de verplichtingen aantast in termen van koopkracht. Het inflatierisico kan worden verkleind door meer inflatiegevoelige beleggingen in de portefeuille op te nemen. Keerzijde daarvan is dat zulke inflatiegevoelige beleggingen de kans kunnen vergroten dat het pensioenfonds niet aan zijn nominale pensioenverplichtingen kan voldoen.

Operationele risico's

De operationele risico's zijn de risico's die optreden bij de uitvoering van pensioen- en beleggingsactiviteiten. Denk aan: niet-afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag, fouten in systemen en externe gebeurtenissen. We beheersen operationele risico's door eisen te stellen aan leveranciers, zoals het hebben van een ISAE-verklaring. In het RMR zijn

vaste controlepunten opgenomen voor operationele risico's, waaronder scheiding tussen uitvoering en controle. Het bestuur heeft de beoordeling van de ISAE3402 en de SLA-rapportages als controlemiddel om deze risico's te beperken. In verband met de overgang van de pensioenuitvoering van TKP Pensioenen naar Capgemini geldt er voor 2021 een COS verklaring en Agreed Upon Procedures in plaats van de reguliere ISAE3402, die voor 2022 wordt verwacht.

Operationele incidenten worden vastgelegd in het risicomanagementsysteem en gelinked aan desbetreffende risico's om op deze wijze zicht te houden op het verwachte risico, en de feitelijke gebeurtenissen.

IT-risico's

Voor het uitvoeren van de processen die voor de pensioenregeling nodig zijn, wordt in grote mate gebruik gemaakt van IT. Er is dan ook sprake van een aantal specifieke IT-risico's zoals cyberrisico of IT-systemen zijn niet beschikbaar, of mogelijk toegankelijk voor onbevoegden. In 2021 en 2022 wordt verder gewerkt om het risicomanagement raamwerk voor zowel intern als uitbestede activiteiten op het gewenste en aantoonbare volwassenheidsniveau te krijgen. Ook datakwaliteit en de risico's hieraan gerelateerd worden meegenomen.

Actuariële risico's

Een belangrijk element van de actuariële risico's (het verzekeringstechnisch risico) is het langlevensrisico. Het langlevensrisico houdt in, dat het pensioenfonds langer uitkeringen moet verstrekken dan werd verondersteld. Door toepassing van de meest recente

prognosetafels van het Actuariel Genootschap, met eveneens recente en adequate fonds specifieke correcties voor ervaringssterfte, is het langlevensrisico voldoende duidelijk berekend in de waardering van de pensioenverplichtingen. Overige relevante actuariële risico's waar rekening mee wordt gehouden, zijn het overlijdensrisico (kortlevensrisico) en het arbeidsongeschiktheidsrisico.

Integriteitsrisico's

Integriteitsrisico's betreffen risico's op het gebied van: witwassen, fraude, misbruik van voorkennis, compliance risico, belangenverstrengeling, onoorbaar handelen, corruptie en terrorismefinanciering. De compliance officer ziet toe op de naleving van de gedragscode en daaraan gerelateerde wet- en regelgeving. Elk jaar maakt het pensioenfonds een systematische integrale risicoanalyse om inzicht en grip te krijgen en te houden op integriteitsrisico's. Het frauderisico betreft het risico van het zichzelf dan wel anderen onrechtmatig bevoordelen ten laste van derde(n), met financiële en/of reputatieschade als gevolg. Fraude kan zowel intern binnen het pensioenfonds plaatsvinden, als extern, dat wil zeggen bij of door de uitbestedingspartners van het pensioenfonds. Dit risico wordt beheerst door preventieve en repressieve controles, met name een toepassen van adequate functiescheiding bij controle en (uit-)betalingen van gelden en facturen. In 2021 zijn geen fraude incidenten gemeld.

MVB-risico's

Het pensioenfonds heeft een strategisch beleggings- en risicobeleid waar het MVB-beleid (Environmental, Social, Governance, ook wel maatschappelijk verantwoord beleggen genoemd) onderdeel van uitmaakt. MVB-risico's betreffen naast de wettelijke vereisten de financiële risico's als gevolg van: milieu, sociale en bestuurskwesties ('ESG', Environmental, Social and Governance). Hier heeft het pensioenfonds de focus op de Sustainable Development Goals 8, 12, 13 en 16.

Om MVB-risico's te mitigeren worden verschillende instrumenten gebruikt:

1. Uitsluiting.
2. ESG-integratie (het aanpassen van de benchmarks in de liquide portefeuilles of het maken van specifieke beleggingskeuze op basis van ESG-risico in de illiquide portefeuille).
3. Actief aandeelhouderschap (engagement en stemmen bij beursgenoteerde ondernemingen).
4. Tenslotte is er middels impact investment de mogelijkheid tot off-set negatieve risico's door positieve bijdrage. Voor impact investing zijn er op dit moment nog geen beleggingen gestart, maar het pensioenfonds heeft hier wel een doelstelling over opgenomen.

De SDG's waar het pensioenfonds zich op focust, worden, of zijn reeds geïntegreerd in de portefeuilles. Dit proces is afgerond voor de aandelenportefeuilles, euro credit portefeuille en allocatie naar green bonds. De overige asset classes staan voor de komende periode op de agenda. MVB-risico's zijn tevens onderdeel van de eigenrisicobeoordeling. Klimaatrisico's hebben mogelijk gevolgen op de waardering van de beleggingen. Deze risico's hebben zover bekend geen significante invloed gehad op de waardering van de beleggingsportefeuille.

Dwangsom of boetes

Het afgelopen jaar zijn aan het pensioenfonds geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door DNB geen aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

6

Goed pensioenfonds- bestuur

Ondanks de wisselingen is er sprake van een goede dynamiek in het bestuur

Goed bestuur is een belangrijke voorwaarde voor de bedrijven waarin we investeren. Vanzelfsprekend geldt dit ook voor de eigen organisatie, zoals het bestuur en het bestuursbureau.

Bestuursleden en medewerkers van het pensioenfonds werken conform de afspraken die zijn vastgelegd in de verplichte gedragscode. Hetzelfde geldt voor de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan. Eén van de doelen van de gedragscode is het stellen van regels/richtlijnen om mogelijke belangenconflicten te voorkomen. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is. Elk bestuurslid, lid van de Raad van Toezicht, lid van het Verantwoordingsorgaan en medewerker van het bestuursbureau moet jaarlijks schriftelijk verklaren de gedragscode nageleefd te hebben.

In 2021 is door de compliance officer gekeken naar de naleving van de gedragscode, insiderregeling en beoordeling van meldingen en goedkeuringen. De compliance officer heeft geen bijzonderheden waargenomen.

Bestuur

De omvang van het bestuur is 10 bestuursleden. De verdeling van zetels:

- 5 voor de werkgevers
- 4 voor de werknemers
- 1 voor de pensioengerechtigden

De benoemingstermijn van een bestuurslid bedraagt vijf jaar. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd. De bestuursleden hebben ieder zitting in twee van de vier bestuurscommissies, commissie pensioenen, - vermogensbeheer, - communicatie en - risk en finance. Het bestuur vergadert in de regel iedere maand onder leiding van de voorzitter van het bestuur. Deze rol wordt om het jaar vervuld door een werkgever- en een werknemerslid van het bestuur.

Zelfevaluatie

Zoals ieder jaar hebben de voorzitters met de individuele bestuursleden gesproken over het functioneren van het bestuur als geheel, het betreffende bestuurslid en het functioneren van de voorzitters. Tevens worden opleidingsbehoeften en wederzijdse toekomstverwachtingen besproken. Van deze individuele gesprekken wordt een verslag gemaakt dat door alle betrokkenen wordt geaccordeerd. Zaken die het algemene functioneren van het fonds en het voltallige bestuur betreffen worden vanuit deze verslagen samengebundeld en in het bestuur besproken. Het bestuur borgt dat deze samenvatting inderdaad alle collectieve elementen bevat en zet op basis hiervan zo nodig actiepunten uit. Deze collectieve punten worden ook gedeeld met andere gremia van het pensioenfonds. Een van de punten uit de evaluatie betrof de ervaringen van de vele recente en aankomende bestuurswisselingen in het bestuur. Ondanks deze wisselingen is er sprake van een goede dynamiek in het bestuur. Door COVID-19 zijn de contacten met andere bestuursleden en het bestuursbureau helaas minder, en is er vertraging ontstaan in het onboarding programma van de nieuwe bestuursleden.

Onafhankelijkheid bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds stelt zich bij het uitoefenen van zijn bestuurstaak onafhankelijk op. Het bestuur draagt er zorg voor dat het pensioenfonds uitsluitend handelt ten behoeve van alle belanghebbenden van het pensioenfonds. Het bestuur weegt deze belangen op een zorgvuldige en evenwichtige wijze tegen elkaar af en maakt dit inzichtelijk. De belanghebbenden zijn de actieve en gewezen deelnemers, de pensioengerechtigden en de aangesloten werkgevers.

Naleving wet- en regelgeving

Er zijn zes datalekken gemeld aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP), grotendeels veroorzaakt door menselijk handelen bij verzending van communicatie per e-mail of post. Hierbij zijn UPO's of startbrieven bij de verkeerde persoon terecht gekomen, of e-mailadressen zichtbaar in een herinneringsemail aan werkgevers.

Van een groep nieuwe deelnemers van eind 2021 zijn de startbrieven later verzonden dan de wettelijke termijn van drie maanden, hiervan is melding gemaakt bij de AFM. Dit betrof een groep nieuwe deelnemers die in het kader van de transitie zijn overgedragen aan de nieuwe pensioenuitvoerder, waarbij een controle op de adresgegevens heeft plaatsgevonden. Dit heeft tot vertraging van de verzending geleid. Het jaarwerk is in verband met de opstart van de dienstverlening, operationele problemen en uitloop conversie werkzaamheden en controles later gerapporteerd aan DNB dan de deadline van 30 juni 2022. Tevens is de statutenwijziging in 2021 later aan DNB gerapporteerd dan de wettelijke termijn.

Het bestuur van het pensioenfonds is verder niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

Geschillen

Een deelnemer, gewezen deelnemer, andere aanspraak- of pensioengerechtigden die een geschil hebben met het pensioenfonds kunnen hiertegen bezwaar aantekenen bij de commissie pensioenen en daarna bij het bestuur terecht.

Er is in 2021 één klacht door de commissie pensioenen behandeld met betrekking tot een claim op pensioenopbouw uit eerdere jaren bij een onbekende werkgever. De claim op pensioenopbouw is afgewezen. De werkgever viel niet onder de verplichtstelling van het pensioenfonds.

Door de wijziging van de pensioenuitvoerder (naar Capgemini) zijn er in 2021 wel meer meldingen van ontevredenheid (over met name de bereikbaarheid) binnengekomen. Deze meldingen zijn door de pensioenuitvoerder afgehandeld.

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen is door de sector zelf opgesteld en is bedoeld om de communicatie met de deelnemers transparanter te maken en daarmee bij te dragen aan het verbeteren van de kwaliteit van het functioneren van het pensioenfondsbestuur. De normen in de code zijn weliswaar leidend, maar laten ruimte voor de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor naleving van de Code geldt het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. Afwijken van de norm is dus mogelijk, als daar een goede reden voor is. De normen uit de code zijn gegroepeerd naar acht thema's om zo het doel van de code zichtbaarder te maken en daarmee het gesprek over de code tussen intern toezicht en bestuur te vereenvoudigen. De acht thema's betreffen:

Vertrouwen waarmaken	Zorgvuldig benoemen
Verantwoordelijkheid nemen	Gepast belonen
Integer handelen	Toezicht houden en inspraak waarborgen
Kwaliteit nastreven	Transparantie bevorderen

Monitoringcommissie Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben een Monitoringcommissie ingesteld. Deze commissie ziet toe op de naleving van de Code. Het overgrote deel van de Code Pensioenfondsen bestaat uit normen die alleen bij afwijking worden toegelicht. Hieronder volgt een toelichting van een aantal normen waarvan wordt verwacht, dat die altijd worden toegelicht.

Naleving Code Pensioenfondsen

Vertrouwen waarmaken

In het bestuursverslag wordt inzicht gegeven in de missie, visie, strategie en de daaruit volgende projectportfolio. Inzicht in de risico's is opgenomen in de risicoparagraaf.

Zorgvuldig benoemen

Het bestuur heeft het thema diversiteit nadrukkelijk besproken met de benoemende organisaties. Daarbij is expliciet gevraagd om bij (her)benoeming specifiek te kijken naar de diversiteit van kandidaten. In 2021 is Selma Skalli benoemd tot werknemersvoorzitter per 1 januari 2021.

In het HR-beleid is als diversiteitsaspect opgenomen dat het bestuur minimaal uit één vrouw en één lid jonger dan 40 jaar moet bestaan. In 2021 is de verdeling in het bestuur: zes mannelijke en vier vrouwelijke bestuursleden, waarvan één jonger dan 40 jaar. In het Verantwoordingsorgaan is eveneens sprake van vier vrouwelijke leden, en drie leden onder de 40 jaar. De Raad van Toezicht zijn momenteel alle leden man. In de aanstaande herbenoeming zal hier aandacht aan worden gegeven.

Waar we niet aan voldoen is norm 34 van het thema 'zorgvuldig benoemen'. Norm 34 stelt dat een bestuurslid voor maximaal vier jaar wordt benoemd en vervolgens maximaal tweemaal kan worden herbenoemd. Het pensioenfonds hanteert een termijn van vijf in plaats van vier jaar. De reden van deze afwijking is een praktische, namelijk dat in de opzet het bestuur bestaat uit tien leden en er ieder jaar twee leden (een werkgevers- en een werknemerslid) aftreden. Het bestuur verwacht niet dat het beleid aankomend boekjaar zal worden gewijzigd. Het aftredeschema is echter door bestuurswisselingen niet meer de reden voor deze afwijking. De doorstroming en vernieuwing in het bestuur is in de afgelopen periode zeer hoog geweest. De helft van de bestuursleden is in de afgelopen drie jaar tot het bestuur toegetreden. Om continuïteit te waarborgen in deze periode van grote veranderingen, zijn een bestuurslid en de voorzitter van de Raad van Toezicht, ondanks de maximaal doorlopen termijnen, herbenoemd. Bij wijzigingen in beleid zal de Code en specifiek norm 34 worden meegenomen.

Toezicht houden en inspraak waarborgen

De Raad van Toezicht heeft onderdelen uit de Code, die gaan over de uitvoering van haar werkzaamheden, besproken in dit verslagjaar. Ook 'het zorgvuldig benoemen' is aan de orde gekomen.

Transparantie bevorderen

De Code benoemt een aantal normen onder 'transparantie bevorderen'. In het jaarverslag komt dit op verschillende plekken terug zoals bij: de missie, visie & strategie (norm 58) en naleving gedragscode en evaluatie (norm 64). Over verantwoord beleggen (norm 62) wordt verslag gedaan in het onderdeel beleggen.

Het bestuur heeft het thema diversiteit nadrukkelijk besproken met de benoemde organisaties. Daarbij is expliciet gevraagd om bij (her)benoeming specifiek te kijken naar de diversiteit van kandidaten.

7 •

Verslag van het Verantwoordings- orgaan en de Raad van Toezicht

Verslag van het Verantwoordingsorgaan

Het is de taak van het **Verantwoordingsorgaan (VO)** om eraan bij te dragen dat het bestuur verantwoord en evenwichtig beleid maakt en te beoordelen of het beleid conform afspraken wordt uitgevoerd. Het VO hanteert daarbij de volgende hoofdcriteria:

1. Good governance
2. Evenwichtige afweging van belangen
3. Beheersing van risico's

Het pensioenfonds kent vier groepen van belanghebbenden, te weten deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en werkgevers. Het VO beoordeelt of de belangen van al deze groepen evenwichtig zijn afgewogen en of de besluitvorming transparant is.

De organisatie van het VO

Het VO bestaat uit 14 leden. De benoemende organisaties in 2021 zijn FNV (7 leden), CNV (2 leden), Vereniging van Gepensioneerden in de Detailhandel (4 leden) en Detailhandel Nederland (1 lid). Het VO werkt met vier commissies, die worden ingezet voor de voorbereiding van bepaalde thema's en adviesaanvragen. Het VO werkt volgens een vast werkplan en normenkader en stelt jaarlijks een jaarplan op.

In 2021 was de heer Boonekamp voorzitter en de heer Veurtjes vice-voorzitter.

Het VO heeft binnen het bestuursbureau en het bestuur een vast aanspreekpunt (respectievelijk de heren Groot en Van der Kolk) en wordt extern secretariael professioneel ondersteund.

Werkwijze 2021

De coronacrisis heeft, net als in 2020 grote invloed gehad op de werkwijze van het VO in 2021.

Van de dertien keer dat het VO elkaar ontmoet heeft in (extra) vergaderingen en studiebijeenkomsten, waren er slechts drie bijeenkomsten fysiek. Toch heeft het VO planmatig en in goede sfeer kunnen werken aan vooraf geformuleerde speerpunten en actuele ontwikkelingen.

Er zijn zeven geplande vergaderingen geweest. Die vergaderingen hebben een vaste structuur, waarin het VO start met een eigen overleg, en aansluitend overleg heeft met één van de bestuursvoorzitters en het bestuursbureau. In dat overleg is ruimte voor vragen, dialoog en bespreking van de actualiteit. Afhankelijk van de agendapunten, worden gasten uitgenodigd vanuit het bestuur, bestuursbureau of extern, voor een gesprek of presentatie. Het VO sluit iedere vergadering af met een evaluatie.

De voorzitters van de vier bestuurscommissies zijn door het jaar heen langs geweest om verslag uit te brengen van hun werkzaamheden.

Buiten de geplande vergaderingen om is het VO drie keer bij elkaar gekomen voor een studiebijeenkomst over het nieuwe pensioencontract en zijn er drie extra vergaderingen geweest rondom de collectieve waardeoverdracht (verder CWO) Wonen.

De financiële commissie van het VO heeft eenmaal overleg gehad met het bestuursbureau, de onafhankelijk accountant en de actuaris inzake het jaarwerk.

Tijdens de vergaderingen in mei en maart is er een overleg met de Raad van Toezicht (verder RvT) geweest.

Thema's

Het VO had voor 2020 de volgende speerpunten benoemd:

1. Communicatiebeleid
2. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
3. Mogelijke CWO's, waaronder Bpf Wonen
4. Implementatie en overgang naar Capgemini
5. Dekkingsgraden, met name premiedekkingsgraad
6. Ontwikkelingen pensioencontract
7. Risicomanagement

1. Communicatiebeleid

In september is de commissie communicatie te gast geweest in de VO-vergadering. Er is toen gesproken over het communicatiebeleid en over een manier om het VO zichtbaarder en bereikbaarder te maken voor de achterbannen. Het VO is te spreken over het communicatiebeleid van het fonds en over de samenwerking met bestuur en bureau.

2. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Het VO heeft in juni gesproken met medewerkers van het bestuursbureau over de investment beliefs van het fonds en in december is de voorzitter van de commissie vermogensbeheer te gast geweest.

3. Mogelijke CWO's, waaronder Bpf Wonen

Al vroeg in het jaar meldde het bestuur de mogelijkheid van een CWO Wonen. In de zomer kwam de CWO in de stroomversnelling en dat leidde tot een aantal extra vergaderingen eind augustus met het bestuur en de RvT. In korte tijd moest het VO een adviesaanvraag behandelen. De samenwerking met bestuursbureau, bestuur en RvT heeft het mogelijk gemaakt om snel tot een advies te komen.

4. Implementatie en overgang naar Capgemini

Tijdens alle vergaderingen is er gesproken over de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021. Het VO is vanaf de eerste vergadering van het jaar geïnformeerd over functionaliteiten die wel en niet werkten, de problemen die hierdoor

veroorzaakt werden en over het plan van aanpak met acties voor verbetering. In de vergadering van september is een uitgebreide rapportage toegelicht door het bestuursbureau.

5. Dekkingsgraden, met name premiedekkingsgraad

Terugkerend thema in de VO-vergaderingen betreft de lage premiedekkingsgraad. Er is al jaren niet geïndexeerd en regelmatig gaat het VO de discussie met bestuur en RvT aan over de evenwichtigheid.

6. Ontwikkelingen pensioencontract

Het VO is te spreken over de inhoudelijke sessies die er georganiseerd zijn door het bestuursbureau over het nieuwe pensioencontract. Sociale partners hebben in 2021 nog geen besluit genomen over een nieuw pensioencontract.

7. Risicomanagement

IT en risk wordt een steeds belangrijker thema voor het pensioenfonds en dus ook voor het VO. Het VO laat zich periodiek informeren over de manier waarop het bestuur hier invulling aan geeft. In maart is de voorzitter van de commissie finance en risk samen met de sleutelfunctiehouder Risicobeheer te gast geweest in het VO. In juni en november is door het bestuursbureau een update gegeven over het risicomanagement.

Overige punten

Het VO is geïnformeerd over de (her)benoeringen van leden van het bestuur. Nieuwe bestuursleden hebben met het VO kennis gemaakt. Het VO heeft in 2021 een start gemaakt met de bespreking van aanpassingen in het VO-reglement en het opstellen van een profiel voor VO-leden; dit met het oog op (her)benoeringen per 1 juli 2022.

Adviezen

Het VO heeft in 2021 de volgende adviesaanvragen behandeld:

• CWO naar Pensioenfonds Heineken

Het VO ontving de adviesaanvraag in september en behandelde deze in de VO-vergadering van 30 september. Op dat moment bleek dat de aanvraag

zou worden uitgesteld op initiatief van het bestuur van het Heineken Pensioenfonds. Het VO heeft toen ook de adviesaanvraag aangehouden.

- **CWO Wonen**
 - 30 augustus, voorlopig positief advies onder voorbehoud
 - 29 september, positief advies
 - 16 december, positief advies op addendum.
- **Verlenging termijn voorzitter RvT**

Terugblik op 2021

Het VO kijkt terug op een jaar waarin veel grote thema's speelden, zoals de overgang naar de nieuwe pensioenuitvoerder, de CWO Wonen en het nieuwe pensioencontract. Daarnaast is het VO er in geslaagd om in de volle breedte met een aantal bestuursleden van gedachten te wisselen over diverse onderwerpen. De samenwerking met het bestuur is als prettig ervaren; het VO vindt het nuttig om met meerdere bestuursleden te spreken.

Omdat er zoveel zaken speelden, zat de agenda voor de vergaderingen steeds vol en was het nodig om een aantal extra bijeenkomsten te plannen.

Het VO is tevreden over de open en transparante relatie met de RvT. Ook de relatie met het bestuur is de laatste jaren verbeterd; het VO is gegroeid in zijn rol en voelt zich steeds meer serieus genomen. Op momenten dat het druk wordt is het de uitdaging dat het VO tijdig geïnformeerd en betrokken blijft worden. Het VO heeft inmiddels een volwassen plaats ingenomen binnen de governance van het fonds en daar hoort een actieve informatievoorziening bij. Het VO hoopt dat sociale partners snel tot een keuze voor een nieuw contract komen.

Het VO heeft met de RvT uitgebreid gesproken over belangrijke thema's zoals de premiedekkingsgraad en evenwichtige belangenbehartiging. De RvT heeft zijn oordeel over het gevoerde beleid gedeeld met het VO. Het VO heeft hiervan met instemming kennisgenomen.

Oordeel

Het VO geeft een oordeel over:

- Het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en andere informatie, waaronder de bevindingen van het intern toezicht.
- Het door het bestuur uitgevoerde beleid, en de beleidskeuzes voor de toekomst.

Het VO waardeert de inbreng van bestuursleden en medewerkers van het bestuursbureau tijdens de vergaderingen. Het VO is te spreken over de uitgebreide rapportages, besluitenlijsten en toelichting daarop, de presentaties en rapporten. Het stelt het VO in staat om de dialoog met de bestuurder beter te voeren. Het VO ziet de informatievoorziening vanuit het bestuur naar het VO toe de laatste jaren steeds beter worden,

De sfeer in de gesprekken met de RvT is open en dat is voor het VO waardevol.

Het VO heeft in 2020 en 2021 een reactie van het bestuur op het oordeel van het VO en de RvT in het jaarverslag gemist en gaat ervan uit dat er dit jaar wel een reactie in het jaarverslag wordt opgenomen.

Het VO is, op basis van de informatie die het VO heeft ontvangen, van mening dat het bestuur de belangen van alle genoemde groepen belanghebbenden binnen de beschikbare mogelijkheden evenwichtig heeft gewogen bij de besluitvorming.

Reactie van het bestuur

Het bestuur heeft kennisgenomen van het oordeel van het Verantwoordingsorgaan en zal ook komend verslagjaar het VO nadrukkelijk blijven informeren en betrekken bij de voortgang van het fonds, de ontwikkelingen rond de nieuwe pensioenuitvoering en het pensioenakkoord in het bijzonder. Het bestuur bedankt het VO voor de betrokkenheid en voor de constructieve manier waarop het bestuur met het VO van gedachten heeft kunnen wisselen.

Verslag van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) heeft tot taak onafhankelijk toezicht te houden op het beleid van Pensioenfondsen Detailhandel (het fonds) en op de algemene gang van zaken bij het fonds.

De RvT bestaat uit 3 leden te weten: de heer H. Schuijt (voorzitter), de heer A. Meijs en de heer R. Beetsma. In 2021 heeft de RvT 12 maal overlegd waarvan 6 maal fysiek. De RvT heeft 4 kennissessies voor de keuze van een nieuw pensioencontract van het bestuur bijgewoond en 4 maal overleg gehad met de voorzitters van het fonds. Ook hebben leden van de RvT enkele commissie- en bestuursvergaderingen bijgewoond. Naast deze overleggen wordt de RvT op de hoogte gehouden van de gang van zaken bij het fonds en de voortgang van belangrijke activiteiten. De RvT heeft ook 3 maal overleg gevoerd met (een delegatie van) het Verantwoordingsorgaan, deels gezamenlijk met de voorzitter(s) van het bestuur. De RvT heeft kennis kunnen nemen van notulen van bestuursvergaderingen en rapportages van bestuurscommissies, accountant en actuarissen. De RvT heeft in dit verslagjaar overleg met De Nederlandsche Bank (hierna DNB) gevoerd.

Visie en strategie van het fonds

De doelstelling van het fonds is om de uit de pensioenovereenkomst en reglementen voortvloeiende verplichtingen voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, na te komen binnen de statuten en relevante wetgeving en in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling voortvloeien.

Het lange termijn doel van het fonds is om tot een fonds voor de handel te komen. Dit betekent dat het fonds openstaat voor aansluitingen door andere fondsen in de handelssector. Deze strategie wordt breed gedragen door zowel de werkgevers als de werknemers in de sector.

In haar taak om toezicht te houden op het beleid van het fonds en op de algemene gang van zaken bij het fonds, rapporteert de RvT over de volgende onderwerpen die op de agenda voor 2021 hebben gestaan.

Ontwikkelingen t.a.v. een nieuwe pensioenregeling

De RvT is betrokken bij de overgang naar een nieuw pensioencontract. Het bestuursbureau heeft uitgebreide kennissessies georganiseerd met betrekking tot de nieuwe pensioencontracten met ondersteuning van de adviserend actuaire, zodat samen met sociale partners een gefundeerd besluit kan worden genomen. De leden van de RvT zijn bij alle sessies aanwezig geweest en zijn van oordeel dat het bestuur goed geëquipeerd is.

Collectieve waardeoverdrachten

Over de ontwikkelingen op het terrein van fusies en aansluitingen is de RvT tijdens elke vergadering op de hoogte gehouden door de voorzitters van het fonds, en heeft deze vervolgens uitgebreid besproken. Daarbij zijn een aantal potentiële aansluitingen van andere pensioenfondsen bij het fonds aan de orde geweest. De gesprekken met Stichting Pensioenfondsen Wonen (PF Wonen) hebben daarbij tot een concreet resultaat geleid.

Na langdurig en frequent overleg is met het gesloten PF Wonen een overeenkomst bereikt over een collectieve waardeoverdracht (CWO) van de arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden binnen PF Wonen. De opbouw van nieuwe aanspraken van deelnemers in de sector woninginrichtingsbedrijf is vanaf 1 januari 2018 ondergebracht bij het fonds. Belangrijke onderwerpen tijdens de gesprekken met PF Wonen waren de verschillen in actuariële grondslagen en in de financiële positie (dekkingsgraden) van beide pensioenfondsen en de overname en waardering

Met ingang van 2021 zijn zowel de premie als de jaarlijkse pensioenopbouw gewijzigd voor de periode 2021-2025

van de beleggingen van PF Wonen. We stellen vast dat op enkele punten is afgeweken van het beleid van het fonds ten aanzien van CWO's. De RvT vindt het belangrijk dat de belangen van de bestaande deelnemers in het fonds in acht worden genomen. Uit een haalbaarheidstoets opgesteld door de adviserend actuaire blijkt dat de CWO ook voor de deelnemers van het fonds op de lange termijn voordeel biedt en leidt tot een lichte verbetering van de pensioenresultaten. De RvT heeft na bestudering van de aangeleverde documenten en na uitvoerig overleg, goedkeuring verleend aan de collectieve waardeoverdracht van PF Wonen naar Pensioenfonds Detailhandel.

Nieuwe pensioenuitvoerder en implementatie nieuw systeem voor pensioenadministratie

Vanaf 1 januari 2021 wordt de pensioenadministratie uitgevoerd door Capgemini Pensioen Services (Capgemini). Hiertoe heeft Capgemini een nieuw technologisch platform voor de pensioenadministratie ontwikkeld en heeft in 2021 de overgang naar het nieuwe platform en de migratie vanuit het TKP-systeem plaatsgevonden. Ondanks het zorgvuldig testen, bleken een aantal functies nog niet goed te werken, waardoor met name werkgevers te laat in staat waren om een volledig juiste premieafdracht te doen. Ook waren er problemen in enkele functies die betrekking hadden op deelnemers. Het aanpassen van de systemen vergde veel tijd. Om deze redenen raakte het callcenter overbelast en ontstonden lange wachttijden. De pensioenuitvoerder heeft de bezetting fors aangepast om de bereikbaarheid en de functionaliteiten te verbeteren. Het heeft echter tot eind 2021 geduurd voordat de problemen opgelost konden worden. De RvT vindt het spijtig dat de werkgevers en de deelnemers veel hinder hebben

ondervonden van met name de bereikbaarheid van het fonds en de uitvoerder. Door de enorme inzet van medewerkers van Capgemini en het bestuursbureau zijn de grootste problemen inmiddels opgelost. In dit jaar en in het komende jaar wordt het systeem verder geoptimaliseerd en doorontwikkeld.

Bestuurssamenstelling, successieplanning en benoemingen diverse organen

Zoals in het verslag van 2020 reeds aangegeven acht het bestuur het wenselijk om voor de jaren 2021 en 2022 de continuïteit en kwaliteit van het fonds te waarborgen met handhaving van het paritaire bestuursmodel, en dientengevolge het bestuursmodel in deze fase niet te heroverwegen. De overwegingen hierbij zijn de overgang naar een nieuwe pensioenuitvoerder met een nieuw technologisch platform voor de pensioenadministratie, het uitwerken van een nieuw pensioencontract en het overleg met sociale partners. In het afgelopen jaar 2021 is er geen verandering opgetreden in dit standpunt van het bestuur.

De afgelopen jaren zijn er veel mutaties geweest in het bestuur waarbij de diversiteit aanzienlijk is versterkt. Ook vanwege de noodzaak van het borgen van relevante competenties is enige rust op het bestuursfront gewenst. Om die reden is de zittingstermijn van een aantal bestuursleden nogmaals verlengd. De heer H. van der Kolk heeft het werknemersvoorzitterschap van het bestuur per 1 januari 2022 overgedragen aan mevrouw S. Skalli.

De RvT deelt de mening van het bestuur, ondanks het feit dat er wordt afgeweken van de Code Pensioenfonds in zake de maximale zittingstermijn vanwege de genoemde zwaarwegende argumenten.

Binnen de RvT liep de zittingstermijn van de voorzitter, de heer H. Schuijt, af per 1 juli 2021. Tegen de achtergrond van de hierboven genoemde zwaarwegende argumenten is er besloten de heer H. Schuijt te verzoeken zijn voorzitterschap van de RvT te verlengen met een nieuw termijn. De heer H. Schuijt heeft daarin toegestemd en het VO heeft de heer H. Schuijt hiertoe voorgedragen aan het bestuur. De zittingstermijn van het lid van de RvT, de heer A. Meijs, loopt af per 1 juli 2022. De procedure om te voorzien in deze komende vacature is inmiddels opgestart.

Beleggingsbeleid

De beleggingsbeginselen (investment beliefs) zijn herijkt (na een vertraging door de coronacrisis), gemotiveerd door het eerder vastgestelde Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid. Een aantal aanpassingen zijn hierbij doorgevoerd. Met name is Beginsel 8 aangepast in 'Het beleid op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) van het fonds sluit aan bij de normen en waarden van de deelnemers van het fonds' en is Beginsel 9'. Het pensioenfonds heeft de overtuiging dat het integreren van ESG-factoren bijdraagt aan langetermijnwaardecreatie toegevoegd. Deze beginselen vormen de basis van het MVB-beleid. Hierin wordt vastgelegd op welke wijze de ESG-instrumenten zoals uitsluiting, ESG-integratie, actief aandeelhouderschap en impactbeleggen worden ingezet. De strategiedagen van de commissie vermogensbeheer die door de RvT zijn bijgewoond, waren voor een groot deel gewijd aan de klimaatstrategie in het beleggingsbeleid. Onderdeel hiervan was een presentatie van het strategische partnerschap met Mercer, dat het fonds zal begeleiden bij de klimaattransitie van de beleggingen. De RvT ziet dat het fonds de noodzaak van de klimaattransitie goed in het vizier heeft. Tenslotte is kennisgenomen van de doorlichting van de beleggingsportefeuille van het fonds door BlackRock. Afwijkingen van de feitelijke portefeuille ten opzichte van de Strategische Norm Portefeuille zijn beperkt.

Overleg sleutelfunctiehouders

De RvT heeft in 2021 overlegd met de sleutelfunctiehouder interne auditfunctie, de heer J. de Waal RA, en in 2022 met de sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie, de heer J. Emanuels RA.

De RvT heeft daarbij vastgesteld dat beide sleutelfunctiehouders hun taken voortvarend hebben opgestart.

Als eerste interne audit is het vermogensbeheer van het fonds doorgelicht. Daarbij is met name aandacht gegeven aan de governance rond het vermogensbeheer (zijn alle rollen helder en houdt eenieder zich aan zijn rol), is het beleid helder opgeschreven en is het duidelijk vertaald naar wat een vermogensbeheerder wel en niet mag, is er voldoende ondersteuning door tools en technologie en zijn de rapportages adequaat om goed te kunnen monitoren. De audit- vermogensbeheer leverde twee bevindingen en twee aandachtspunten op die inmiddels zijn opgepakt door het bestuur. Een belangrijke conclusie van de sleutelfunctiehouder interne auditfunctie was dat hij over het algemeen positief is over de deskundigheid en de manier waarop het vermogensbeheer bij het fonds is ingericht. In het najaar van 2021 is de volgende interne audit opgestart, de interne audit-uitbesteding. De resultaten van deze interne audit komen in 2022 beschikbaar.

De sleutelfunctiehouder risicobeheerfunctie heeft frequent contact gehad met de commissie finance en risk waarbij o.a. het onderwerp iso-certificeringen aan de orde is geweest. Ook is gesproken over de rol en de inrichting van de commissie finance en risk, waarbij aan het onderwerp risk in de toekomst meer gewicht zal worden toegekend. Daarbij komen IT risico's nadrukkelijk aan de orde.

De drie sleutelfunctiehouders hebben inmiddels ook overleg gehad met DNB waarbij zij nader zijn ingegaan op hun taken en verantwoordelijkheden binnen het fonds. De RvT heeft vastgesteld dat dit overleg goed is verlopen.

Besluit t.a.v. premie en opbouw

Met ingang van 2021 zijn zowel de premie als de jaarlijkse pensioenopbouw gewijzigd voor de periode 2021-2025. De premie is gewijzigd naar respectievelijk 24,75% (was 22,5%) voor de verplichte regeling en 26,4% voor de aanvullende regeling (was 25,7%). De jaarlijkse pensioenopbouw voor ouderdomspensioen is gewijzigd naar 1,41% van de pensioengrondslag (was 1,56%). Deze

wijzigingen waren noodzakelijk om met ingang van 2021 de premie op het niveau van de benodigde gedempte kostendeekkende premie te brengen. Met de verhoging van de premie en de verlaging van de opbouw zijn de kosten van de maatregelen verdeeld over de werkgevers en werknemers. Tevens blijft het fonds binnen de eerder vastgestelde grenzen in de haalbaarheidstoets, dat wil zeggen de ondergrenzen op het verwachte pensioenresultaat, alsmede het pensioenresultaat in een slechtweerscenario (relatief ten opzichte van het verwachte pensioenresultaat). Bij de keuze van de nieuwe premie- en opbouwpercentages heeft het bestuur van het fonds een sturende rol gespeeld bij ontstentenis van een beslissing hierover binnen het Pensioen Platform Detailhandel. De RvT ziet dit als een pragmatische oplossing voor de onderhavige kwestie.

Indexatie

Het jaar 2021 was een relatief goed jaar voor het fonds door de goede prestaties van de financiële markten en de stijging van de rente, waardoor de dekkingsgraad van het fonds is opgelopen. Dit heeft ertoe geleid dat het fonds heeft besloten de opgebouwde aanspraken en pensioenen op 1 januari 2022 gedeeltelijk te indexeren voor de inflatie.

Communicatie

Gezien de ingrijpende veranderingen welke hebben plaatsgevonden c.q. binnen afzienbare termijn gaan plaatsvinden, is voor zowel de deelnemers als de werkgevers een adequate communicatie door het fonds van groot belang. Hierbij met name te denken aan de overgang van de pensioenadministratie naar Capgemini en de overgang naar een nieuw pensioenstelsel.

De RvT heeft vastgesteld dat hieraan binnen het fonds in ruime mate aandacht is gegeven in 2021. Omdat voor de doelgroepen van het fonds pensioen nog maar al te vaak een ver van mijn bed show is, wordt er veel aandacht besteed aan het laagdrempelig, concreet en herkenbaar communiceren. Daarbij staan de kernwaarden van het fonds centraal: betrouwbaar, professioneel, toegankelijk en vernieuwend. Zo is de website opgefrist en toegankelijker gemaakt. In het klantvriendelijke magazine Jij&Wij zijn de deelnemers regelmatig op de hoogte gehouden van relevante

ontwikkelingen. Aandacht is gegeven aan het Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid (MVB). In dat verband wordt er gewerkt aan een platform waar mensen naar toe kunnen gaan als ze meer willen weten over (verantwoord) beleggen. Om het Verantwoordingsorgaan (VO) en haar leden meer bekend te maken bij de deelnemers aan het fonds wordt in iedere Jij&Wij Magazine een lid van het VO voorgesteld middels een interview. De jaarlijkse Pensioenkrant voor de doelgroep gepensioneerden voorziet duidelijk in een behoefte en kent een oplage van ongeveer 115.000 stuks. Verder is er in 2021 een digitaal verkort jaarverslag 2020 gepubliceerd. Het social mediabeleid heeft vorm gekregen en dat heeft inmiddels geresulteerd in een groot aantal volgers op Facebook.

De RvT onderschrijft het communicatiebeleid van het fonds en de permanente aandacht voor een adequate communicatie naar deelnemers en werkgevers.

Planning onderwerpen 2022

De RvT heeft voor 2022 de volgende prioriteiten bepaald:

- Jaarverslag 2021
- Actuariële uitgangspunten
- Afronding transitie pensioenadministratie naar nieuwe pensioenuitvoerder Capgemini
- Haalbaarheidstoets en premiebeleid
- (Besluitvorming over) nieuwe pensioenregeling
- Strategie en executie
- Ontwikkelingen binnen de sector Detailhandel
- Fusies en overdrachten
- DNB 2022 aandachtspunten en onderzoeken
 - i. Beheersing ESG risico's
 - ii. Cybersecurity over de hele keten
 - iii. Integriteitstoezicht
- Governance en compliance
- Communicatiebeleid
- Andere mogelijke exogene ontwikkelingen.

Algemeen oordeel RvT

De RvT heeft zich een goed oordeel kunnen vormen over het functioneren van het bestuur en de samenwerking binnen het bestuur en haar commissies. Ze heeft vastgesteld dat het bestuur het pensioenfonds professioneel bestuurt. Het bestuur heeft er blijk van gegeven dat het hecht aan een

goede governance en een goede relatie met het Verantwoordingsorgaan en de RvT.

De RvT spreekt zijn waardering uit voor de inzet van het bestuur, het bestuursbureau en het Verantwoordingsorgaan. Ze heeft de samenwerking als prettig ervaren.

Reactie van het bestuur

Het bestuur bedankt de Raad van Toezicht voor zijn verslag. Hierin komen de voornaamste onderwerpen samen die het afgelopen jaar door het bestuur en de Raad zijn besproken. Het bestuur waardeert de constructieve wijze waarop de Raad de werkzaamheden van het bestuur volgt en beoordeelt en zich opstelt als sparringpartner voor het bestuur. De samenwerking met de Raad is als zeer prettig ervaren en in een open sfeer.

Het bestuur bedankt de Raad van Toezicht voor de goede samenwerking in het afgelopen jaar en blijft dit ook in 2022 voortzetten.

Utrecht, 20 juli 2022

Selma Skalli

Werknemersvoorzitter

André Snellen

Werkgeversvoorzitter

Henk van der Kolk, bestuurslid

Lieske van den Bosch, bestuurslid

Evelyne Simons, bestuurslid

Jan de Planque, bestuurslid

Steffi Troost, bestuurslid

Benne van Popta, bestuurslid

Gert-Jan Seffinga, bestuurslid

Renate Pijst, bestuurslid

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel

8.

Jaarrekening

Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER 2021 NA RESULTAATBESTEMMING (bedragen x € 1.000)

		31/12/2021 €	31/12/2020 €
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfonds	(1)	35.563.102	37.019.973
Vorderingen en overlopende activa	(2)	534.921	387.791
Overige activa	(3)	114.650	113.896
TOTAAL ACTIVA		36.212.673	37.521.660
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(4)	5.159.410	3.161.256
Technische voorzieningen	(5)	27.868.428	29.038.101
VPL-schulden	(6)	747	6.153
Derivaten	(7)	1.907.647	2.744.087
Overige schulden en overlopende passiva	(8)	1.276.441	2.572.063
TOTAAL PASSIVA		36.212.673	37.521.660

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

STAAT VAN BATEN EN LASTEN (bedragen x € 1.000)

		€	2021 €	€	2020 €
BATEN					
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(9)		856.531		799.230
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	(10)		351.552		3.938.484
Overige baten	(11)		1.378		737
Totaal baten			1.209.461		4.738.451
LASTEN					
Pensioenuitkeringen	(12)		396.377		390.299
Pensioenuitvoeringskosten	(13)		41.286		41.484
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(14)				
- Pensioenopbouw inclusief toekomstige uitvoeringskosten		1.106.497		1.033.109	
- Rentetoevoeging		-156.419		-82.894	
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-407.101		-399.788	
- Wijziging marktrente		-1.921.923		4.303.915	
- Wijziging actuariële uitgangspunten		19.510		-750.194	
- Wijziging uit hoofde van toeslagverlening/korting		136.259		-	
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		55.619		-48.201	
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen		-2.115		34.141	
			-1.169.673		4.090.088
Beleggingsrendementen inzake VPL	(15)		-4		-60
Saldo overdracht van rechten	(16)		-57.576		61.773
Overige lasten	(17)		897		3.306
Totaal lasten			-788.693		4.586.890
SALDO VAN BATEN EN LASTEN					
Bestemming van het saldo van baten en lasten			1.998.154		151.561
Beleggingsreserves			-92.924		755.309
Beleidsreserves			2.091.078		-603.748
			1.998.154		151.561

(-) De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

KASSTROOMOVERZICHT

(bedragen x € 1.000)

	2021	2020
	€	€
KASSTROOM UIT PENSIOENACTIVITEITEN		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	735.573	803.809
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	63.159	47.686
Overig	431	2.037
	799.163	853.532
Uitgaven		
Betaalde pensioenuitkeringen	-396.388	-390.048
Betaald in verband met overdracht van rechten	-4.547	-109.456
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-47.510	-41.634
Overig	-1.031	-9.974
	-449.475	-551.112
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	349.688	302.420
KASSTROOM UIT BELEGGINGSACTIVITEITEN ¹		
Ontvangsten		
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	766.320	704.428
Verkopen en aflossingen van beleggingen	21.350.831	31.338.980
Gerealiseerd resultaat op valutaderivaten	323.659	649.489
Gerealiseerd resultaat op futures	45.887	125.624
	22.486.698	32.818.520
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-22.145.092	-32.503.342
Gerealiseerd resultaat op valutaderivaten	-577.327	-378.985
Gerealiseerd resultaat op futures	-38.291	-108.237
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-22.890	-24.361
	-22.783.599	-33.014.926
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-296.901	-196.406
Netto kasstroom	52.787	106.014
Koersverschillen	-3.078	-21.802
Mutatie liquide middelen	49.710	84.212

SAMENSTELLING GELDMIDDELEN

Liquide middelen primo boekjaar	183.151	98.937
Liquide middelen ultimo boekjaar	232.860	183.151
Waarvan:		
Liquide middelen (beleggingen voor risico pensioenfonds)	118.210	69.255
Liquide middelen (overige activa)	114.650	113.896

1) In de jaarrekening van 2020 werden positieve en negatieve resultaten van valutaderivaten en futures opgenomen onder de aankopen en verkopen van beleggingen. In de jaarrekening van 2021 worden deze resultaten separaat getoond als gerealiseerd resultaat. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast. Dit heeft per saldo tot een verschuiving geleid van € 213,8 miljoen tussen ontvangsten en uitgaven m.b.t. tot beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Activiteiten

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Detailhandel (het pensioenfonds), is statutair gevestigd te Utrecht. Het adres is Euclideslaan 201, 3584 BS, te Utrecht. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41178211.

Het pensioenfonds heeft tot doel om de uit de pensioenovereenkomsten en reglementen voortvloeiende verplichtingen jegens de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na te komen, dit overeenkomstig de statuten en relevante wetgeving en tevens in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling voortvloeien.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen. Het bestuur heeft op 20 juli 2022 de jaarrekening vastgesteld.

Referenties

In de balans, staat van baten en lasten en kasstroomoverzicht zijn de referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Grondslagen

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteit

Het pensioenfonds kan in het geval van een crisis de voortgang van de dagelijkse bedrijfsvoering garanderen. Het crisisplan van het pensioenfonds treedt dan in werking. Alle (kritische) processen kunnen op afstand worden uitgevoerd en worden gemonitord. Dit geldt tevens voor de strategische leveranciers. Daarbij geldt dat, gezien het pensioenfonds meer pensioenpremie ontvangt dan uitkeert, de liquiditeitspositie tijdens een crisis niet in het geding is.

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van deze continuïteitsveronderstelling. Daarbij geldt dat het voortbestaan van het pensioenfonds niet wordt bedreigd.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een

vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle (of alle toekomstige) economische voordelen en alle (of nagenoeg alle risico's) met betrekking tot een actief (of een verplichting aan een derde) zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen.

Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2021	Gemiddeld 2021	31 december 2020	Gemiddeld 2020
USD	0,8793	0,8479	0,8173	0,8525
GBP	1,1910	1,1655	1,1172	1,1478

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar. Wel is er een schattingswijziging toegepast voor de voorziening voor het risico van premievrijstelling zoals opgenomen in de desbetreffende paragraaf hieronder.

Oordelen, schattingen en onzekerheden

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt, schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De belangrijkste schattingen hebben betrekking op reële waarde van de beleggingen voor risico pensioenfonds en de actuele waarde van de technische voorzieningen.

Schattingswijzigingen

De voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt met ingang van 2021 bepaald door twee maal 5,6% van de gecorrigeerde actuairaal

benodigde premie van het betreffende boekjaar te nemen. In 2020 werd dit bepaald door twee maal 4,6% van de gecorrigeerde actuairaal benodigde premie van het betreffende boekjaar te nemen. Dit heeft een verhogend effect op de technische voorziening van € 19,5 miljoen en op de dekkingsgraad een negatief effect van 0,1%-punt.

Dekkingsgraden

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden, VPL-schulden en derivaten passiva te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de indexatiedekkingsgraad. De indexatiedekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening op basis van prijsinflatie mogelijk is.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva**Beleggingen****Algemeen**

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waarde berekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Het begrip reële waarde is te beschouwen als synoniem van marktwaarde. Onder waardering op marktwaarde wordt verstaan: het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Participaties in beleggingspools en -instellingen worden in de risicoparagraaf waar mogelijk gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van de door de instelling gerapporteerde Net Asset Value.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de beursnotering per balansdatum.

Niet-beursgenoteerde aandelen en participaties worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde van niet-beursgenoteerde aandelen en participaties is bepaald op basis van de laatst bekende intrinsieke waarde. Dit is het aandeel in het zichtbare eigen vermogen.

Private equity beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente

rapportages van de fundmanagers en de fund-of-fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De waardering wordt per jaarultimo getoetst met de intrinsieke waarde uit de vastgestelde jaarrekening van de verschillende fondsen.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd op reële waarde. De reële waarde is de per balansdatum geldende beurskoers.

Niet-beursgenoteerde vastrentende waarden en geldmarktbeleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze waarde wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen (rente, aflossingen en verwachte boeterente bij vervroegde aflossingen) contant te maken op basis van de geldende marktrente, waarin opgenomen een opslag voor debiteurenrisico en liquiditeitsrisico. De lopende interest op vastrentende waarden wordt gepresenteerd onder de kortlopende vorderingen en maken derhalve geen onderdeel uit van de reële waarde van de vastrentende waarden.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de marktwaarde van het contract. Voor beursgenoteerde contracten is dit de beurskoers per balansdatum. Voor niet beursgenoteerde contracten is de waardering gebaseerd op beschikbare marktinformatie als input voor gehanteerde waarderingsmodellen. Voor de waardering van renteswaps wordt als basis de €-STER rentecurve gehanteerd.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de passiva verantwoord.

Overige beleggingen

De infrastructuurfondsen worden gewaardeerd op reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Deze waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fundmanagers en de fund-of-

fund-managers, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum. Daarnaast wordt bij de waardering rekening gehouden met eventuele negatieve gevolgen van materiële gebeurtenissen in het verslagjaar na ontvangst van deze rapportages. De waardering wordt per jaarultimo getoetst met de intrinsieke waarde uit de vastgestelde jaarrekening van de verschillende fondsen.

Securities lending

Het pensioenfonds neemt deel aan een securities-lendingprogramma, waarbij bepaalde effecten voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. Beleggingen die in het kader van een securities-lendingcontract worden uitgeleend, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor deze beleggingen. Indien uit hoofde van een securities-lendingprogramma beleggingen als zekerheid zijn ontvangen worden deze beleggingen en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans van het pensioenfonds opgenomen maar in de toelichting vermeld. Alle uit het securities-lendingprogramma voortvloeiende baten en lasten worden volgens het toerekenbeginsel over de looptijd van de desbetreffende transacties verantwoord en in de rentebaten of -lasten in de staat van baten en lasten.

Het pensioenfonds participeert direct in securities lending. Binnen de beleggingspools is indirect sprake van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden

onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden, ook als het een schuld betreft, gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Beleggingsreserve

De beleggingsreserve wordt aangehouden als buffer voor neerwaartse koersfluctuaties van beleggingen. De omvang van deze reserve is gelijk aan het vereist eigen vermogen aan de hand van de standaardtoets van DNB. Zie hiervoor de paragraaf solvabiliteitsrisico's in het hoofdstuk Risicobeheer.

Beleidsreserve

De Beleidsreserve is gelijk aan de totale reserve onder aftrek van de beleggingsreserve.

Technische voorzieningen

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toezeggingen tot) toeslagen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB wordt gebruikt.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of toeslagen op de opgebouwde pensioenaanspraken worden verleend. Alle per balansdatum bestaande besluiten tot toeslagverlening (ook voor besluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de toekomstige opbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

- De gehanteerde markttrente die gebaseerd is op de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB (2020: idem).
- Overlevingstafels, te weten de AG2020 met ervaringssterfte op basis van geactualiseerde fondsspecifieke correctiefactoren (2020: idem).
- Voor niet ingegane partnerpensioenen wordt een fondsspecifieke partnerfrequentie gehanteerd, met uitzondering van de leeftijden 62 tot en met pensioenrichtleeftijd. Voor deze leeftijden wordt 100% gehanteerd. Vanaf de pensioenrichtleeftijd wordt uitgegaan van de werkelijke partnersituatie (2020: idem).
- Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 2 jaar ouder dan de verzekerde vrouw (2020: idem).
- De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 2,5% van het latent partnerpensioen behorend bij het nog niet

ingegane ouderdomspensioen. Bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen van minderjarigen voor de helft moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige en voor de helft tot de 27-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen (2020: idem).

- Een kostenopslag ter grootte van 2,2% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten (2020: idem).
- Bij de bepaling van de pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers en ingegaan AOP is uitgegaan van een revalidatiekans van 0% (2020: idem).
- Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door twee maal 5,6% van de gecorrigeerde actuariële benodigde premie van het betreffende boekjaar te nemen (2020: 4,6%).
- Niet-opgevraagd pensioen: Voor pensioen dat nog niet is ingegaan, omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt de reservering tot 5 jaar na de ingangsdatum volledig in stand gehouden en vervolgens verlaagd tot nihil (2020: idem).

VPL-schulden

Het pensioenfonds voert nog een VPL-regeling uit. Deze is door cao-partijen vastgesteld en opgenomen in het pensioenreglement. De VPL-schulden betreffen de gefactureerde premies voor de overgangsregelingen waaraan het rendement wordt toegevoegd. De inkoop van de extra pensioenaanspraken wordt onttrokken aan deze schuld. De verwerking van de VPL-regeling vindt op de hiervoor beschreven wijze plaats, teneinde vermenging van pensioenvermogen met VPL-gelden tegen te gaan.

VPL Optiek

De VPL Optiek aanspraken zijn eind 2020 volledig ingekocht. Het op 1 januari 2021 resterende saldo is na overleg met Sociale Partners aangewend voor toekenning van extra pensioenaanspraken en het restant is overgemaakt aan Stichting Instroom Personeel Optiek en Stichting Werknemersbelangen.

VPL Schoenmakerij

De jaarlijks aan de VPL- schuld toe te voegen premie (dotatie) bedraagt vanaf 1 juli 2020 1,6% van de pensioengrondslag in de verplichte pensioenregeling. Het toe te kennen rendement is gelijk aan het rendement op liquiditeiten (zowel positief als negatief). De inkoop van aanspraken vindt plaats op basis van de fondsgrondslagen primo jaar. Daarbij wordt een opslag voor solvabiliteit berekend over de inkoopwaarde. De regeling stopt eind 2022.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat**Premiebijdragen voor risico pensioenfonds (van werkgevers en werknemers)**

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers worden verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Onder premiebijdragen is separaat opgenomen de hoogte van de inkoop(som)(men) inzake ingekochte pensioenaanspraken uit hoofde van VPL. Ambtshalve premies zonder opbouw worden verantwoord onder de overige schulden en overlopende passiva.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds**Indirecte beleggingsopbrengsten**

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten

en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de gerealiseerde herwaarderings. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds**Pensioenopbouw inclusief toekomstige uitvoeringskosten**

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de opbouw van de nominale aanspraken ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen en de risicodekkingen op overlijden en arbeidsongeschiktheid op de grondslagen primo boekjaar. Dit is inclusief de kostenopslag in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,533% (2020: -0,324%), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-RTS aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De opgenomen onttrekking betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen en bevat daarnaast het bedrag dat vrijkomt door afkopen en de kostenopslag in verband met toekomstige administratie- en excassokosten in deze pensioenuitkeringen en afkopen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van toeslagverlening en korting

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve-, gewezen en gepensioneerde deelnemers jaarlijks aan te passen aan de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens afgeleid, over de periode van juli tot juli daaraan voorafgaand. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden.

Het toeslagbeleid kent op dit moment geen mogelijkheid van inhaaltoeslagverlening.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid, pensioneren en mutaties die niet onder een eerdere mutatierekeningen zijn opgenomen.

Saldo overdracht van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december 2021

ACTIVA

	31/12/2021	31/12/2020
1. Beleggingen voor risico pensioenfondsen	€	€
Vastgoedbeleggingen	1.993.053	1.498.891
Aandelen	10.458.469	10.814.088
Vastrentende waarden	20.154.537	19.215.215
Derivaten	2.797.606	5.382.618
Overige beleggingen	159.437	109.161
	35.563.102	37.019.973

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2021	1.498.891	10.814.088	19.215.215	2.638.531	109.161	34.275.886
Aankopen	322.678	2.147.271	13.509.220	1.351.370	62	17.330.601
Verkopen	-189.646	-4.917.157	-11.860.836	-611.782	-2.357	-17.581.778
Herwaardering	361.130	2.414.267	-709.062	-2.488.160	8.233	-413.592
Overige mutaties	-	-	-	-	44.338	44.338
Stand per 31 december 2021	1.993.053	10.458.469	20.154.537	889.959	159.437	33.655.455
Schuldpositie derivaten						1.907.647
						35.563.102

	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	1.231.750	8.644.488	17.648.739	1.273.849	92.043	28.890.869
Aankopen	432.881	5.667.108	23.806.520	393.574	-	30.300.083
Verkopen	-68.723	-4.176.410	-22.295.132	-1.665.744	-14.834	-28.220.843
Herwaardering	-97.017	678.902	55.088	2.636.852	-12.555	3.261.270
Overige mutaties	-	-	-	-	44.507	44.507
Stand per 31 december 2020	1.498.891	10.814.088	19.215.215	2.638.531	109.161	34.275.886
Schuldpositie derivaten						2.744.087
						37.019.973

Bij overige mutaties is het verschil van de begin- en eindstand van de liquide middelen opgenomen.

Het totaal belegd vermogen bedraagt in 2021 € 32.672,9 miljoen (2020: € 31.972,4 miljoen). Het verschil ten opzichte van de € 33.655,5 miljoen in 2021 (2020: € 34.275,9 miljoen) wordt voornamelijk veroorzaakt door het herbelegd cash onderpand.

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
Vastgoedbeleggingen		
Niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen	622.173	564.862
Beursgenoteerde vastgoedfondsen	1.370.880	934.029
	1.993.053	1.498.891

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
Aandelen		
Beursgenoteerde aandelen	10.438.123	10.794.120
Niet-beursgenoteerde aandelen	2.305	2.930
Private Equity	18.041	17.038
	10.458.469	10.814.088

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
Vastrentende waarden		
Staatsobligaties	11.404.561	9.966.912
Geldmarktfondsen	2.828.251	4.134.840
Leningen op schuldbekentenis	11.903	12.470
Bedrijfsobligaties	4.626.796	3.838.128
Vastrentende beleggingsfondsen	7.177	17.871
Beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsinstellingen die beleggen in hypothecaire leningen	1.275.849	1.244.994
	20.154.537	19.215.215

Ultimo boekjaar zijn er geen posities binnen de betreffende beleggingscategorie met een belang groter dan 5%.

	2021		2020	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
Franse staatsobligaties	3.668.669	10,1	3.386.446	9,0
Duitse staatsobligaties	2.122.886	5,9	1.780.910	4,8
Nederlandse staatsobligaties	867.834	2,4	709.084	1,9
Totaal	6.659.389	18,4	5.876.440	15,7

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
Derivaten		
Valutaderivaten	33.375	239.838
Aandelenderivaten	51.380	34.474
Rentederivaten	2.712.851	5.108.306
	2.797.606	5.382.618

Het pensioenfonds heeft ultimo 2021 € 0,9 miljoen (2020: € 222,6 miljoen) aan onderpand ontvangen in de vorm van (staats)obligaties en € 1.158,0 miljoen (2020: € 2.431,9 miljoen) in de vorm van cash als gevolg van positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Het pensioenfonds heeft ultimo 2021 € 317,2 miljoen (2020 € 0) aan onderpand verstrekt in de vorm van (staats)obligaties als gevolg van negatieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het pensioenfonds heeft daarbij ultimo 2021 € 506,9 miljoen (2020 € 703,3 miljoen) aan initial margin verstrekt aan Central Clearing Party LCH Clearnet in de vorm van (staats)obligaties in relatie tot zijn Cleared Interest Rate Swap posities.

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2021:

2021	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Type contract	€	€	€	€
Valutaderivaten	8.558.870	-123.428	33.375	156.803
Aandelenderivaten	1	-	51.380	51.380
Rentederivaten	27.288.754	1.013.387	2.712.851	1.699.464
	35.847.625	889.959	2.797.606	1.907.647

Onderstaande tabel geeft een samenvatting van de derivatenpositie op 31 december 2020:

2020	Contract- omvang	Saldo waarde	Positieve waarde	Negatieve waarde
Type contract	€	€	€	€
Valutaderivaten	9.142.823	221.861	239.838	17.977
Aandelenderivaten	1	-	34.474	34.474
Rentederivaten	26.684.537	2.416.670	5.108.306	2.691.636
	35.827.361	2.638.531	5.382.618	2.744.087

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
Overige beleggingen		
Infrastructuurfondsen	41.164	39.906
Liquide middelen	118.273	69.255
	159.437	109.161

Securities lending

Het pensioenfonds had gemiddeld over 2021 € 4.407,5 miljoen (2020 € 3.612,6 miljoen) aan securities lending transacties uitstaan.

Beleggingen in premiebijdragende ondernemingen

Het pensioenfonds heeft meer dan 30.000 aangesloten werkgevers. Een aantal werkgevers is onderdeel van een groter (buitenlands) concern met een beursnotering. Het aantal beleggingen in deze werkgevers is verwaarloosbaar klein.

Schattingen en oordelen

Zoals vermeld in de toelichting zijn de beleggingen van het pensioenfonds nagenoeg allemaal gewaardeerd tegen actuele waarde per balansdatum en is het over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de actuele waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Voor sommige andere financiële instrumenten geldt dat de boekwaarde de actuele waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de actuele waarde.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde financiële instrumenten, zoals bijvoorbeeld derivaten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. Op basis van de boekwaarde kan het volgende onderscheid worden gemaakt, waarbij Overig staat voor beleggingen via beleggingsfondsen met een waardering op basis van de Net Asset Value:

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
	€	€	€	€	€
Per 31 december 2021					
Vastgoedbeleggingen	1.370.431	-	-	622.622	1.993.053
Aandelen	10.438.123	-	-	20.346	10.458.469
Vastrentende waarden	20.135.457	-	11.903	7.177	20.154.537
Derivaten	-	-	889.959	-	889.959
Overige beleggingen	118.273	-	41.164	-	159.437
	32.062.284	-	943.026	650.145	33.655.455

	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Waarderings- modellen	Overig	Totaal
	€	€	€	€	€
Per 31 december 2020					
Vastgoedbeleggingen	934.029	-	-	564.862	1.498.891
Aandelen	10.794.120	-	-	19.968	10.814.088
Vastrentende waarden	19.184.874	-	12.470	17.871	19.215.215
Derivaten	-	-	2.638.531	-	2.638.531
Overige beleggingen	69.255	-	39.906	-	109.161
	30.982.278	-	2.690.907	602.701	34.275.886

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
2. Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op de werkgevers	267.590	148.980
Leningen verzekeringsmaatschappijen	-	197
Vordering BTW	1.316	-
Beleggingsdebiteuren	259.587	236.844
Overige vorderingen en overlopende activa	6.428	1.770
	534.921	387.791

De premie-oplegging is gebaseerd op de loonaangifte. Dit heeft als gevolg dat de premie-oplegging twee maanden later plaatsvindt dan de periode waar de premie-oplegging betrekking op heeft. Daardoor is een vordering op de werkgevers van toepassing.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. De leningen aan verzekeringsmaatschappijen zijn in 2021 afgekocht.

	31/12/2021	31/12/2020
Vorderingen op de werkgevers	271.093	153.541
Voorziening dubieuze debiteuren	-3.503	-4.561
	267.590	148.980

	2021	2020
	€	€
Verloop van de voorziening dubieuze debiteuren		
Stand per 1 januari	4.561	4.261
Afgeschreven vorderingen	-309	-2.189
Onttrekking ten gunste van de rekening van baten en lasten	-749	-
Dotatie ten laste van de rekening van baten en lasten	-	2.489
Stand per 31 december	3.503	4.561

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
Beleggingsdebiteuren		
Interest	157.486	140.039
Nog af te wikkelen transacties	64.432	63.872
Dividend en dividend- en couponbelasting	36.940	32.642
Overig	729	291
	259.587	236.844

	31/12/2021	31/12/2020
3. Overige activa		
Liquide middelen	114.650	113.896

De tegoeden bij banken staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

PASSIVA

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
4. Stichtingskapitaal en reserves		
Beleggingsreserves	4.969.745	5.062.669
Beleidsreserves	189.665	-1.901.413
	5.159.410	3.161.256

	Beleggingsreserves	Beleidsreserves	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari 2020	4.307.360	-1.297.665	3.009.695
Bestemming van saldo baten en lasten	755.309	-603.748	151.561
Stand per 1 januari 2021	5.062.669	-1.901.413	3.161.256
Bestemming van saldo baten en lasten	-92.924	2.091.078	1.998.154
Stand per 31 december 2021	4.969.745	189.665	5.159.410

Dekkingsgraad, vermogenspositie en herstelplan

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden, VPL-schulden en derivaten passiva te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de indexatiedekkingsgraad.

De indexatiedekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening op basis van prijsinflatie mogelijk is.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het fonds gebruik van het standaard model. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het fonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist vermogen op 31 december:

	2021		2020	
	€	%	€	%
Stichtingskapitaal en reserves	5.159.410	118,5	3.161.256	110,9
Minimaal vereist eigen vermogen	1.263.651	104,5	1.278.523	104,4
Vereist eigen vermogen	4.969.745	117,8	5.062.669	117,4

De beleidsdekkingsgraad is ultimo december 2021 114,5% (2020: 105,5%) en daarmee lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen van 117,8%. De vermogenspositie van het pensioenfonds kan ultimo 2021 net als ultimo 2020 worden gekarakteriseerd als een reservetekort.

De dekkingsgraad is ultimo december 2021 118,5% (2020: 110,9%) en is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen van 117,8%. Daarmee is de vermogenspositie van het pensioenfonds voldoende.

De reële dekkingsgraad is ultimo december 2021 92,2% (2020: 86,1%).

Herstelplan

Als de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds lager is dan de vereiste dekkingsgraad, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het pensioenfonds het vermogen binnen 10 jaar op het vereiste niveau brengt. Jaarlijks wordt dit plan geëvalueerd en geactualiseerd. Op 31 december 2020 was de beleidsdekkingsgraad 105,5% en daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad van 117,4%. Volgens het in maart 2021 ingediende herstelplan zou de dekkingsgraad, die eind december 2020 110,9% was, eind december 2021 op 113,5% uitkomen. Met de dekkingsgraad van 118,5% op 31 december 2021 is het herstel dus groter geweest dan verwacht. Dit komt voornamelijk door de gestegen rente en het rendement op aandelen.

Het pensioenfonds had eind 2021 nog steeds een reservetekort. De beleidsdekkingsgraad was 114,5% en de vereiste dekkingsgraad was 117,8%, waardoor in principe een nieuw herstelplan ingediend moet worden bij DNB. Echter de dekkingsgraad op 31 december 2021 van 118,5% is hoger dan het vereist eigen vermogen van 117,8%. De beleidsdekkingsgraad zal daardoor in een herstelplan binnen één jaar stijgen tot boven het vereist eigen

vermogen, waarmee het pensioenfonds binnen één jaar volgens het herstelplan zou zijn hersteld. Een herstelplan indienen heeft dan ook geen toegevoegde waarde. DNB heeft aangegeven dat er geen herstelplan hoeft te worden ingediend.

Op grond van het financieel toetsingskader moet een pensioenfonds jaarlijks een haalbaarheidstoets uitvoeren en moet het pensioenfonds laten zien dat voldaan wordt aan de normering van de pensioenresultaten ten aanzien van de risicohouding op lange termijn.

Op 25 juni 2021 en 24 juni 2022 heeft het pensioenfonds een haalbaarheidstoets ingediend bij DNB. De uitkomsten van deze toetsen zijn getoetst aan de risicohouding op lange termijn. De uitkomsten van de haalbaarheidstoetsen voldoen aan de door het pensioenfonds vastgestelde beleidsgrenzen.

Voorstel tot resultaatbestemming

In het verslagjaar wordt € 92.924 onttrokken aan de beleggingsreserves. Het resterende positieve saldo van € 2.091.078 wordt toegevoegd aan de beleidsreserves.

5. Technische voorzieningen

	2021	2020
	€	€
Stand per 1 januari	29.038.101	24.948.013
Pensioenopbouw inclusief toekomstige uitvoeringskosten	1.106.497	1.033.109
Rentetoevoeging	-156.419	-82.894
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-407.101	-399.788
Wijziging marktrente	-1.921.923	4.303.915
Wijziging actuariële uitgangspunten	19.510	-750.194
Wijziging uit hoofde van toeslagverlening/korting	136.259	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	55.619	-48.201
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.115	34.141
Stand per 31 december	27.868.428	29.038.101

Pensioenopbouw inclusief toekomstige uitvoeringskosten

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuarieel berekende waarde van de opbouw van de nominale aanspraken ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen, de risicodekkingen op overlijden en arbeidsongeschiktheid op de grondslagen primo boekjaar. Dit is inclusief de kostenopslag in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,533% (2020: -0,324%), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-RTS aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De opgenomen onttrekking betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenuitkeringen en bevat daarnaast het bedrag dat vrijkomt door afkopen en de kostenopslag in verband met toekomstige administratie- en excassokosten in deze pensioenuitkeringen en afkopen.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder wijziging marktrente.

Rentepercentage per 31 december

2018	1,50
2019	0,87
2020	0,33
2021	0,63

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van toeslagverlening/korting

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve-, gewezen en gepensioneerde deelnemers jaarlijks aan te passen aan de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens afgeleid, over de periode van juli tot juli daaraan voorafgaand. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Het pensioenfonds reserveert geen gelden voor toekomstige toeslagen.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële middelen van het pensioenfonds toereikend zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen.

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2022 een toeslag te verlenen van 0,5% (1 januari 2021: nihil).

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

	2021	2020
	€	€
Toevoeging aan de technische voorzieningen	60.391	41.282
Onttrekking aan de technische voorzieningen	-4.772	-89.483
	55.619	-48.201

Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen

	2021	2020
	€	€
<i>Resultaat op kanssystemen:</i>		
Sterfte	-13.375	-28.389
Arbeidsongeschiktheid	33.627	41.961
Mutaties	-23.132	13.135
Inkoop VPL	765	7.434
	-2.115	34.141

De voorziening voor pensioenverplichtingen is naar categorieën als volgt samengesteld:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	Aantallen	€	Aantallen
Actieven en arbeidsongeschikten	11.289.266	335.461	11.701.526	310.044
Gepensioneerden	5.547.773	132.127	5.954.251	120.090
Slapers	11.031.389	842.448	11.382.324	810.087
Voorziening voor pensioenverplichtingen	27.868.428	1.310.036	29.038.101	1.240.221

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,41% (2020: 1,56%) van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag in de verplichte pensioenregeling is gelijk aan het loon volgens de Wet financiering sociale verzekeringen tot maximaal een bedrag van € 58.311 (2020: € 57.232) verminderd met de franchise van € 14.447 (2020: € 14.034). De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Deelname aan de regeling is mogelijk vanaf de leeftijd van 20 jaar. Jaarlijks beslist

het bestuur van het pensioenfonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kan de pensioenregeling worden gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst. Werkgevers kunnen vanaf 1 januari 2007 deelnemen aan de aanvullende pensioenregeling. Als een werkgever deze regeling afsluit, geldt deze voor alle werknemers die deelnemen aan de verplichte regeling en een salaris boven het maximum loon Wfsv hebben. De pensioenopbouw bedraagt 1,41% (2020: 1,56%) over het loon boven het maximum loon Wfsv. De premie voor de basisregeling betreft 24,75% (2020: 22,50%) en voor de aanvullende pensioenregeling 26,4% (2020: 25,7%).

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve-, gewezen en gepensioneerde deelnemers jaarlijks aan te passen aan de stijging van het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens afgeleid, over de periode van juli tot juli daaraan voorafgaand. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan

plaatsvinden. Het pensioenfonds reserveert geen gelden voor toekomstige toeslagen.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de financiële middelen van het pensioenfonds toereikend zijn om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te verhogen.

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2022 een toeslag te verlenen van 0,5% (1 januari 2021: nihil).

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
6. VPL-schulden		
Schuld VPL-Optiek	-	5.737
Schuld VPL-Schoen	747	416
Schuld VPL-Wonen	-	-
	747	6.153

	2021	2020
	€	€
Schuld VPL-Optiek		
Stand per 1 januari	5.737	7.522
Rendementstoekenning	-	-39
Correctie toekenningen 2020	61	-
Bestemming SIPO	-2.502	-
Bestemming Stichting Werknemersbelangen	-2.502	-
Toekenning extra pensioenaanspraken	-794	-
Toekenning VPL aanspraken	-	-1.746
Stand per 31 december	-	5.737

De VPL-Optiek aanspraken zijn eind 2020 volledig ingekocht. Het op 1 januari 2021 resterende saldo is na overleg met Sociale Partners aangewend voor toekenning van extra pensioenaanspraken voor een bedrag van € 794. Het pensioenfonds heeft na overleg met Sociale Partners het resterende saldo van € 5.004 overgemaakt naar Stichting Instroom Personeel Optiek (SIPO) (bedrag € 2.502) en Stichting Werknemersbelangen (bedrag € 2.502).

	2021	2020
	€	€
Schuld VPL-Schoenmakerij		
Stand per 1 januari	416	305
Dotatie inzake premies	390	333
Rendementstoekenning	-4	-2
Toekenning VPL aanspraken	-55	-220
Stand per 31 december	747	416

In 2021 zijn voor VPL-Schoenmakerij aanspraken toegekend voor een bedrag van € 55. De schuld VPL-Schoenmakerij loopt naar verwachting in 2022 volledig af.

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
7. Derivaten		
Derivaten	1.907.647	2.744.087

8. Overige schulden en overlopende passiva

Schulden inzake ambtshalve premienota's	10.517	10.517
Pensioenuitkeringen	232	174
Beleggingscrediteuren	1.242.157	2.540.332
Belastingen en premies sociale verzekeringen	7.726	7.803
Nog te betalen uitgaande waardeoverdrachten	1.039	-
Btw schulden	-	450
Overige schulden en overlopende passiva	14.770	12.787
	1.276.441	2.572.063

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

	31/12/2021	31/12/2020
Beleggingscrediteuren		
CSA verplichtingen	1.157.164	2.433.113
Nog af te wikkelen transacties	84.993	107.219
	1.242.157	2.540.332

Risicobeheer

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen.

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's:

- Beleggingsbeleid
- Premiebeleid
- Toeslagbeleid

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings-)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Onderstaand in deze risicoparagraaf worden per risico een aantal cijfermatige overzichten getoond. Het totaal van de beleggingen in de risicoparagraaf sluit aan op het totaal van de balans, maar er zitten verschuivingen tussen subcategorieën in de beleggingen. Dit wordt verklaard doordat de custodian Northern Trust gebruik maakt van look-trough gegevens op detailniveau. Dit geeft een getrouwer beeld van de werkelijke risico's.

Solvabiliteitsrisico's

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van zowel algemeen geldende normen als specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd.

Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het pensioenfonds de premie voor de ondernemingen en deelnemers moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De aanwezige dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2021	2020
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	110,9	112,1
Premie	-1,3	-1,5
Uitkering	0,1	0,2
Toeslagverlening	-0,5	-
Beleggingsrendementen (exclusief renteaftdekking)	10,8	8,3
Renteaftdekking	-8,9	7,8
Wijziging UFR	-2,8	-
Wijziging rentetermijnstructuur voorziening pensioenverplichtingen	11,2	-16,5
Grondslagwijzigingen	-	3,4
Overige oorzaken	-1,0	-2,9
Dekkingsgraad per 31 december	118,5	110,9

Het effect bij overige oorzaken is een kruiseffect. Dit is een effect als gevolg van een combinatie van de andere effecten. Deze post is relatief groot als er sprake is van grote tegengestelde effecten in het verloop van de dekkingsgraad. De bepaling van de procentuele effecten van de diverse resultaatbronnen op de dekkingsgraad zijn uitgedrukt ten opzichte van de dekkingsgraad primo jaar. Dit zorgt ervoor dat de optelling van dekkingsgraad primo jaar plus alle afzonderlijke procentuele effecten niet leidt tot de dekkingsgraad ultimo jaar.

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen dient het pensioenfonds buffers in het vermogen aan te houden. De omvang van deze buffers (buffers plus de pensioenverplichtingen heten samen het vereist vermogen) wordt vastgesteld met de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets (S-toets). Deze toets bevat een kwantificering van de bestuursvisie op de fondsspecifieke restrisico's (na afdekking).

De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
S1 Renterisico	398.554	144.958
S2 Risico zakelijke waarden	3.531.662	3.660.438
S3 Valutarisico	1.408.693	1.470.445
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	1.503.717	1.606.778
S6 Verzekeringstechnisch risico	951.418	985.527
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief risico	-	-
Diversificatie-effect	-2.824.298	-2.805.477
Totaal	4.969.745	5.062.669

Dit resulteert per 31 december 2021 in een vereiste dekkingsgraad van 117,8% (2020: 117,4%).

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
Vereist pensioenvermogen	32.838.173	34.100.770
Voorziening pensioenverplichting	27.868.428	29.038.101
Vereist eigen vermogen	4.969.745	5.062.669
Aanwezig pensioenvermogen	5.159.410	3.161.256
Overschot (2020 tekort)	189.665	-1.901.413

De buffers zijn berekend op basis van de standaardmethode waarbij voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Renterisico is het risico dat de waarde van de portefeuille vastrentende waarden en de waarde van de pensioenverplichtingen verandert als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf

voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op het verkleinen van de 'duration-mismatch' met de pensioenverplichtingen. Dit wordt gerealiseerd door het kopen van meer obligaties in plaats van aandelen en het binnen de portefeuille vervangen van kortlopende obligaties door langlopende obligaties en door middel van renteswaps. Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld ESTER). Hierdoor wordt de 'duration-mismatch' verkleind, maar het pensioenfonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaalt. Bij het afsluiten van een swap kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico).

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	Duratie	€	Duratie
Vastrentende waarden (vóór derivaten)	20.154.537	9,4	19.215.215	7,7
Vastrentende waarden (na derivaten)	21.168.171	27,5	21.631.885	24,7
(Nominale) pensioenverplichtingen	27.868.428	25,2	29.038.101	25,7

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	3.752.408	18,7	4.681.865	25,3
Resterende looptijd > 1 jaar en < 5 jaar	4.854.521	24,2	4.098.435	22,2
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	4.369.547	21,8	3.758.369	20,3
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	3.107.526	15,5	2.615.265	14,1
Resterende looptijd > 20 jaar	3.962.779	19,8	3.335.993	18,1
	20.046.781	100,0	18.489.927	100,0

De presentatie van de vastrentende waarden in bovenstaande looptijden hangt samen met het lange termijn karakter van de investeringen van het pensioenfonds en het hiermee samenhangende beleid en de looptijden van de verplichtingen.

De resterende looptijd van de verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 5 jaar	2.175.053	7,8	2.084.379	7,2
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	2.596.847	9,3	2.555.946	8,8
Resterende looptijd > 10 en < 20 jaar	6.213.414	22,3	6.451.197	22,2
Resterende looptijd > 20 jaar	16.883.114	60,6	17.946.579	61,8
	27.868.428	100,0	29.038.101	100,0

Risico zakelijke waarden (S2)

Zakelijke waarden risico is het risico dat de waarde van de zakelijke waarden (voornamelijk aandelen, beursgenoteerd indirect vastgoed en niet beursgenoteerd vastgoed) verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden. Het structurele marktrisico wordt beheerst binnen het ALM-proces. Daarin wordt een zodanige

beleggingsmix vastgesteld dat het marktrisico versus het verwachte overrendement acceptabel is. De feitelijke beleggingsmix mag binnen vastgestelde bandbreedtes afwijken van de ALM-beleggingsmix. Voor de beheersing van het marktrisico in samenhang met het renterisico wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert door veranderingen in de valutakoersen voor deze waarden.

Het strategische beleid voor valuta afdekking is in 2021 niet gewijzigd. Het pensioenfonds dekt 75% van het valutarisico op de USD en GBP af.

De valutapositie per 31 december 2021 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2021	Totaal Voor afdekking	Valutaderivaten Afdekking	Netto positie Na afdekking
	€	€	€
EUR	18.064.467	7.481.720	25.546.188
GBP	465.531	-301.256	164.275
USD	9.678.875	-7.309.711	2.369.164
Overige	5.570.011	5.818	5.575.829
	33.778.884	-123.429	33.655.456

De valutapositie per 31 december 2020 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

2020	Totaal Voor afdekking	Valutaderivaten Afdekking	Netto positie Na afdekking
	€	€	€
EUR	19.250.348	7.167.287	26.417.635
GBP	449.668	-320.662	129.006
USD	8.832.887	-6.632.249	2.200.638
Overige	5.521.122	7.485	5.528.607
	34.054.025	221.861	34.275.886

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waarde wijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie die onder meer is vastgelegd in de strategische beleggingsmix van het pensioenfonds. In aanvulling hierop maakt het pensioenfonds voor afdekking van het prijsrisico gebruik van afgeleide financiële instrumenten (derivaten), zoals opties en futures.

De segmentatie van de vastgoedportefeuille naar sectoren is als volgt:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
Beursgenoteerd	1.376.721	69,1	939.031	62,5
Niet beursgenoteerd				
Woningen	486.893	24,4	435.433	29,1
Winkels	69.273	3,5	69.804	4,7
Kantoren	66.162	3,3	62.301	4,2
Overig	-5.996	-0,3	-7.678	-0,5
Totaal	1.993.053	100,0	1.498.891	100,0

De samenstelling van de aandelenportefeuille naar regio's kan als volgt worden samengevat:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
Europa	1.785.557	17,1	1.931.800	17,9
Noord-Amerika	6.090.110	58,2	5.903.025	54,6
Centraal- & Zuid-Amerika	156.520	1,5	194.488	1,8
Azië	1.369.333	13,1	1.553.802	14,4
Pacific	869.595	8,3	1.067.815	9,9
Overige	187.354	1,8	163.158	1,4
Totaal	10.458.469	100,0	10.814.088	100,0

De samenstelling van de aandelenportefeuille naar sectoren kan als volgt worden samengevat:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
Energie	281.831	2,7	271.600	2,5
Basismaterialen	441.015	4,2	488.847	4,5
Industrie	973.777	9,3	988.731	9,1
Defensieve consumptiegoederen	768.355	7,3	948.686	8,8
Cyclische consumentengoederen	1.332.628	12,7	1.434.423	13,3
Gezondheidszorg	1.153.588	11,0	1.219.744	11,3
Financiële dienstverlening	1.595.651	15,3	1.707.418	15,8
Technologie	2.784.242	26,6	2.608.590	24,1
Communicatiediensten	773.854	7,4	788.594	7,3
Nutsbedrijven	292.041	2,8	331.853	3,1
Vastgoed	13.398	0,1	12.194	0,1
Diversen	48.089	0,6	13.408	0,1
Totaal	10.458.469	100,0	10.814.088	100,0

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee Over The Counter (OTC)-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing van dit risico door het pensioenfonds vindt plaats door het stellen van limieten aan

tegenpartijen, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds; het vragen van onderpand bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekkingnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert. Valuta forward contracten worden via Continuous Linked Settlement gesetteld om het settlementrisico te mitigeren. Met betrekking tot niet-beursgenoteerde beleggingen, met name OTC-derivaten, wordt door het pensioenfonds enkel gewerkt met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten zodat posities van het pensioenfonds adequaat worden afgedekt door onderpand.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar regio's kan als volgt worden samengevat:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
Europa	14.702.054	73,3	13.945.994	75,4
Noord-Amerika	1.204.355	6,0	1.142.910	6,2
Centraal- & Zuid-Amerika	1.190.174	5,9	1.077.940	5,8
Azië	1.219.510	6,1	1.026.912	5,6
Pacific	129.118	0,6	83.626	0,5
Overige	1.601.570	8,1	1.212.545	6,5
Totaal	20.046.781	100,0	18.489.927	100,0

De samenstelling van de vastrentende waarden naar sectoren is als volgt:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
Energie	343.313	1,7	330.118	1,8
Basismaterialen	143.246	0,7	154.331	0,8
Industrie	283.755	1,4	253.101	1,4
Defensieve consumptiegoederen	502.138	2,5	431.477	2,3
Cyclische consumentengoederen	378.773	1,9	338.447	1,8
Financiële dienstverlening	1.613.195	8,0	1.336.523	7,2
Technologie	85.468	0,4	76.864	0,4
Communicatiediensten	406.296	2,0	362.554	2,0
Nutsbedrijven	231.796	1,2	196.381	1,1
Overheid en overheidsinstellingen	12.263.555	61,2	10.536.478	57,0
Hypotheken	1.266.573	6,3	1.244.994	6,7
Overige	2.528.673	12,7	3.228.659	17,5
Totaal	20.046.781	100,0	18.489.927	100,0

De kredietwaardigheid van veel marktpartijen wordt ook door rating agencies beoordeeld. De samenvatting van de vastrentende waarden op basis van de ratings zoals eind van het boekjaar gepubliceerd is als volgt:

	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
AAA	5.196.667	25,9	4.648.640	25,2
AA	6.391.321	31,9	5.556.953	30,1
A	3.626.397	18,1	3.955.862	21,4
BBB	2.279.506	11,4	2.041.977	11,0
Lager dan BBB	2.365.008	11,8	2.113.802	11,4
Geen rating	187.882	0,9	172.693	0,9
Totaal	20.046.781	100,0	18.489.927	100,0

**Verzekeringstechnische risico's
(actuariële risico's, S6)**

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafels met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen. Bij het opstellen en toepassen van de nieuwe Prognosetafel AG2020 zijn de effecten van COVID-19 buiten beschouwing gebleven.

De Commissie Sterfteonderzoek van het Actuariel Genootschap heeft op 5 juli 2021 aangegeven geen aanleiding te zien om tussentijds de Prognosetafel aan te passen. In september 2022 wordt de Prognosetafel geactualiseerd. Op dat moment zal ook blijken of de oversterfte die de COVID-19 pandemie met zich mee heeft gebracht, gevolgen heeft voor de nieuwe Prognosetafel.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijdensrisico niet te herverzekeren.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit ('schadereserve'). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening

gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, prijsinflatie en demografie (beleggings- en actuariële resultaten) echter, afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Het pensioenfonds beschikt in de beleggingsportefeuille over voldoende obligaties die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Concentratierisico (S8)

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de

verplichtingen en de uitvoering. De belangrijkste vorm van concentratierisico in de verplichtingen van het pensioenfonds is de demografische opbouw van de deelnemers. De demografische opbouw van de deelnemers is niet te beïnvloeden. Ultimo 2021 is in de totale deelnemerspopulatie de verhouding mannen en vrouwen in het pensioenfonds 40%:60% (2020: 40%:60%). De gemiddelde leeftijd is 44 jaar (2020: 45 jaar, waarbij sprake is van een gelijkmatige leeftijdsspreiding).

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen, maakt het bestuur gebruik van diversificatie en limieten voor beleggen in landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Deze uitgangspunten zijn door het pensioenfonds vastgesteld op basis van de ALM-

studie. De uitgangspunten zijn vastgelegd in de contractuele afspraken met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ultimo 2021 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

Vastrentende waarden	31/12/2021		31/12/2020	
	€	%	€	%
Franse staatsobligaties	3.668.669	10,1	3.386.446	9,0
Duitse staatsobligaties	2.122.886	5,9	1.780.910	4,8
Nederlandse staatsobligaties	867.834	2,4	709.084	1,9
Totaal	6.659.389	18,4	5.876.440	15,7

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit van geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan pensioenuitvoerder Capgemini Nederland B.V. (Capgemini). Met Capgemini is een uitbestedingsovereenkomst en een service level overeenkomst (SLA) gesloten. Capgemini is met ingang van 1 januari 2021 de nieuwe pensioenuitvoerder. In het kader van de overgang

van de latende uitvoerder naar Capgemini is er een projectorganisatie ingericht met rapportages en controles om een juiste en volledige overgang te bewerkstelligen waaronder inrichting pensioenregeling, overdracht lopende uitkeringen en aanspraken.

Het bestuur beoordeelt periodiek de kwaliteit van de uitvoering van Blackrock, Northern Trust en Capgemini door middel van performancerapportages, SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (zoals COS3000, Agreed Upon Procedures, SOC1, ISAE 3000, ISAE 3402 type II-rapportages en/of ISO-certificering).

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het pensioenfonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door DNB voorgeschreven solvabiliteitsstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofdgeregeld die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om valutarisico en renterisico van de verplichtingen conform beleid af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen, spreiding onder tegenpartijen en door te werken met onderpand.

Gebruik wordt gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen

worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het aangaan van marktexposure in de uitvoering van het passieve beleggingsbeleid.

- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Renteswaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen**Langlopende contractuele verplichtingen**

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met Capgemini Nederland B.V. met ingang van 1 januari 2021 voor de duur van acht jaar. De vergoeding voor 2022 zal ongeveer € 26,8 miljoen bedragen.

Investeringsverplichtingen

Het pensioenfonds heeft zich gecommitteerd voor de volgende investeringen:

	31/12/2021	31/12/2020
	€	€
Private equity	6.131	6.201
Nederlandse Hypotheken	7.500	15.000
Infrastructuur	2.654	2.764
	16.285	23.965

Voorwaardelijke verplichtingen

Ultimo boekjaar loopt er één procedure met betrekking tot handhaving van de verplichtstelling. Het bestuur verwacht dat ook in hoger beroep zal blijken dat deze werkgever onder de verplichtstelling valt.

Verstekte zekerheden en garanties

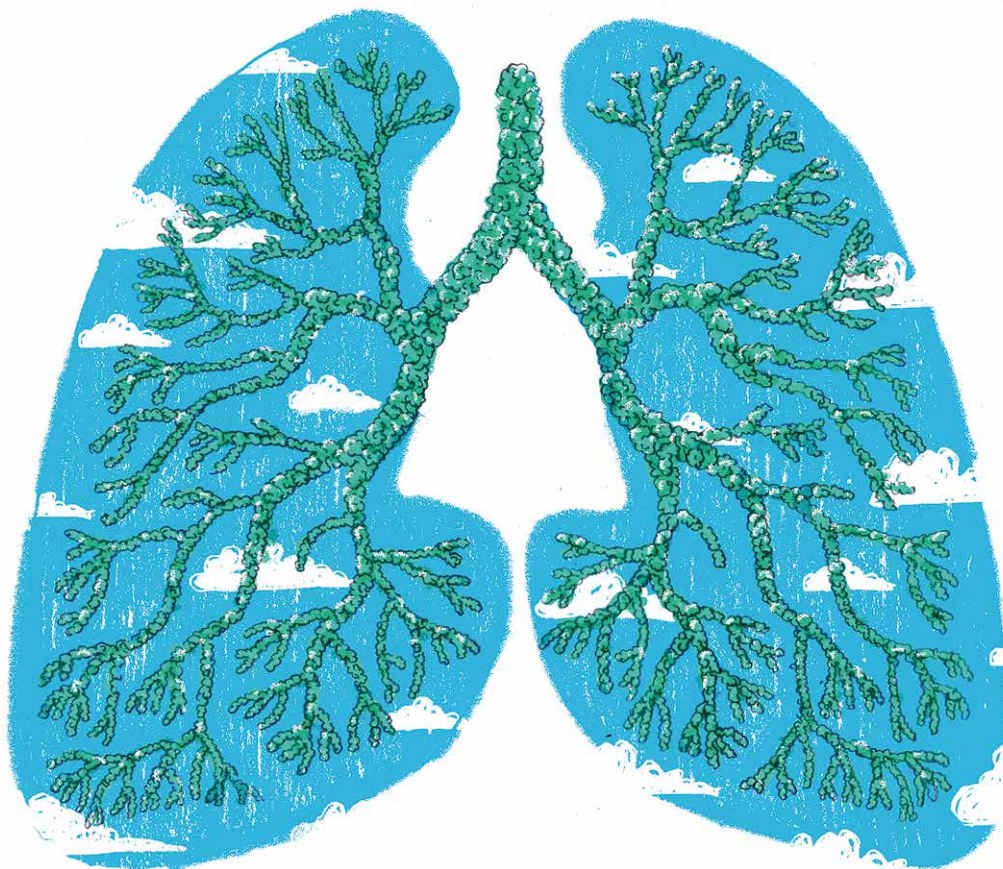
Er is een bankgarantie afgegeven in verband met de huur van een kantoor in Utrecht voor een bedrag van € 52 aan Altera Vastgoed N.V.

Verbonden partijen**Identiteit van verbonden partijen**

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen, het pensioenfonds de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Voor zo ver van toepassing zijn transacties met verbonden partijen tegen marktconforme voorwaarden gerealiseerd.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen geen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds. De directeur en medewerkers van het bestuursbureau nemen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in de pensioenregeling.

Toelichting op de staat van baten en lasten over 2021

9. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

	2021	2020
	€	€
<i>De premiebijdragen kunnen als volgt worden gespecificeerd:</i>		
Pensioenpremie huidig jaar	857.286	781.821
Pensioenpremie voorgaand jaar	-1.817	8.090
Eénmalige koopsom	213	874
Koopsom toekenning VPL aanspraken	849	8.445
	856.531	799.230

De stijging van de pensioenpremie huidig jaar wordt voornamelijk verklaard door hogere premies als % van de pensioengrondslag (verplichte pensioenregeling van 22,5% in 2020 naar 24,75% in 2021 en aanvullende pensioenregeling van 25,7% in 2020 naar 26,4% in 2021).

Kostendeekkende premie	1.320.331	1.218.053
Feitelijke premie	857.286	781.821
Gedempte premie	826.496	603.717

De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord. De samenstelling van de kostendeekkende premie is als volgt:

<i>Kostendeekkende premie</i>		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	1.049.346	975.212
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	192.531	176.689
Opslag voor uitvoeringskosten	21.304	20.037
Opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	47.658	38.134
Risicopremie voor ANW aanvulling	9.492	7.981
Totaal kostendeekkende premie	1.320.331	1.218.053

De opbouw van ouderdomspensioen is in 2021 verlaagd naar 1,41% (2020: 1,56%). Daardoor daalt de kostendeekkende premie en de gedempte premie.

Door de daling van de rente van eind 2019 naar eind 2020 stijgt per saldo de kostendeekkende premie.

Met ingang van 1 januari 2021 is de te hanteren reële rentecurve voor de gedempte premie opnieuw vastgesteld voor een nieuwe periode van vijf jaar. Omdat deze reële rentecurve lager is dan die voor de voorgaande periode van vijf jaar, stijgt per saldo de gedempte premie.

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

	2021	2020
Pensioenpremie huidig jaar (verschuldigde premie)	857.286	781.821

De samenstelling van de gedempte premie is als volgt:

	2021	2020
Gedempte premie		
Actuarieel benodigd voor onvoorwaardelijke onderdelen pensioenopbouw	408.321	296.294
Opslag voor instandhouding van het vereist eigen vermogen	78.209	58.913
Opslag voor uitvoeringskosten	21.304	20.037
Opslag voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	34.681	38.134
Risicopremie voor ANW aanvulling	6.477	6.111
Inkoop voorwaardelijke onderdelen van de regeling	277.504	184.228
	826.496	603.717

10. Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

	Directe beleggings- opbrengst	Indirecte beleggings- opbrengst	Kosten vermogens- beheer	Totaal
2021	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	49.572	361.130	-978	409.724
Aandelen	220.141	2.414.267	-3.846	2.630.562
Vastrentende waarden	386.851	-709.062	-6.741	-328.952
Derivaten	113.972	-2.488.160	-11.030	-2.385.218
Overige beleggingen	17.472	8.233	-269	25.436
	788.008	-413.592	-22.864	351.552
2020	€	€	€	€
Vastgoedbeleggingen	51.966	-97.017	-708	-47.759
Aandelen	179.658	678.902	-3.216	855.344
Vastrentende waarden	365.864	55.088	-8.396	412.556
Derivaten	105.749	2.636.852	-11.592	2.731.009
Overige beleggingen	-1.735	-12.555	-376	-14.666
	701.502	3.261.270	-24.288	3.938.484

Transactiekosten worden niet direct bij het pensioenfonds in rekening gebracht en deze worden daarom niet afzonderlijk weergegeven. Deze kosten maken deel uit van de indirecte beleggingsopbrengst.

11. Overige baten

	2021	2020
	€	€
Interest overig	-	6
Onttrekking voorziening dubieuze debiteuren	1.323	-
Andere baten	55	731
	1.378	737

De andere baten betreffen voornamelijk baten uit collectieve waardeovernames verkregen herverzekeringscontracten.

12. Pensioenuitkeringen

	2021	2020
	€	€
Ouderdomspensioen	314.357	300.908
Prepensioen	-	441
Partnerpensioen	56.458	56.819
Wezenpensioen	-	866
Invaliditeitspensioen	2.307	2.503
Afkoop pensioenen	22.865	28.783
Overige uitkeringen	390	-21
	396.377	390.299

De wettelijke afkoopgrens is € 503,24 (2019: € 497,27) per jaar.

13. Pensioenuitvoeringskosten

	2021	2020
	€	€
Bestuurskosten	512	596
Administratiekostenvergoeding	21.615	23.792
Accountantskosten	165	162
Controle en advieskosten (excl. accountantskosten)	2.317	1.753
Contributies en bijdragen	652	669
Dwangsommen en boetes	-	-
Overige	15.002	13.656
Kosten bestuursbureau	1.023	856
	41.286	41.484

Bestuurskosten

De bestuurskosten hebben betrekking op de vergoeding voor de werkzaamheden verband houdende met diverse vergaderingen. De

vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten voor bestuursleden, leden Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan.

Het beloningsbeleid van het bestuur en de Raad van Toezicht volgt het Besluit uitvoering Pensioenwet en de aanbeveling van de Pensioenfederatie 'deskundig en competent pensioenfonds bestuur'. Hieruit volgt de volgende beloningsstructuur:

Vergoeding per functie (in euro's, exclusief BTW)	VTE	2021	2020
Voorzitter bestuur	0,6	€ 90.766	€ 88.379
Voorzitter commissie	0,5	€ 75.638	€ 73.649
Bestuurslid	0,4	€ 60.510	€ 58.920
Lid Raad van Toezicht	0,1	€ 15.128	€ 14.730
Voorzitter Raad van Toezicht	0,2	€ 30.255	€ 29.460

Vergoeding bestuur en Raad van Toezicht (in euro's, exclusief BTW)

Naam	Periode	VTE	Functie	2021	2020
André Snellen	01/01 - 31/12	0,6	Voorzitter bestuur	€ 90.766	€ 88.379
Henk van der Kolk	01/01 - 31/12	0,6	Voorzitter bestuur	€ 90.766	€ 88.379
Gert-Jan Seffinga*	01/01 - 31/12	0,5	Voorzitter commissie	€ 75.638	€ 73.649
Ad van Dorssen	01/01 - 31/12	0,5	Voorzitter commissie	€ 75.638	€ 73.649
Benne van Popta	01/01 - 31/12	0,5	Voorzitter commissie	€ 75.638	€ 73.649
Lieske van den Bosch	01/01 - 31/12	0,4	Bestuurslid	€ 60.510	€ 58.920
Selma Skalli*	01/01 - 31/12	0,4	Bestuurslid	€ 60.510	€ 58.920
Steffi Troost*	01/01 - 31/12	0,4	Bestuurslid	€ 60.510	€ 58.920
Evelyne Simons	01/01 - 31/12	0,4	Bestuurslid	€ 60.510	€ 58.920
Jan de Planque	01/01 - 31/12	0,4	Bestuurslid	€ 60.510	€ 58.920
Henk Schuijt	01/01 - 31/12	0,2	Voorzitter Raad van Toezicht	€ 30.255	€ 29.460
Ton Meijs	01/01 - 31/12	0,1	Lid Raad van Toezicht	€ 15.128	€ 14.730
Roel Beetsma	01/01 - 31/12	0,1	Lid Raad van Toezicht	€ 15.128	€ 14.730

* De vergoeding wordt (gedeeltelijk) afgedragen aan de organisatie die hij/zij vertegenwoordigt.

Voor leden van het Verantwoordingsorgaan geldt een vaste vergoeding van in euro's 5.403 op jaarbasis, voor de voorzitter geldt een vergoeding van in euro's 5.943 op jaarbasis.

De vergoeding voor het bestuur, Raad van Toezicht en het VO kan jaarlijks worden geïndexeerd conform de door het CBS vastgestelde ontwikkeling van de cao-lonen in de sector financiële dienstverlening. Indexatie van de bedragen kan nooit leiden tot een (voltijd) bedrag dat hoger ligt dan het

maximum van de WNT (Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de (semi-)publieke sector). De hoogte van de vergoeding is in 2021 verhoogd met de loonindex van 2,7%. Indien de vergoeding btw plichtig is, wordt de vergoeding inclusief btw vergoed.

De totale bestuurskosten bedragen € 1.017, waarvan € 512 ten laste komen van pensioen-uitvoeringskosten (2020: € 1.192). Afgezien hiervan zijn geen bezoldigingen toegekend.

Accountantshonoraria

De onafhankelijke accountant is
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Op grond van artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is de vermelding van de honoraria van de onafhankelijke accountant als volgt weergegeven, x € 1.000:

	2021			2020		
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Controle van de jaarrekening	165	-	165	162	-	162
Andere controleopdrachten	-	-	-	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-	-	-	-
Stand per 31 december 2021	165	-	165	162	-	162

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de stichting zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. Het honorarium van de externe accountant bedraagt € 165. Dit betreft kosten voor de controle van de jaarrekening, verslagstaten, basisgegevens ten behoeve van de certificerend actuaire, normportefeuille en de Z-score.

Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek over het boekjaar, ongeacht of de werkzaamheden gedurende het boekjaar zijn verricht.

Aantal personeelsleden

Bij het pensioenfonds waren in 2021 gemiddeld 9 werknemers in dienst (2020: 8). Er zijn geen werknemers in het buitenland actief (2020: idem).

14. Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

	2021	2020
	€	€
Pensioenopbouw inclusief toekomstige uitvoeringskosten	1.106.497	1.033.109
Rentetoevoeging	-156.419	-82.894
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-407.101	-399.788
Wijziging markttrente	-1.921.923	4.303.915
Wijziging actuariële uitgangspunten	19.510	-750.194
Wijziging uit hoofde van toeslagverlening/korting	136.259	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	55.619	-48.201
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.115	34.141
	-1.169.673	4.090.088

15. Beleggingsrendementen inzake VPL

	2021	2020
	€	€
Rendementstoerekening VPL	-4	-60

16. Saldo overdracht van rechten

Inkomende waardeoverdrachten	-132	-5.643
Inkomende waardeoverdrachten klein pensioen	-63.027	-42.043
Uitgaande waardeoverdrachten	1.389	17.006
Uitgaande collectieve waardeoverdrachten	4.194	-
Uitgaande waardeoverdrachten klein pensioen	-	92.453
	-57.576	61.773

Op 30 juni 2021 heeft een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden naar Pensioenfonds Heineken. In 2020 waren er geen collectieve waardeoverdrachten.

17. Overige lasten

	2021	2020
	€	€
Interest waardeoverdrachten	-	5
Interest	509	591
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	-	2.489
Overig	388	221
	897	3.306

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Gebeurtenissen na balansdatum**Wijziging UFR**

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft op 28 augustus 2020 aangegeven dat invoering van de nieuwe UFR-methode vanaf 1 januari 2021 plaats vindt in vier gelijke stappen. Deze Ultimate Forward Rate (UFR) is onderdeel van de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB. De overgang naar een nieuwe UFR-methode is onderdeel van het advies van de Commissie Parameters uit juni 2019. De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert. Hoe 'jonger'

de deelnemers, hoe hoger de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen, en hoe groter de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode. Ook een lagere rentetermijnstructuur zorgt voor een grotere impact.

Het toepassen van de tweede stap van deze UFR-methode heeft op de dekkingsgraad per 1 januari 2022 een negatief effect van 1,9%-punt. Het toepassen van de gehele nieuwe UFR-methode zou op de dekkingsgraad per 1 januari 2022 een negatief effect van 5,7%-punt hebben.

Oorlog Oekraïne

Pensioenfonds Detailhandel is geschokt door de oorlog in Oekraïne. Wij leven mee met iedereen die door deze verschrikkelijke situatie wordt getroffen. Aan het eind van 2021 was er door ons voor € 275 miljoen belegd in Russische en aan Rusland gerelateerde obligaties en aandelen, zoals opgenomen in de verschillende benchmarks. Rusland is, of zal, worden verwijderd uit de verschillende benchmarks. Dit betekent dat we geen nieuwe beleggingen in Rusland meer doen én dat we onze bestaande beleggingen in Rusland naar nul terugbrengen. Dat kan echter niet van de ene dag op de andere. Er is momenteel geen, of zeer beperkt, handel mogelijk in Russische aandelen en obligaties. Het is onzeker hoe de situatie zich verder ontwikkelt, waaronder de steeds verder gaande sancties en de impact daarvan op de beleggingen.

In de pensioenuitvoering worden standaard controles uitgevoerd op basis van de sanctielijst. Hieruit zijn geen hits naar voren gekomen. Er worden ook geen pensioenbetalingen gedaan naar Russische financiële instellingen. Tevens zijn er geen medewerkers of uitbestedingspartijen die op de sanctielijst terecht zijn gekomen.

Het pensioenfonds heeft niet actief het besluit genomen om haar Russische posities af te waarderen naar nihil. De waardering van de Russische effecten loopt mee in de standaard pricing methodologie van Northern Trust. De data vendors die Northern Trust voor de waardering gebruikt, hebben de waardering van de Russische effecten sterk verlaagd. Per 30 april 2022 komt de waardering van Russische effecten uit op ca. € 69 mln. De waardedaling van ca. € 200 mln leidt tot een daling van de dekkinggraad van ca. 0,7 procentpunt. In de periode na de instelling van de sancties was er sprake van een kleine markt voor Russische effecten. Het pensioenfonds heeft Houthoff om een juridische opinie gevraagd hoe om te gaan met mogelijke (passieve) transacties. Tevens is er contact met de Northern Trust en BlackRock over geblokkeerde posities in gesanctioneerde bedrijven om zo in lijn te handelen met de sanctiewetgeving.

De oorlog heeft gezorgd voor verdere onrust op de financiële markten met sterk stijgende energieprijzen, stijgende inflatie en dalende aandelenkoersen.

Collectieve Waardeoverdracht Pensioenfonds Wonen

Vanaf 1 januari 2022 zijn de pensioenen van de arbeidsongeschikten, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van Pensioenfonds Wonen door middel van een collectieve waardeoverdracht overgegaan naar Pensioenfonds Detailhandel. Hierover is in de laatste maanden van 2021 een akkoord bereikt tussen beide pensioenfondsen. Pensioenfonds Wonen was sinds 2018 een gesloten fonds nadat de actieve deelnemers al eerder waren aangesloten bij Pensioenfonds Detailhandel. Door de overdracht neemt het aantal unieke deelnemers bij Pensioenfonds Detailhandel met 88.000 deelnemers toe. Omdat ook de bij Pensioenfonds Wonen opgebouwde rechten overgaan naar Pensioenfonds Detailhandel, neemt het vermogen met ca. € 4 miljard toe.

Utrecht, 20 juli 2022**Selma Skalli**

Werknemersvoorzitter

André Snellen

Werkgeversvoorzitter

Henk van der Kolk, bestuurslid
Lieske van den Bosch, bestuurslid
Evelyne Simons, bestuurslid
Jan de Planque, bestuurslid
Steffi Troost, bestuurslid
Benne van Popta, bestuurslid
Gert-Jan Seffinga, bestuurslid
Renate Pijst, bestuurslid

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel

9.

Overige
gegevens

Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat. Het saldo van de staat van baten en lasten wordt verdeeld over € -92.924 beleggingsreserve (2020: € 755.309), en € 2.091.078 (2020: € -603.748) beleidsreserve.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel te Utrecht is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmederkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 135.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 6.750.000 te rapporteren. Deze afspraken

zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- Toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- Het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- De kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- Het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de

resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen.

De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie zou wijzigen in niet voldoende. Het eigen vermogen zou in dat geval lager zijn dan het vereist eigen vermogen.

In het kader van dit oordeel wijs ik tevens op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de

Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Amstelveen, 22 juli 2022

drs. R.T. Schilder AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controle verklaring van de onafhankelijk accountant

Aan: het bestuur van Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel

Verklaring over de jaarrekening 2020

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2021 en van het resultaat over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel te Utrecht gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- De balans per 31 december 2021;
- De staat van baten en lasten over 2021; en
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting

Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Onze controleaanpak

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot de kernpunten, fraude en continuïteit, en de aangelegenheden daaruit, bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van individuele kernpunten, de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Samenvatting en context

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds dat de pensioenregelingen uitvoert voor werknemers in de detailhandelsector. De stichting heeft tot doel de uit de pensioenovereenkomsten en reglementen voortvloeiende verplichtingen jegens de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na te komen, dit overeenkomstig de statuten en relevante wetgeving en tevens in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling voortvloeien.

De stichting opereert in een sterk gereguleerde omgeving. Vanuit de Pensioenwet worden met name zaken voorgeschreven met betrekking tot governance, fondsdocumenten, toeslagbeleid en verantwoording. We hebben in het bijzonder

aandacht besteed aan de gebieden die gerelateerd zijn aan de specifieke bedrijfsactiviteiten van de stichting.

De stichting heeft de uitvoering van de pensioenadministratie, de financiële administratie, het vermogensbeheer en de beleggingsadministratie uitbesteed. De jaarrekening is onder eindverantwoordelijkheid van de stichting opgesteld op basis van de door de pensioenuitvoeringsorganisatie gevoerde financiële administratie. Tijdens onze controle van de jaarrekening van de stichting hebben wij ook zelfstandig controlewerkzaamheden bij de pensioenuitvoeringsorganisatie uitgevoerd alsmede, met betrekking tot de interne beheersing, gebruikgemaakt van werkzaamheden van de accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie en andere uitvoeringsorganisaties. Op basis hiervan hebben wij de reikwijdte en aanpak van de controle overwogen zoals uiteengezet in de paragraaf 'De reikwijdte van onze controle'.

De stichting heeft de potentiële impact van klimaatverandering op haar financiële positie beoordeeld. In het bestuursverslag, in de paragraaf 'Maatschappelijk Verantwoord beleggen', heeft de stichting de risico's, voortkomend uit de klimaatverandering, nader toegelicht. Wij hebben de risico's die voortkomen uit klimaatverandering en de potentiële impact op de financiële positie inclusief de onderliggende assumpties en schattingen geëvalueerd met name met betrekking tot de waardering van de beleggingen. De impact van de klimaatverandering leidt niet tot een kernpunt in de controle.

Het financiële jaar 2021 kenmerkte zich door de transitie van de pensioenadministratie naar een nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021 en, net als in 2020, door de Covid-19-pandemie. De transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021 heeft impact gehad op de controleomgeving van de stichting en de jaarrekening. Dit had invloed op de controle van de jaarrekening en de aanpak zoals beschreven in de sectie 'De kernpunten van onze controle'. Daarom hebben wij de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021 aangemerkt als nieuw kernpunt van onze controle. De Covid-19-pandemie heeft onverminderd

significante gevolgen gehad voor de sector detailhandel, onder andere door dat een deel van de deelnemers in de detailhandel is geconfronteerd met de medische consequenties van Covid-19, en een deel van de deelnemers in de detailhandel juist is geconfronteerd met de financiële consequenties van de overheidsmaatregelen ten aanzien van Covid 19. De overheidsmaatregelen als gevolg van de pandemie hebben invloed gehad op de bedrijfsvoering van de stichting en haar pensioenuitvoeringsorganisatie doordat medewerkers deels vanuit huis moesten werken. De impact van Covid-19 op onze controle is beschreven in 'De impact van Covid-19 op onze controle'.

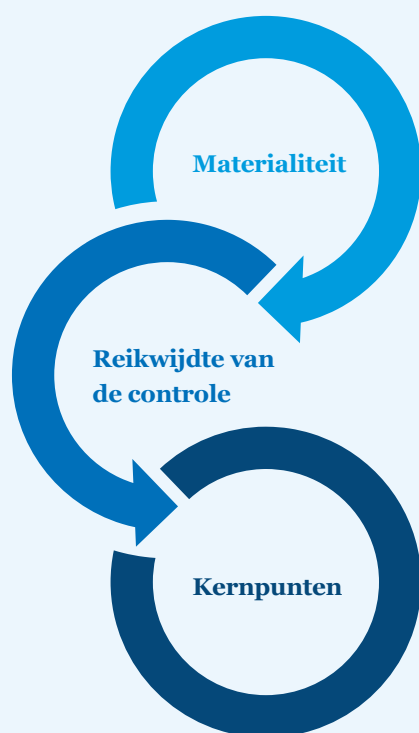
Als onderdeel van het ontwerpen van onze controleaanpak hebben wij de materialiteit bepaald en het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening geïdentificeerd en ingeschat. Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar het bestuur belangrijke schattingen heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij significante schattingen waarbij veronderstellingen over toekomstige gebeurtenissen worden gemaakt die inherent onzeker zijn. In de paragraaf 'Algemene grondslagen' onder de toelichting 'Oordelen, schattingen en onzekerheden' van de jaarrekening heeft de stichting de schattingsposten en de belangrijkste bronnen van schattingsonzekerheid uiteengezet. Vanwege de significante schattingsonzekerheid en het gerelateerde hogere inherente risico verbonden aan

fondsspecifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen en de waardering van de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie, hebben wij deze aangemerkt als kernpunten zoals uiteengezet in de paragraaf 'De kernpunten van onze controle'. Vervolgens hebben wij de toelichting op de financiële positie van de stichting (beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen (reservetekort)) aangemerkt als kernpunt vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot mogelijke korting dan wel indexatie van de pensioenaanspraken.

Andere aandachtsgebieden in onze controle, die niet als kernpunten zijn aangemerkt, waren de volledigheid van de verantwoorde premies, de juistheid van de pensioenuitkeringen en monitoring van uitbestede processen en activiteiten. Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het management, waaronder het evalueren van risico's op mogelijke afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het bestuur.

Wij hebben ervoor gezorgd dat het controleteam over voldoende specialistische kennis en expertise beschikte die nodig zijn voor de controle van een pensioenfonds.

De hoofdlijnen van onze controleaanpak waren als volgt:

Materialiteit

- Materialiteit: €139 miljoen.

Reikwijdte van de controle

- De stichting heeft de uitvoering van de kernprocessen pensioenbeheer, financiële administratie, vermogensbeheer en beleggingsadministratie uitbesteed.
- Wij hebben gebruikgemaakt van de door de accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie en andere uitvoeringsorganisaties uitgevoerde werkzaamheden met betrekking tot de interne beheersing (ISAE 3402-rapportages en bij de pensioenuitvoeringsorganisatie COS 3000-rapportage).
- Wij hebben de controle van de waardering van de technische voorzieningen in samenwerking met de certificerend actuaris uitgevoerd conform Handreiking 1120.
- We hebben in het bijzonder aandacht besteed aan de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021.

Kernpunten

- Waardering van de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie.
- Fondsspecifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen.
- De toelichting op de financiële positie.
- Transitie naar een nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021.

De impact van Covid-19 op onze controle

De Covid-19-pandemie stelt accountants voor uitdagingen bij het uitvoeren van hun controles. Wij hebben de controle vanuit huis uitgevoerd. Hierbij hebben wij bij alle betrokken collega's benadrukt dat het ook in deze situatie belangrijk is om alert te blijven op de kwaliteit van de controle en de noodzaak van het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie.

In de controle hebben wij specifiek aandacht geschonken aan:

- De impact op de interne beheersing van de stichting en de pensioenuitvoeringsorganisatie. Hierbij hebben wij aandacht gehad voor de mogelijke impact van de pandemie op de interne beheersing als gevolg van het thuiswerken;

- De eventuele impact van de economische consequenties van de Covid-19-pandemie en de overheidsmaatregelen op de waardering van, met name, de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie;
- De vraag of de Covid-19-pandemie invloed heeft of zou kunnen hebben op de actuariële grondslagen. Hierover hebben wij ook met de certificerend actuaaris gesproken.

Wij hebben hierbij geen significante bevindingen als gevolg van de Covid-19-pandemie.

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel' wordt toegelicht in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij bepalen, op basis van ons professionele oordeel, kwantitatieve grenzen voor materialiteit waaronder de materialiteit voor de jaarrekening als geheel, zoals uiteengezet in onderstaande tabel. Deze grenzen, evenals de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen, zowel individueel als gezamenlijk, op de jaarrekening als geheel en op ons oordeel, te evalueren.

Materialiteit	€139 miljoen (2020: €145 miljoen).
Hoe is de materialiteit bepaald	Wij bepalen de materialiteit op basis van ons professionele oordeel. Als basis voor deze oordeelsvorming gebruikten we 0,5% (2020: 0,5%) van het totaal van de technische voorzieningen per 31 december 2021. Bij het bepalen van dit percentage is rekening gehouden met de financiële positie van de stichting, waarbij de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 onder het vereist eigen vermogen, maar boven het minimaal vereist eigen vermogen ligt. De afname van de materialiteit in absolute zin is het gevolg van het afnemen van de technische voorzieningen.
De overwegingen voor de gekozen benchmark	We gebruikten de technische voorzieningen als de primaire, algemeen geaccepteerde, benchmark, op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoefte van gebruikers van de jaarrekening. Voor de gebruikers ((gewezen) deelnemers, werkgevers en de toezichthouders) van de jaarrekening van de stichting is de beleidsdekkingsgraad de belangrijkste maatstaf voor de financiële positie van de stichting en de hoogte van de door de deelnemers te verwachten uitkeringen. De beleidsdekkingsgraad wordt in belangrijke mate bepaald door de hoogte van de technische voorzieningen. Op basis daarvan zijn wij van mening dat de waarde van de technische voorzieningen een belangrijk kengetal is voor de financiële positie van de stichting.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de €6.950.000 (2020: €7.250.000) aan hen rapporteren evenals kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

De stichting heeft de kernprocessen pensioenbeheer, vermogensbeheer, en de beleggingsadministratie uitbesteed aan respectievelijk Capgemini, Blackrock en Northern Trust. De financiële administratie wordt tevens gevoerd door Capgemini.

Wij hebben gebruikgemaakt van de interne beheersingsmaatregelen van de hiervoor beschreven organisaties zoals omschreven in de ISAE 3402-/SOC 1 type 2/COS 3000-rapportages die deze partijen opstellen en hebben laten certificeren door onafhankelijke accountants. Hierbij hebben wij onder andere de vakbekwaamheid en onafhankelijkheid van deze accountants getoetst en de geconstateerde tekortkomingen in het licht van onze eigen controle gezien. Hierbij hebben wij geëvalueerd of (i) de beschrijving en de opzet van de interne beheersingsmaatregelen bij de serviceorganisaties van een datum zijn of voor een periode gelden die passend is voor de doeleinden van de stichting, of (ii) de informatie in de ISAE 3402-/SOC 1 type 2/COS 3000-rapportages voldoende en geschikt is om inzicht te verwerven in de voor de controle relevante interne beheersing van de stichting en (iii) bepaald of de aanvullende interne beheersingsmaatregelen van de stichting die door de serviceorganisaties zijn vermeld, relevant zijn voor de stichting en, zo ja, inzicht te verwerven of de stichting dergelijke interne beheersingsmaatregelen heeft opgezet en geïmplementeerd.

Als onderdeel van deze evaluatie zijn wij nagegaan of de interne beheersingsmaatregelen die voor onze jaarrekeningcontrole van de stichting relevant zijn, zijn opgenomen in de rapportages. Vervolgens zijn wij nagegaan of op basis van onze professionele oordeelsvorming, de certificerend accountant toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd

teneinde zekerheid te verkrijgen over de opzet, het bestaan en de effectieve werking van deze interne beheersingsmaatregelen. Ten slotte hebben wij de resultaten en eventuele gerapporteerde tekortkomingen geanalyseerd en meegewogen voor de impact op onze controleaanpak en waar nodig aanvullende werkzaamheden verricht.

Wij hebben de certificerend actuaris instructies gestuurd op basis van Standaard 620 en NBA-handreiking 1120 ten aanzien van de actuariële certificering met betrekking tot, onder andere, de consistentie, prudentie en actualiteit van schattingen ten aanzien van de voorziening pensioen-verplichtingen en de financiële positie, in overeenstemming met relevante wetgeving. Wij hebben geëvalueerd of de certificerend actuaris heeft voldaan aan onze instructies met betrekking tot competentie, capaciteiten, onafhankelijkheid en objectiviteit, inzicht in risico's en of de werkzaamheden zijn uitgevoerd, door onder andere kennis te nemen van het certificeringsrapport en besprekingen te voeren met de actuaris over de verrichte werkzaamheden en belangrijkste bevindingen uit het certificeringsrapport.

Door bovengenoemde werkzaamheden, gecombineerd met overige controlewerkzaamheden, zijn wij in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie te verkrijgen als basis voor ons oordeel over de jaarrekening.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de stichting en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort. Wij verwijzen naar hoofdstuk 'Risicomanagement' van het bestuursverslag, waarin het bestuur van de stichting aangeeft dat het jaarlijks een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uitvoert. Hierbij worden ook risico's bij de pensioenuitvoeringsorganisatie betrokken.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, in het bijzonder de frauderisico-analyse, zoals opgenomen in de SIRA, evenals bijvoorbeeld de gedragscode, de klokkenluidersregeling, de incidentenregistratie en de onderzoeken door de sleutelfunctiehouder Interne Audit van de stichting.

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en, voor zover wij dat noodzakelijk achtten, de werking beoordeeld van de interne beheersingsmaatregelen gericht op het afdekken van frauderisico's.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij het bestuur en sleutelfunctiehouders of zij op de hoogte zijn van

feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Geïdentificeerde frauderisico's	Onze controlewerkzaamheden en observaties
Doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen Volgens de controlestandaarden is het risico dat het management de interne beheersingsmaatregelen doorbreekt in alle entiteiten aanwezig. Inherent bevindt het management van een entiteit zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken. Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het management of het bestuur in: • Journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; • Schattingen; • Significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfs-uitoefening.	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten. Daarnaast hebben wij de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst voor het maken van schattingen. Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de ISAE 3402-/SOC 1- en COS 3000-rapportages van de (pensioen) serviceorganisaties en de hierin opgenomen interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van toegangsbeveiliging in het IT-systeem. Wij hebben de werkzaamheden die de accountant van de (pensioen)serviceorganisaties heeft verricht, geëvalueerd. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Wij hebben getoetst of de journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn. Wij zijn ook alert geweest op mogelijk significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering van de stichting of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken in het licht van zowel ons inzicht in de stichting en de omgeving als andere tijdens de controle verkregen informatie. Voor de werkzaamheden ten aanzien van de belangrijkste schattingen verwijzen wij naar de kernpunten van de controle ten aanzien van de waardering van beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderings-modellen en niet-publiek beschikbare informatie en fondsspecifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het bestuur.

Voorts hebben wij in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Tevens hebben we kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor signalen van fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Indien daar sprake van was, hebben wij onze evaluatie van het risico van fraude en de gevolgen daarvan voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de bedrijfsactiviteiten van de stichting voor tenminste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere het verkrijgen van controle-informatie omtrent het continuïteitsrisico en de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling bij de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen. Op basis van de verkregen controle-informatie hebben wij vastgesteld of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Daarnaast hebben wij de correspondentie met relevante toezichthoudende instanties geïnspecteerd.

Pensioenfondsen zijn op grond van de wetgeving gehouden om een adequate vermogensdekking, vereist eigen vermogen, aan te houden. Het vereist eigen vermogen wordt op basis van het financieel toetsingskader bepaald. Als de dekkingsgraad van een pensioenfonds lager is dan het vereist eigen vermogen, moet een herstelplan worden opgesteld waaruit blijkt hoe het fonds het eigen vermogen op het vereiste niveau brengt. Als het fonds niet kan voldoen aan het herstel zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daar waar nodig zullen de rechten van de (gewezen) deelnemers moeten worden aangepast zodat weer aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan.

Zoals opgenomen in toelichting 4 van de jaarrekening bevindt de stichting zich op de balansdatum in een reservetekortsituatie. Op basis van het herstelplan van 2020 (in maart 2021 ingediende herstelplan) is de verwachting van het bestuur dat de stichting over voldoende herstelpotentieel beschikt. Doordat er eind 2021 nog steeds sprake was van een reservetekort, had in principe een nieuw herstelplan ingediend moeten worden bij De Nederlandsche Bank N.V. De dekkingsgraad op 31 december 2021 van 118,5% is hoger dan het vereist eigen vermogen van 117,8%, waardoor De Nederlandsche Bank N.V. heeft aangegeven dat geen herstelplan hoeft te worden ingediend.

Wij hebben kennisgenomen van het geactualiseerd herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank N.V. op 29 maart 2021, de correspondentie met De Nederlandsche Bank N.V. en de toelichting in de jaarrekening hierover. Voor een nadere uiteenzetting verwijzen wij naar het kernpunt 'De toelichting op de financiële positie'.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. Wij hebben het bestuur op de hoogte gebracht van de kernpunten. De kernpunten vormen geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben in deze paragraaf de kernpunten beschreven met daarbij een samenvatting van de op deze punten door ons uitgevoerde werkzaamheden.

De kernpunten van onze controle zijn met name gerelateerd aan de aard van de activiteiten van de stichting en zijn daarmee terugkerend van aard. In verband met de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021 hebben we een nieuw kernpunt van onze controle opgenomen.

Kernpunten	Onze controlewerkzaamheden en observaties
Waardering van de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie <i>Wij verwijzen naar toelichting 1 van de balans en de grondslagen voor waardering van activa en passiva voor de gerelateerde toelichtingen</i> De stichting belegt in beursgenoteerde beleggingen en beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie die op reële waarde worden gewaardeerd. Wij onderkennen een verhoogd (niet-significant) risico waar het gaat om de waardering van beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie. De stichting belegt in beleggingsfondsen die deels beleggen in niet-beursgenoteerde beleggingen (vastgoedbeleggingen (€1.993 miljoen), aandelen (€10.458 miljoen), private equity (€18 miljoen), en vastrentende waarden (€20.154 miljoen). Daarnaast belegt de stichting in derivaten (€900 miljoen netto-positie). Wij hebben hiervoor een verhoogd (niet-significant) risico aangemerkt als gevolg van de verhoogde schattingonzekerheid en het feit dat de gebruikte input in de waarderingsmodellen niet in alle gevallen in de markt observeerbare informatie betreffen. Door het gebruik van waarderingsmodellen en de schattingonzekerheid is een inherent verhoogd risico op fouten en fraude geïdentificeerd. Daarom hebben wij de waardering van de beleggingen waarbij gebruik wordt gemaakt van waarderingsmodellen en niet-publiek beschikbare informatie aangemerkt als kernpunt in onze controle.	Systeemgerichte werkzaamheden Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen van serviceorganisaties getoetst door middel van het evalueren van de ISAE 3402-/SOC 1 type 2-rapportages van deze serviceorganisaties. De rapportages zijn voorzien van een goedkeurend assurancerapport. Wij hebben eventuele geïdentificeerde tekortkomingen in deze rapportages geëvalueerd. In het kader van onze controle hebben wij gesteund op deze interne beheersingsmaatregelen. Gegevensgerichte werkzaamheden Voor beleggingen in beleggingsfondsen hebben wij vastgesteld dat de reële waarde in de administratie van de stichting overeenkomt met de net asset value opgenomen in de gecontroleerde jaarrekeningen en deze voorzien zijn van een goedkeurende controleverklaring van de externe accountant van de betreffende beleggingsfondsen. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat het in deze jaarrekeningen gebruikte verslaggevingskader overeenkomt met dat van de jaarrekening van de stichting. Met betrekking tot de derivaten hebben wij een onafhankelijke herwaardering uitgevoerd. Wij hebben besproken wat de mogelijke impact van klimaatverandering op de waardering van de beleggingen is. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de toelichtingen toereikend en in overeenstemming zijn met het stelsel van financiële verslaggeving. Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële bevindingen geconstateerd.

Kernpunten

Fondsspecifieke elementen in de waardering technische voorzieningen

Wij verwijzen naar toelichting 5 van de balans en de grondslagen voor waardering van activa en passiva voor de gerelateerde toelichtingen

De technische voorzieningen voor risico van de stichting bedragen ultimo 2021 €27.868 miljoen (2020: €29.038 miljoen).

De actuariële waarderingsgrondslagen van de stichting bestaan voor een deel uit algemeen aanvaarde uitgangspunten, zoals de Prognosetafel AG 2020 en de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Een ander deel van de grondslagen is echter fondsspecifiek (met name fondsspecifieke ervaringssterfte en de opslag voor toekomstige kosten) en wordt door het bestuur vastgesteld op basis van fondsspecifiek onderzoek.

Fondsspecifieke grondslagen worden conform hetgeen is opgenomen in de ABTN periodiek geüpdate. Dit is in 2020 voor het laatst gebeurd voor de fondsspecifieke ervaringssterfte. Voor de opslag toekomstige kosten heeft dit onderzoek voor het laatst plaatsgevonden eind 2019. Dit heeft niet geleid tot het aanpassen van het percentage. In 2021 heeft geen actualisering van de fondsspecifieke grondslagen plaatsgevonden anders dan de in de jaarrekening (onder Algemene grondslagen) toegelichte schattingswijziging voor het risico van premievrijstelling.

Daarnaast heeft het AG in 2021 onderzocht of de huidige prognosetafel AG 2020 aangepast of geactualiseerd moet worden naar aanleiding van Covid 19. Het AG heeft geconcludeerd hiertoe geen aanleiding te zien. Dit is adequaat toegelicht in de jaarrekening.

De gebruikte methoden om de verwachte uitkeringen te bepalen zijn subjectief, waardoor de daadwerkelijke uitkeringen kunnen afwijken. De waardering van de verwachte uitkeringen geschiedt op basis van algemeen aanvaarde uitgangspunten en fondsspecifieke grondslagen, en blijft een schatting. Gezien de inherente onzekerheid van deze schattingen (specifiek de genoemde fondsspecifieke grondslagen) en de omvang van de schattingspost hebben wij deze als kernpunt van onze controle aangemerkt.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Systeemgerichte werkzaamheden

Wij hebben door middel van de COS 3000-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie assurance verkregen omtrent de opzet, het bestaan en de effectieve werking van de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de waardering van de technische voorzieningen met uitzondering van de aspecten waar tekortkomingen in de COS 3000-rapportage zijn gerapporteerd. Ten aanzien van de tekortkomingen in de COS 3000-rapportage hebben we door middel van de specifiek overeengekomen werkzaamheden-rapportage van de externe accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie in combinatie met onze gegevensgerichte werkzaamheden assurance verkregen.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Evaluatie van de gehanteerde actuariële grondslagen aan de hand van de financiële verslaggeving (Richtlijnen voor de jaarverslaggeving); en
- Evaluatie van de uitkomsten van de actuariële analyse over 2021 waaronder ook de fonds-specifieke grondslagen, alsmede bespreking van deze analyse met het bestuursbureau, de adviserend actuaris en de certificierend actuaris.

In het kader van onze verantwoordelijkheid als externe accountant van de stichting hebben wij de certificierend actuaris instructies gestuurd. De certificierend actuaris heeft bij de technische voorzieningen aan de hand van de administratieve basisgegevens ('pensioen-aanspraken') een actuariële verklaring afgegeven. De door de actuaris gehanteerde basisgegevens hebben wij aangesloten op de basisgegevens die bekend zijn uit ons eigen onderzoek inzake de basisgegevens. Wij hebben kennisgenomen van het certificerings-rapport en de afgegeven actuariële verklaring, en dit met de certificierend actuaris besproken.

De certificierend actuaris heeft in zijn verklaring aangegeven dat de stichting voldoet aan de relevante artikelen van de Pensioenwet.

Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de toelichtingen, inclusief de schattingswijziging, toereikend en in overeenstemming zijn met het stelsel van financiële verslaggeving.

Wij hebben naar aanleiding van onze controle en de uitkomsten daarvan, deze schattingspost beoordeeld op aanwijzingen van tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. Wij hebben dergelijke aanwijzingen niet geïdentificeerd.

Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële bevindingen geconstateerd en wij vinden de schatting en de toelichtingen daarop redelijk in de context van de jaarrekening.

Kernpunten	Onze controlewerkzaamheden en observaties
De toelichting op de financiële positie <i>Wij verwijzen naar toelichting 4 van de balans van de jaarrekening</i> Zoals opgenomen in de jaarrekening, is de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2021 114,5%. Ultimo 2021 is het vereist eigen vermogen ('VEV') 117,8% en is het minimaal vereist eigen vermogen ('MVEV') 104,5%. Omdat de beleidsdekkingsgraad (gemiddelde van de maanddekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden) van het fonds lager is dan het VEV maar hoger dan het MVEV, is er sprake van een reservetekort (geen dekkingstekort). De stichting heeft op 29 maart 2021 een herstelplan opgesteld en ingediend bij de toezichthouder DNB. DNB heeft dit herstelplan goedgekeurd. Volgens dit herstelplan verwacht de stichting binnen tien jaar aan het VEV te voldoen. Op basis hiervan heeft het bestuur geconcludeerd dat een korting van de pensioenuitkeringen niet nodig is. De dekkingsgraad op 31 december 2021 van 118,5% is hoger dan het VEV van 117,8%. De beleidsdekkingsgraad zal daardoor in een herstelplan binnen één jaar stijgen tot boven het VEV, waarmee de stichting binnen één jaar volgens het herstelplan zou zijn hersteld. DNB heeft daarom aangegeven dat er geen geactualiseerd herstelplan hoeft te worden ingediend. Op basis van bovenstaand heeft het bestuur besloten dat per 1 januari 2022 ruimte is voor het verlenen van een toeslag van 0,5%. De hoogte van de beleidsdekkingsgraad wordt gezien als graadmeter voor de financiële soliditeit van de stichting. Wij hebben de toelichting op de financiële positie van de stichting, met een beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen, aangemerkt als kernpunt, vanwege het belang hiervan voor de deelnemers in relatie tot mogelijke korting dan wel mogelijke indexatie van de pensioenaanspraken.	Gegevensgerichte werkzaamheden In het kader van onze verantwoordelijkheid als accountant van de stichting hebben wij de certificerend actuaire instructies gestuurd. De certificerend actuaire heeft de berekening van de beleidsdekkingsgraad en het VEV en MVEV gecontroleerd aan de hand van fonds-specifieke karakteristieken en hieruit blijken geen materiële bevindingen. Wij hebben kennisgenomen van het certificeringsrapport en de afgegeven actuariële verklaring, en dit met de certificerend actuaire besproken. De door de certificerend actuaire gehanteerde basisgegevens hebben wij aangesloten op de basisgegevens die bekend zijn vanuit onze eigen werkzaamheden dienaangaande. Tevens hebben wij voor een aantal maanden de input voor de berekening van de maanddekkingsgraad aangesloten met de opgave van de custodian en de actuariële berekening van de voorziening pensioen-verplichtingen door de pensioenuitvoeringsorganisatie. Hiermee, in combinatie met de controlewerkzaamheden van de certificerend actuaire, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent de betrouwbaarheid van de berekening van de beleidsdekkingsgraad. Wij hebben kennisgenomen van het in 2021 bij DNB ingediende en goedgekeurde herstelplan. Wij zijn nagegaan of de belangrijkste elementen uit het herstelplan en de bevestiging van DNB dat geen geactualiseerd herstelplan hoeft te worden ingediend, in het bestuursverslag en de jaarrekening zijn toegelicht. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de toelichtingen toereikend en in overeenstemming zijn met het stelsel van financiële verslaggeving. Hierbij hebben we specifiek de toelichtingen in de jaarrekening rondom het VEV, MVEV en de beleidsdekkingsgraad getoetst door een aansluiting te maken met het actuariële certificeringsrapport. Hierbij zijn geen afwijkingen geconstateerd. Wij hebben vastgesteld dat de per 1 januari 2022 toegezegde toeslag van 0,5% in de waardering van de technische voorzieningen per 31 december 2021 is verwerkt. Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële bevindingen geconstateerd.

Kernpunten

Transitie naar een nieuwe pensioenuitvoerder per 1 januari 2021

Wij verwijzen naar toelichting operationeel risico van de paragraaf risicobeheer van de jaarrekening

Per 1 januari 2021 is de stichting overgegaan naar pensioenuitvoerder Capgemini. Per 1 januari 2021 zijn de basisgegevens overgedragen van de voorgaande pensioenuitvoerder TKP naar de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie. Er is voor het boekjaar 2021 geen ISAE 3402 type 2-rapportage voor Capgemini beschikbaar doordat de interne beheersingsmaatregelen bij de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie nog niet vanaf 1 januari 2021 aantoonbaar in opzet, bestaan en de effectieve werking aanwezig zijn. Gedurende het jaar 2021 en na de jaarafsluiting zijn verschillen in aansluitingen van basisgegevens en technische voorzieningen geconstateerd, is achterstand in facturatie van premies geconstateerd en hebben correcties plaatsgevonden naar aanleiding van aanvullende analyses door de pensioenuitvoeringsorganisatie.

Indien de basisgegevens niet juist en volledig zijn of interne beheersingsmaatregelen niet op orde zijn, kan dit een significante impact hebben op de hoogte van de technische voorzieningen, premies en uitkeringen in de jaarrekening van de stichting. Wij hebben de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder daarom aangemerkt als kernpunt.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

Systeemgerichte werkzaamheden

Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen van de pensioenuitvoeringsorganisatie getoetst door middel van het evalueren van de COS 3000-rapportage van de pensioenuitvoeringsorganisatie. In de COS 3000-rapportage zijn tekortkomingen gerapporteerd. Ten aanzien van de tekortkomingen in de COS 3000-rapportage hebben we door middel van een specifiek overeengekomen werkzaamheden-rapportage van de accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie in combinatie met onze gegevensgerichte werkzaamheden toereikende control informatie verkregen.

Gegevensgerichte werkzaamheden

Wij hebben de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Evalueren van de werkzaamheden die zijn verricht door Deloitte, in opdracht van de stichting, ten aanzien van de transitie van de basisgegevens per 1 januari 2021;
- Gegevensgerichte werkzaamheden op de verantwoorde premies zijnde:
 - Cijferbeoordeling;
 - Afloop van geschatte premies vastgesteld;
 - Op basis van een deelwaarneming een herberekening van de in rekening gebrachte premie uitgevoerd;
 - Reconciliatie tussen bronbestand en de jaarrekening.
- Uitvoeren van een dossierreview bij KPMG (externe accountant van de pensioenuitvoeringsorganisatie) om vast te stellen dat hun werkzaamheden met betrekking tot de COS 3000-rapportage en de specifiek overeengekomen werkzaamheden-rapportage voldoende en geschikte controle-informatie bevat;
- Evalueren van de uitkomsten van de actuariële analyse over 2021, alsmede bespreking van deze analyse met het bestuursbureau, de adviserend actuaire en de certificerende actuaire;
- Verkrijgen van inlichtingen van het bestuur van de stichting, het lezen van notulen van bestuursvergaderingen en correspondentie met toezichthouders.

Bij de uitvoering van de bovenstaande werkzaamheden hebben wij geen materiële bevindingen geconstateerd.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde vereisten

Onze benoeming

Wij worden jaarlijks als externe accountant van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel benoemd. Voor 2021 heeft deze benoeming plaatsgevonden op 6 april 2021. Wij zijn nu voor een onafgebroken periode van meer dan twintig jaar accountant van de stichting. In deze periode heeft periodiek rotatie van de verantwoordelijke externe accountant plaatsgevonden. De huidige externe accountant is in 2021 voor het derde opeenvolgende jaar betrokken.

Geen verboden diensten

Wij hebben, naar ons beste weten en overtuiging, geen verboden diensten geleverd, als bedoeld

in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Geleverde diensten

De diensten die wij, in aanvulling op de controle van de jaarrekening, hebben geleverd aan de stichting, in de periode waarop onze wettelijke controle betrekking heeft, zijn toegelicht in punt 13 van de toelichting op de staat van baten en lasten van de jaarrekening.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- Het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- Een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Amsterdam, 22 juli 2022

Origineel getekend door A. Korver-Heins RA
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2021 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast

in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan de auditcommissie op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen die zijn getroffen om de geïdentificeerde bedreigingen weg te nemen en onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze zaken in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang is van het maatschappelijk verkeer.

10.

Bijlagen

Meerjarenoverzicht	2021	2020	2019	2018	2017
Aantallen					
Werkgevers ultimo	30.923	31.752	32.779	32.803	28.984
Deelnemers ultimo	335.233	310.044	308.000	300.479	266.372
Gewezen deelnemers	842.448	810.087	802.939	812.652	784.083
Gepensioneerden	132.355	120.090	114.945	103.321	99.249
Gemiddelde leeftijd deelnemers	38	39	39	39	38
Gemiddelde leeftijd (gewezen) deelnemers	43	43	43	42	42
Gemiddelde leeftijd gepensioneerden	73	74	73	73	73
Gemiddelde leeftijd gehele populatie	44	45	45	44	44
Gepensioneerden					
Ouderdomspensioen	106.277	97.391	92.791	84.128	80.742
Partnerpensioen	23.903	21.091	20.462	17.590	16.908
Wezenpensioen	1.890	767	785	707	657
Arbeidsongeschiktheidspensioen	228	777	845	834	871
Prepensioen	57	64	62	62	71
Premiepercentage					
Ouderdoms- en partnerpensioen	24,75%	22,5%	22,5%	21,6%	21,6%
Aanvullend pensioen	26,40%	25,7%	25,7%	24,7%	24,7%
Branchepensioen (OP/PP) Gebra	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Branchepensioen (OP/PP) AGF	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Opbouwpercentage per dienstjaar					
Ouderdomspensioen	1,410%	1,560%	1,560%	1,622%	1,75%
Aanvullend pensioen	1,410%	1,560%	1,560%	1,622%	1,75%
Partnerpensioen	0,987%	1,092%	1,092%	1,135%	1,225%
Brancheouderdomspensioen Gebra	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Brancheouderdomspensioen AGF	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Branchepartnerpensioen Gebra	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Branchepartnerpensioen AGF	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Toeslag op pensioen en pensioenaanspraken					
Actieven	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
Gewezen deelnemers en gepensioneerden	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%

Gepensioneerden per 31-12-2021	Aantallen	Gemiddelde uitkering (bruto in €)	Gemiddelde leeftijd
Ouderdomspensioen (m)	51.108	3.976	74
Ouderdomspensioen (v)	55.169	2.227	74
Ouderdomspensioen (m/v)	106.277	3.023	74
Nabestaandenpensioen (m)	5.298	2.111	67
Nabestaandenpensioen (v)	18.605	2.680	74
Nabestaandenpensioen (m/v)	23.903	2.566	73
Wezenpensioen (m/v)	1.890	1.091	19
Arbeidsongeschiktheidspensioen	228	2.971	56
Prepensioen (m)	48	7.221	63
Prepensioen (v)	9	3.589	64
Prepensioen (voor leeftijd 65)	57	6.648	63
Totaal	132.355		

Mutatieoverzicht	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Arbeids- ongeschikte deelnemers	Gepensio- neerden	Totaal
Stand per 31 december 2020	300.209	810.087	9.835	120.090	1.240.221
Migratie	4.830	-14.197	-1	9.638	270
Van gewezen deelnemer naar deelnemer	2.992	-2.992	-	-	-
Van deelnemer naar gewezen deelnemer	-91.425	91.412	-	13	-
Arbeidsongeschiktheid	-745	-640	1.385	-	-
Revalidering	-	-	-	-	-
Pensionering	-381	-3.756	-177	4.314	-
Toetreding	109.059	-35.674	-	-37	73.348
Overlijden	-223	-1.601	-125	126	-1.823
Waardeoverdracht	-	-30	-	-171	-201
Afkoop emigratie / klein pensioen	-	-161	-	-1.618	-1.779
Stand per 31 december 2021	324.316	842.448	10.917	132.355	1.310.036

Over het pensioenfonds

Het pensioenfonds is opgericht op 1 januari 1972 en statutair gevestigd in Utrecht. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht onder nummer 41178211. De laatste statutenwijziging vond plaats per 1 januari 2021. Het pensioenfonds is lid van de Pensioenfederatie.

Organisatie

Pensioenfonds Detailhandel is er voor haar deelnemers. Om het werk zo effectief en efficiënt mogelijk te kunnen doen, bestaat het pensioenfonds uit verschillende onderdelen die nauw met elkaar samenwerken.

Bestuur

Het bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid voor het beleid en de uitvoering daarvan en zorgt ervoor dat alle bepalingen, regels en overeenkomsten worden nageleefd. Om alle belangen te kunnen behartigen, bestaat het bestuur uit werkgevers-, werknemersleden en een vertegenwoordiger van de gepensioneerden.

De werkgeversleden (maximaal vijf) worden voorgedragen door:

- Detailhandel Nederland

De werknemersleden (maximaal vier) voorgedragen door:

- FNV
- CNV Vakmensen

De vertegenwoordiger van de gepensioneerden (maximaal één) wordt gekozen middels verkiezingen.

Het bestuur is paritair samengesteld. In 2021 was de heer Van der Kolk fungerend voorzitter. De bestuursleden worden voor een periode van vijf jaar benoemd. Er zijn geen bestuurswisselingen geweest in 2021. De heer Van Dorssen is eind 2021 afgetreden als bestuurslid.

Naam	Functie	Vertegenwoordiging	Termijn tot en met
André Snellen	Werkgeversvoorzitter	Detailhandel Nederland	2025
Lieske van den Bosch	Lid	Detailhandel Nederland	2023
Evelyn Simons	Lid	Detailhandel Nederland	2024
Ad van Dorssen	Lid	Detailhandel Nederland	2021
Benne van Popta	Lid	Detailhandel Nederland	2023
Henk van der Kolk	Werknemersvoorzitter	FNV	2024
Selma Skalli	Lid	FNV	2024
Steffi Troost	Lid	FNV	2024
Gert-Jan Seffinga	Lid	CNV Vakmensen	2025
Jan de Planque	Lid	Gepensioneerden	2024

Commissies

De commissies hebben onder andere als taak beleids- en bestuursonderwerpen voor te bereiden, rapportages te beoordelen en eventueel wijzigingen voor te stellen, specifieke taken te begeleiden of voor te bereiden (bijvoorbeeld ALM-studie), uit te voeren en tevens het bestuur te adviseren op het betreffende beleidsterrein. De samenstelling van de commissies wordt door het bestuur bepaald. Iedere commissie bestaat uit maximaal vijf bestuursleden waarvan één voorzitter, eventueel ondersteund door deskundigen.

- Commissie Vermogensbeheer: Vermogens- en vastgoedbeheer;
- Commissie Finance & Risk: Begroting, jaarwerk en riskmanagement;
- Commissie Pensioenen: Premie-inning, actuariële zaken, pensioenregelingen en uitvoering;
- Commissie Communicatie: Werkgevers- en deelnemerscommunicatie.

Samenstelling commissies

Commissie Finance & Risk:

- André Snellen (voorzitter a.i.)
- Lieske van den Bosch
- Gert-Jan Seffinga
- Evelyne Simons
- Steffi Troost

Commissie Vermogensbeheer:

- Benne van Popta (voorzitter)
- Ad van Dorssen
- Jan de Planque
- André Snellen

Commissie Pensioenen:

- Ad van Dorssen (voorzitter)
- Selma Skalli
- Jan de Planque
- Evelyne Simons
- Henk van der Kolk

Commissie Communicatie:

- Gert-Jan Seffinga (voorzitter)
- Henk van der Kolk
- Lieske van den Bosch
- Selma Skalli
- Benne van Popta

Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan bestaat uit negen werknemersleden, vier pensioengerechtigden en één werkgeverslid en worden voor vier jaar benoemd.

Het werkgeverslid van het Verantwoordingsorgaan wordt benoemd door:

- Detailhandel Nederland

De werknemersleden van het Verantwoordingsorgaan worden benoemd door:

- FNV
- CNV Vakmensen

De gepensioneerde leden van het Verantwoordingsorgaan worden benoemd door:

- Vereniging van gepensioneerden uit de Detailhandel

De leden van het Verantwoordingsorgaan zijn per ultimo 2021:

Naam	Vertegenwoordiging	Termijn tot en met
Wilma van Aken	FNV	2022
Ton Boonekamp	VGd	2022
Arnold van Dantzich	VGd	2022
Roald Jacobs	Detailhandel Nederland	2022
Ron Kraaijenhagen	VGd	2022
Susanne Mienstra	CNV Vakmensen	2022
Rabinder Ragho	FNV	2022
Erik Veurtjes	CNV Vakmensen	2022
Bart van Wijck	VGd	2022
Arlette Oort	FNV	2022
Gerard Kortekaas	FNV	2022
Jochem Atema	FNV	2022
Maily Hollander	FNV	2022
Martin Wessel	FNV	2022

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht wordt benoemd door het bestuur op (bindende) voordracht van het Verantwoordingsorgaan. De heer Schuijt

is herbenoemd als voorzitter in 2021. De benoemingstermijn bedraagt vier jaar. Een lid van de Raad van Toezicht kan maximaal één keer worden herbenoemd.

Naam	Functie	Termijn tot en met
Henk Schuijt	Voorzitter	2025
Ton Meijs	Lid	2022
Roel Beetsma	Lid	2023

Pensioen Platform Detailhandel

Pensioen Platform Detailhandel (PPD) is het orgaan van sociale partners voor overleg met Pensioenfondsen Detailhandel. Binnen dit gremium wordt kennis en expertise opgebouwd om de toekomstdiscussie over de arbeidsvoorwaarde pensioen voor de 'handel' te voeren. Beslissingsbevoegdheden van sociale partners omtrent pensioenregelingen leggen deze sociale partners expliciet bij het PPD dat enerzijds de kennis en kunde opbouwt om deze beslissingen adequaat te kunnen nemen en anderzijds goed geworteld blijft in de sociale partners. De afspraken tussen het PPD en het pensioenfonds zijn in 2017 vastgelegd in een Bedrijfstakuitvoeringsovereenkomst.

Het bestuursbureau

Het bestuursbureau is belast met de dagelijkse operatie van het pensioenfonds alsmede met de overige door het bestuur aan de organisatie opgedragen taken. De medewerkers van het bestuursbureau zijn in dienst van het pensioenfonds. Het bestuur heeft een directeur aangesteld die leidinggeeft aan het bestuursbureau. Het bestuursbureau bestaat uit negen medewerkers.

Uitvoering pensioen- en vermogensbeheer

Het pensioenfonds heeft de uitvoering van het pensioenbeheer uitbesteed aan Capgemini Nederland B.V. en het vermogensbeheer grotendeels aan BlackRock (Netherlands) B.V..

Ondersteuning en advies

Het pensioenfonds laat zich bij zijn werkzaamheden ondersteunen en/of adviseren door de volgende partijen:

Adviserend actuaire

Mercer Nederland B.V.

Beleggingen

Houthoff Buruma

Juridisch

Aon Hewitt Investments

Operationeel advies

Mercer Nederland B.V.

ALM

Rob Bauer Consultants B.V.

Advies

Finance Ideas

Vastgoed advies

EY

Risk Manager Beleggingen

Compliance officer

Curemonte Legal Perspectives B.V.

Risk management ORM

Improven

Controle en waarmerken

Het pensioenfonds heeft voor de controle en het waarmerken van de jaarrekening met de volgende partijen een overeenkomst gesloten:

Certificerend actuaire

Willis Towers Watson

Onafhankelijke Accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Sleutelfunctiehouders

Actuariële functie

Rob Schilder (WillisTowersWatson)

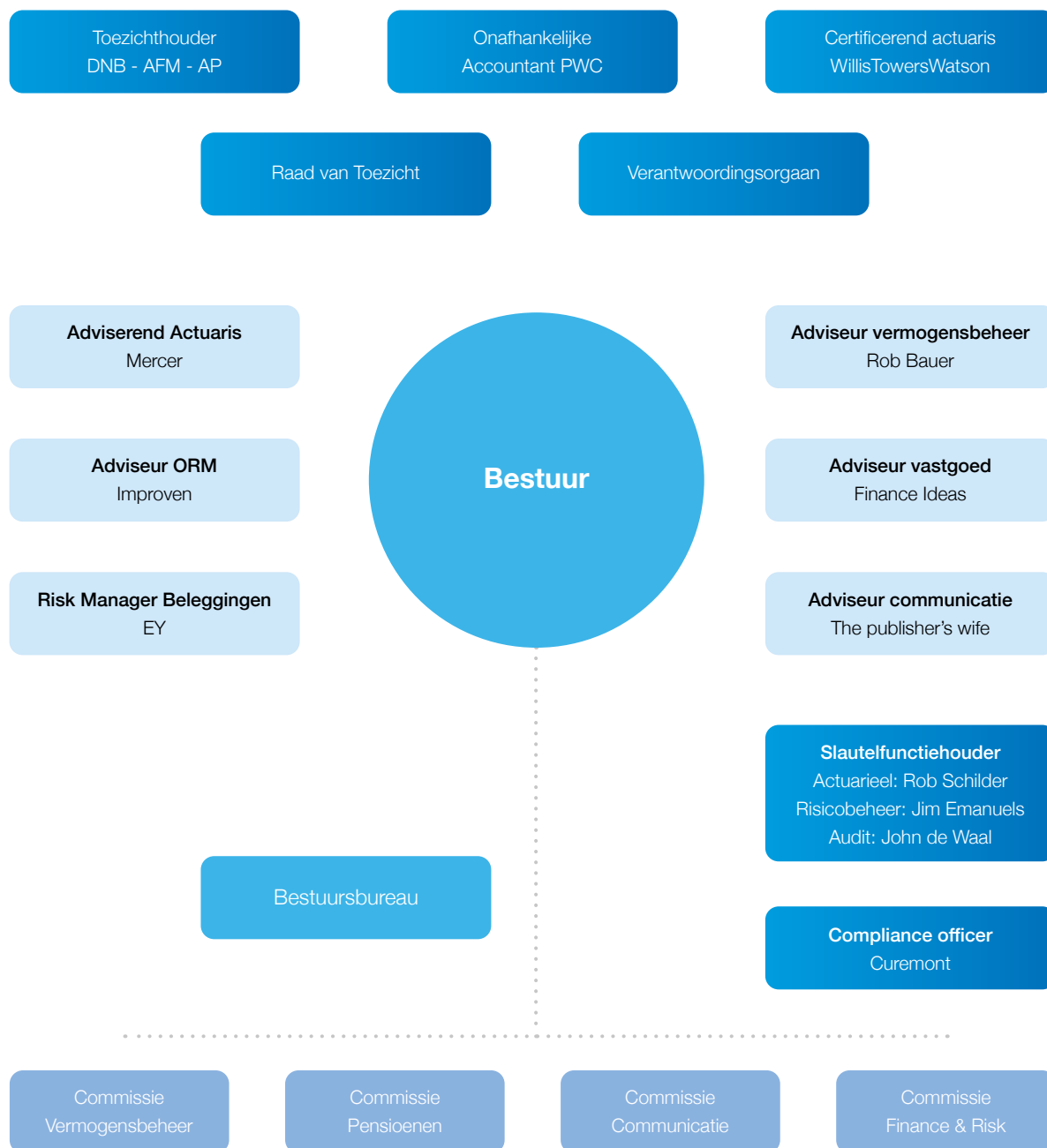
Risicobeheerfunctie

Jim Emanuels

Interne auditfunctie

John de Waal

Organogram van het pensioenfonds

Colofon

Dit is het jaarverslag van de Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds voor de Detailhandel.

Euclideslaan 201, 3584 BS Utrecht
Telefoon 030 767 0110
www.pensioenfondsdetailhandel.nl

Concept & realisatie: thepublisherswife.

© Stichting Bedrijfstakpensioenfonds
voor de Detailhandel 2022.

